

IJESOS

International Journal of Educational & Social Sciences

ESBİD

Uluslararası Eğitim & Sosyal Bilimler Dergisi

CİLT 4 - VOLUME 4

SAYI 1 - ISSUE 1

MAYIS 2025

MAY 2025

E ISSN 2979-9260

EDİTÖR | EDITOR

Dr. Necip İhsan ARIKAN

YAYIN KURULU | PUBLICATION EDITORS

Prof. Dr. Abdullah Temizkan
Prof. Dr. M. Fatih Sansar
Doç. Dr. Selim Demez
Doç. Dr. Oktay Kızılkaya
Dr. Sait Sayar

İLETİŞİM / CONTACT

editor@ijesos.com & ijesos@outlook.com
www.ijesos.com

İÇİNDEKİLER | CONTENTS

Orhan YÜCEL & Alp Eren ÖZDEMİR

Görme Engelli Bir Halk Şairinin Fiziksel Dünyaya Dair Algısı:

Fehmi Gür Örneği

The Perception of the Physical World by a Visually Impaired Folk Poet:

The Case of Fehmi Gür

Araştırma Makalesi - Research Article

1-17

Uzm. Psk. Ülkem KARAKAŞ & Doç. Dr. Meryem KARAAZİZ

Carl Gustav Jung Perspektifinden Feminin Kavramının Değerlendirilmesi

Evaluation of the Concept of Feminine from the Perspective of

Carl Gustav Jung

Araştırma Makalesi - Research Article

18-27

Nemat RUSTAMLI & Ramiz NASIROV

Qualification Satisfaction Of College Students

Kollecərdə Təhsil Alan Tələbələrin İxtisas Məmnunluğu

Araştırma Makalesi - Research Article

28-55

Tuba DEMİR & Meryem KARAAZİZ

"Masumlar Apartmanı" Dizisinin Bilişsel-Davranışçı Terapisi

Bağlamında İncelenmesi

Examination of the "Innocents Apartment" Series in the Context of

Cognitive Behavioral Therapy

Araştırma Makalesi - Research Article

56-66

Dr. Öğretim Üyesi Ayşe BİRHANLI

Eğitimde Yenilikçi Çözümler: Dijital Dönüşüm

Innovative Solutions in Education: Digital Transformation

Derleme Makale - Review Article

67-84

IJESOS

International Journal of Educational & Social Sciences

ESBİD

Uluslararası Eğitim & Sosyal Bilimler Dergisi

CİLT 4 - VOLUME 4

SAYI 1 - ISSUE 1

MAYIS 2025

MAY 2025

E ISSN 2979-9260

KURULLAR| EDITORIAL BOARDS

Baş Editör / Chief Editor

Dr. Necip İhsan Arıkan

Alan Editörleri / Field Editors

Prof. Dr. Yunus Bulut

Doç. Dr. Gökhan Konat

Dr. Hüseyin Taşlı

Dr. Ayşegül TAŞDEMİR

Yayın Kurulu / Publication Editors

Prof. Dr. Abdullah Temizkan

Prof. Dr. M. Fatih Sansar

Doç. Dr. Selim Demez

Doç. Dr. Oktay Kızılkaya

Dr. Sait Sayar

Danışma Kurulu / Advisory Board

Dr. Mustafa Gökçe

Abdullah Cinkara

Haluk Topsakal

Redaktör - Redactor

İsa Karacan

Tasarım - Design

N. İhsan Arıkan

İLETİŞİM / CONTACT

editor@ijesos.com & ijesos@outlook.com

www.ijesos.com

ESBİD, Eğitim ve Sosyal Bilimlerin çeşitli yönlerini ele alan çalışmalar yayınlamaktadır. Yaşam boyu öğrenmeyi disiplinler arası bir alan olarak görerek antropoloji, sosyal bilimler, demografi, eğitim, epidemiyoloji ve istatistik, ekonomi, ekonometri, yönetim ve organizasyon bilimi, politika çalışmaları, psikoloji, sosyoloji ve benzeri nitel araştırmalar bu kapsamdadır. Nitelikli ampirik analizler, teorik katkılar, metodolojik çalışmalar ve geniş bir okuyucu kitlesinin erişebileceği incelemeler memnuniyetle karşılanmaktadır. Makaleler, zaman ve mekân kısıtlaması olmaksızın koşullar, ilişkiler ve sonuçları dahil olmak üzere yaşam seyrinin tüm bölümlerine yada belirli olaylara odaklanabilir.

Editör

IJESOS publishes studies that address various aspects of education and the social sciences. Embracing lifelong learning as an interdisciplinary domain, the journal welcomes qualitative research across fields such as anthropology, social sciences, demography, education, epidemiology and statistics, economics, econometrics, management and organizational studies, policy analysis, psychology, sociology, and related disciplines. High-quality empirical analyses, theoretical contributions, methodological innovations, and reviews accessible to a broad readership are particularly encouraged. Submissions may focus on specific events or encompass all stages of the life course, including the conditions, relationships, and outcomes involved, without restrictions of time or place.

Editor

**GÖRME ENGELLİ BİR HALK ŞAİRİNİN FİZİKSEL DÜNYAYA DAİR ALGISI:
FEHİMİ GÜR ÖRNEĞİ**
**The Perception of the Physical World by a Visually Impaired Folk Poet:
The Case of Fehmi Gür**

Orhan YÜCEL

Türkçe Öğretmeni / Battalgazi Bilim ve Sanat Merkezi - MEB
Teacher, Department of Turkish Language / Battalgazi Science and Art Center
E-posta: pyucel44@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-7596-5361>

Alp Eren ÖZDEMİR

Battalgazi Bilim ve Sanat Merkezi- MEB
Battalgazi Science and Art Center
E-posta: alperenozdemir28144@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-1594-2013>

Makale bilgisi | Article Information

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Date Received: 21 Nisan 25/ 21 April 25

Kabul Tarihi / Date Accepted: 16 Mayıs 25 / 16 May 25

Yayın Tarihi / Date Published: 17 Mayıs 25/ 17 May 25

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Mayıs 2025/ May 2025

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15448071>

Bu Makaleye Atıf İçin / To Cite This Article: Yücel, O., & Özdemir, A. E.
(2025). Görme engelli bir halk şairinin fiziksel dünyaya dair algısı: Fehmi Gür
örneği. *IJESOS International Journal of Educational and Social Sciences*, 4(1), 1–
17.

İntihal: Bu makale turnitin.com yazılımınca yazar tarafından taranmıştır.
İntihal tespit edilmemiştir.

Plagiarism: This article has been scanned with turnitin.com by writer. No
plagiarism detected.

İletişim:

e-posta: editor@ijesos.com

Web: www.ijesos.com

Öz: Bilimle sanatın farklı sahalarında görme engelliler önemli bir yere sahip olmuştur. Türk kültüründe de görme engelli olduğu hâlde yaratıcılıkları ve eserleri ile toplumu aydınlatan bilim insanıyla sanatkârların sayısı epeyce fazladır. Türk Halk Edebiyatında doğayla ilgili ögeler genellikle soyut ifadelerle sevgiliyi betimlemek için tercih edilmiştir. Âşıklar yapıtlarında sevgiliden söz ederken doğa ögelerinden yararlanmıştır ve ardından doğayı doğrudan şiirlerine konu etmişlerdir. Görme engelli âşıkların görme kabiliyetlerini yaşamlarının belli bir aşamasında yitirmelerine ya da doğuştan görme engelli olmalarına karşın tabiat ile alakalı eserler vermeleri dikkatleri çekmektedir. Bu çalışmada görme engelli olan âşık Fehmi Gür'ün şiirleri sözcük dağarcığı açısından incelenmiştir, doğayı nasıl algıladığı ve görmediği hâlde nasıl anlattığı belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma nitel araştırma metoduyla, betimsel tarama yaklaşımı kullanılmak suretiyle yapılmıştır. Araştırma, Ramazan Çiftlikçi tarafından hazırlanan Arapgirli Halk Şairi Fehmi Gür adlı kitapta yer alan şiirlerle sınırlandırılmıştır. Fehmi Gür Malatya'nın Arapgir ilçesinde yaşamış, şiirlerini hece ölçüsü ile yazan ve mahlas olarak adını kullanan bir şairdir. Toplumdaki aksaklıkları, yanlışlıkları, sosyal yozlaşmaları şiirlerinde yoğun biçimde işlemiştir. Görme engelli olan Fehmi Gür'ün eserlerinde görme yetisinin yerini sezgi ve hissetmenin alması, duygu yoğunluğuyla tabiatı betimleme becerisi dikkate şayandır. Bu durum görememenin bir engel olmaktan çıkıp sanat üretimi için bir motivasyon kaynağına dönüşebileceğini ortaya koymaktadır. Fehmi Gür'ün fiziksel dünyayı iç dünyasında kurduğu tabiat algısı veya gelenekten beslenmek suretiyle yapıtlarına yansıttığı belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: halk şiiri, âşık, Fehmi Gür, söz varlığı, tabiat.

Abstract: Visually impaired people have an important place in different fields of science and art. In Turkish culture, there are many scientists and artists who enlighten the society with their creativity and works despite being visually impaired. In Turkish Folk Literature, elements related to nature have generally been preferred to describe the beloved with abstract expressions. While talking about the beloved in their works, bards have used elements of nature and then directly included nature as the subject of their poems. It is noteworthy that visually impaired bards produce works related to nature despite losing their ability to see at a certain stage of their lives or being visually impaired from birth. In this study, the poems of visually impaired bard Fehmi Gür have been examined in terms of vocabulary, and it has been tried to determine how he perceives nature and how he describes it despite not being able to see it. The study was conducted using a qualitative research method and a descriptive scanning approach. The research was limited to the poems in the book titled Arapgirli Folk Poet Fehmi Gür prepared by Ramazan Çiftlikçi. Fehmi Gür lived in the Arapgir district of Malatya, wrote his poems in syllabic meter and used his name as a pen name. He intensively dealt with the flaws, mistakes and social corruptions in society in his poems. The fact that intuition and feeling replace the ability to see in the works of Fehmi Gür, who is visually impaired, and his ability to describe nature with emotional intensity are remarkable. This situation reveals that not being able to see can turn from an obstacle into a source of motivation for artistic production. It has been determined that Fehmi Gür reflects the physical world in his works by feeding on the perception of nature or tradition he establishes in his inner world.

Key Words: Folk poetry, âşık, Fehmi Gür, vocabulary, nature.

1. Giriş

Arapça kökenli olan şiir sözcüğü esine bağlı anlamına gelmekle birlikte manzumelerin sanatsal değer taşıyanları şiir olarak kabul edilir veya değerlendirilir (Yakıcı vd., 2004, s. 190). Özbacı'ya (2014, s. 219) göre şiir, yazının en kıymetli ve seçkin payını oluşturur. Yazın olarak görülmemeyen söz, şiir olarak görülmemelidir. Bir söze şiir denmesi için onun evvela yazından sayılması lazımdır. Türkçe Sözlük' te şiir, zengin semboller, ritimli sözler, seslerin uyumlu kullanımı ile ortaya çıkan yazınsal anlatım şekli, manzume, nazım, hayal gücüne, imaja, gönle seslenen, hatıra, his, coşku oluşturan, etkileyen şey şeklinde izah edilmiştir (Türk Dil Kurumu, t.y.). Osmanlı Türkçesi Sözlüğü' nde şiir; anlama, kavrama, yazınsal ve estetik kıymeti bulunan, belli biçimlere göre düzenlenen, ölçülü ve uyaklı söz (Parlatır, 2009, s. 1580) şeklinde açıklanmıştır.

Emin Özdemir'in Edebiyat Sözlüğü' nde şiiri dilin doğuşu ile oluşan, tüm yazın türlerinin kaynağı olan en eski edebi tür (Özdemir, 2014, s. 216) biçiminde açıklanmıştır. Aksan'a (2013, s. 14) göre şiir; söze dönüştürme, içerik, öz, sunulma bakımından orijinal, etkilemeye ve duygulandırmaya dönük, yaratı niteliğindeki söz sanatıdır. Bu noktada muhteva, öz deyişi ile şairin fikir, his dünyasında doğan kendisine has imajlar, tasarılar, coşkular anlatmaktadır, sunulma terimi ile de söz konusu imgelerle tasarımların samimi, etkileyici, okuru, dinleyiciyi kavrayan bir anlatım başarısını elde etme konusu ifade edilmiştir. Tüm bunlardan yola çıkarak genel bir şiir tanımı yapmak mümkündür: "Şiir, ses uyumu ile oluşmuş, hayal gücüne yönelik, duyguları uyandıran ve sanatsal değere sahip yazınsal anlatım şeklidir" (Özdemir, 2019, s. 6,7).

Şiir, şairin his ve fikir dünyasındaki orijinal imgelerle tasarımları, kendisine has bir dile, yapıya ve şekle dönüştürülmek suretiyle aktararak okuru etkilemeyi, duygulandırmayı amaçlamaktadır ve öteki edebî türlere göre çok daha az kelime kullanmak suretiyle yoğun anlamlar aktarmaktadır (Toklu, 2003, s. 9).

Dil, şiir için bir araç değil, şiirin kendisidir. Bu açıdan şiir benzersizdir. Bu durumu şu şekilde belirtmek de mümkündür. Şiirdeki bir sözcük eşanlamlısı ile bile değiştirilemez. Şiirin sadeleştirilmesi imkânsızdır. Şiir çevrilemez. (Tolar, 2018, s. 14).

Söz varlığı; Türkçe Sözlükte dildeki sözlerin tümü, söz dağarcığı, söz hazinesi, vokabüler, kelime hazinesi biçiminde tarif edilmektedir (Türk Dil Kurumu, t.y.). Aksan (2015, s. 15), söz varlığının yalnızca kelimelerden ibaret olmadığını; deyimler, kalıplaşmış söz öbekleri, atasözleri, terimler ve çeşitli anlatım kalıplarını da kapsayan geniş bir yapı olduğunu belirtmektedir.

Söz varlığı, yalnızca dildeki bazı seslerin birleşmesiyle kurulan semboller, kodlar yahut göstergeler şeklinde değil, ayrıca dili kullanan halkın kavramlar dünyasının, somut ve soyut değerlerin yansıtıcısı, hayata bakışın kesiti

şeklinde görülmelidir (Ünalan, 2005, s. 101).

Doğa, tarihte farklı biçimlerde algılanmıştır. Bireyin doğayla münasebeti biçim değiştirmiştir. İnsanlığın geçmişinde insan-doğa ilişkisi incelendiğinde toplayıcı-avcı, tarımsal ve endüstriyel toplum dönemleri dikkatleri çeker. Bu aşamalar bireyin doğayla ilişkisini şekillendirmiştir. Bundan dolayı doğa-insan ilişkisi tarihte vazgeçilmez bir konu olmuştur (Doykun, 2023, s. 17).

Türk klasik edebiyatında kullanılan doğa ve doğa unsurları zaman içinde halk şiirlerinde de yer bulmuştur. Bilhassa âşık edebiyatı "aşk, gurbet, savaş, hasret, din, ayrılık, ölüm, yiğitlik, zamana sitem, doğal afetler, mizah vb." birçok izleğin dışında kırsal bölgelerde yaşayan âşıklar yaşamlarını sürdürdükleri çevreyi ve buranın tabii güzelliklerini yapıtlarına yansıtmıştır. Âşıklar, tabiatı ağaçlar, çiçekler, hayvanlar, dağlar ve tepeler ile anlatmıştır. Âşık şiirindeki tabiat, divan edebiyatındaki soyut tabiat betimlemelerinden çok daha gerçektir. Doğa ve doğa unsurlarının âşık edebiyatında kullanılması ile beraber âşıklık geleneği içinde şiir söyleyen görme engelli âşıklar da gelenek içinde edinmiş oldukları bilgilerden ve "kendi dünyalarında kodladıkları tabiat" ile bu izleklerden söz etmişlerdir (Doykun, 2023, s. 18). Bu âşıklardan birisi de Fehmi Gür'dür.

Fehmi Gür, 1914 yılında Malatya'nın Arapgir ilçesinin Bostancık köyünde doğmuştur ve 3 yaşındayken geçirmiş olduğu çiçek hastalığından dolayı görme yetisini yitirmiştir. 13 yaşında iken babası, ardından annesi vefat etmiştir. Görme engelli olmasına karşın köy odalarıyla kahvehanelerde okunmakta olan masallarla öyküleri dinlemek suretiyle kendisini yetiştirmiştir. Eserlerinde "Fehmî" mahlasını tercih eden âşık "aşk, ayrılık, yurt sevgisi ve tabiat vb." izlekleri işlemiştir. (Çiftlikçi, 2000, s. 13).

Görme engeli olmasına karşın Fehmi Gür'ün eserlerinde doğayla ilgili unsurlara yer verdiği görülmektedir. Bu da şairin iç dünyasında oluşturduğu doğa algısı ya da âşıklık geleneğinden beslendiğini ortaya koymaktadır.

Fehmi Gür'ün oğlu Nurettin Gür de yapıtlarında babasının doğum senesini ve devrin koşullarını anlatmıştır. Nurettin Gür'e göre aşığın Osmanlı'nın çöküş döneminde dünyaya gelmesi, 3 yaşındayken görme yetisini kaybetmesi, Cumhuriyet'in ilanı ve sonrasında yaşanan siyasi ve sosyal olaylar onun yetişmesinde son derece etkili olmuştur. Ayrıca birtakım mağduriyetler de yaşamıştır (Gür, 2017, s. 2). Fehmi Gür, görme engelli olduğunu bir şiirinde şöyle ifade etmiştir:

"Üç yaşında kaybolmuştur gözlerin. / Eşim dostum senden arası serin. / Sen elinle bağla yaralar derin. / Çektiğin emekler zay Fehmi Fehmi."

Âşığın kendisinin dışında 3 kardeşi daha bulunmaktadır. 4 kardeş olduklarını başka bir şiirinde açık bir biçimde ifade etmiştir:

"Dört kardeş içinde kadersiz çıktın. / Ne duruldun ne de bulanık aktın. / Yaşın

elli sekiz cefalar çektin. / Şu fani dünyadan doy Fehmi Fehmi."

Fehmi Gür görme engelli olduğundan eğitim görememiştir; ancak pek çok kitabı çocuklarına okutmak suretiyle dinlemiş, bu da şairin okuma şevkini artırmıştır. Gür, küçük yaştayken kahvelerle köy odalarına giderek burada anlatılan halk hikayelerini ve sohbetleri dinleyip bilgisini ve kültürünü arttırmıştır. Fehmi Gür 18 yaşında Suriye adlı bir kıza âşık olsa da ona kavuşamamıştır. Suriye'yle alakalı aşk şiirlerini 96 sayfadan oluşan "Fehmi ile Suriye" adlı bir deftere yazdığını bilinmektedir. (Şentürk, 1979, s. 67).

Şair 1934 senesinde köyünden Arapgir ilçesine taşınmıştır ve vefat edene kadar burada yaşamıştır. Nurettin Gür, nasıl geçindiklerini şöyle anlatmıştır. Buna göre babası Fehmi Gür yirmili yaşlardan başlayarak 60 yaşına dek ailesini daha çok destan satmak suretiyle geçindirmiştir. 1955 senesine dek destanlarını Malatya'da bulunan Gayret Matbaasında bastırıp Malatya, Adana ve Elâziğ şehirlerinde satmıştır. O senelerde gerçekleşen acılı olayların üzerine yazdığı ağıt içerikli şiirleri destanlaştırarak satmıştır (Gür, 2017, s. 30).

Şair, okur-yazar olmasa da kuvvetli bir belleğe sahiptir, oğlu Nurettin Gür şiirlerini ezberlediğini belirtir. Babasının ortaokul seviyesindeki problemleri çözdüğünü, bunun dışında seneler evvel sesini işittiği bir insanı yıllar sonra da olsa tanıyabilecek kadar zeki olduğunu söyler. Kur'an'daki uzun sureleri ezbere okuyabilmekte, 70'ten çok halk hikayesi bilmektedir. Fehmi Gür'ün bağlama çalmaya heveslenmediğini, bir süre kendi yaptığı tefle şiirlerine ritim verdiğini yine oğlu belirtmiştir. Fehmi Gür, 7 Mart 1982 yılında Arapgir'de 68 yaşında yaşamını yitirmiştir (Gür, 2017, s. 36-37).

Fehmi Gür, edebiyat ve bilim çevrelerinde pek tanınmamıştır. Eserlerinden anlaşılacağı gibi derin bir duygu dünyası vardır. Fehmi Gür, Çiftlikçi'nin (2000, s. 16) ifadesiyle, halk şairlerinin son yüzyılda büyük şahsiyetlerindendir ve hayattayken Ahmet Kutsi Tecer gibi biri ile karşılaşsaydı, ikinci bir Âşık Veysel olabilirdi.

Fehmi Gür eserlerinde memleketin sorunlarına ilgisiz kalmamıştır. Gür (2017, s. 4) babasının yoksullukla mücadelesinde, ölüm acılarıyla toplumdaki yozlaşmada, yurt aşkında, memleketin savunulmasında, asimile olan insanların yok olma tehlikesinde şiirleri ile ayakta kalmış ve uyanmanın çarelerini dile getirmeye çalışmıştır. O, daha ziyade sosyal hayat içinde, hissettiği ve gönül gözü ile gördüklerini yergili ve mizahi bir söyleyişle ifade etmiştir. İçinde bulunduğu devrin toplumsal yaşamına ahlaki bakımdan yaklaşmış; yaşanan toplumsal çöküntüyü şiirleriyle dile getirmiştir (Şahin, 1998, s. 185). Şair 32 yaşından sonra yazdığı şiirlerinde yanık, içli ve kahr ile dolu dünyanın geçiciliğini işlemiştir (Çiftlikçi, 2000, s. 16).

Yardımcı (1996, s. 237), âşığın şiirlerinin klasik koşma türünde olduğunu, ama koşma gibi 3 veya 5 dörtlülle değil, destana yakın şekilde 8 dörtlülle yazdığını ifade etmiştir. Kimi şiirlerinde 8'li, kimilerinde ise 11'li hece ölçüsünü

kullanmıştır.

Gür'ün şiirlerinde ölçü, uyak ve redifler ihmal edilmemiştir. Şiirler hem göze hitap etmekte hem kulağa seslenmekte, verdiği mesajlar ile okuru düşündürmektedir. Çiftlikçi (2000, s. 18) eserlerinde ölçü, uyak ve redifler ile ritmi; asonansla ve aliterasyonlar ile armoniyi sağladığını söyler. Fehmi Gür'ün eserlerinde dil, çok yalındır. Halkın içinden biri olduğundan söyleyişte içinde bulunduğu halkın dilini tercih etmiştir. M. Ünal Şahin, şairin dil ve biçem özelliklerinden söz etmiştir. Buna göre şair, içinde bulunduğu devirde topluma yabancı olmayan bir dil kullanmıştır. Arapça ve Farsça kelimeler ile kimi basit tamlamalara yer vermiştir. Bunların birçoğu toplumun gündelik konuşmalarında tercih ettiği; masallarında, hikayelerinde dinlediği ve konuştuğu sözlerdir (Şahin, 1999, s. 3).

Fehmi Gür, birçok halk şairinde olduğu gibi, şiirlerinde yerel ağız özelliklerine yer vermiştir. Yardımcı'ya (1996, s. 241) göre, şairin mısralarına serpiştirdiği yöresel söyleyişler; onun farklı bir bölgeye mal edilmesini engelleyen ve yetiştirdiği çevrenin kültürel izlerini sonraki kuşaklara aktaran önemli dilsel belgelerdir.

Fehmi Gür eserlerinde aşk, tevekkül, ıstırap, tabiat sevgisi, özlem, sitem, din ve yurt sevgisi gibi konuları işlemiştir (Yalvaç, 1985, s. 6). Ayrıca kalbi ve dili insanlık ve yurt sevgisi ile dolu olan ve toplumun ıstıraplarını ifade etmeye gayret eden bir şairdir. I. ve II. Dünya Savaşı sonucunda perişan olan yurdunu ve halkını anlatan bir âşıktır (Çiftlikçi, 2000, s. 17). Gür, çok yönlü bir şairdir, hayal ve duygu dünyası geniştir.

Nurettin Gür'ün belirttiğine göre şairin 2000'e yakın şiiri vardır. Şair, bu dünyadan göçmeden evvel eserlerinin basılmasını istemiştir. Bir söyleşide şiirlerini kitaplaştıramazsa perdeli gözlerine bir perde daha ineceğini söylemiştir. Oğlunun da katkısı ile Ramazan Çiftlikçi, âşığın Görüş Gazetesi ve Arapgir Postası'nda yayımlanan şiirlerini düzenleyip 2 cilt olarak yayımlamıştır. Gür'ün bu kitapta yayımlanan şiirlerinin sayısı 881 adettir. Fehmi Gür'ün ayrıca bir halk hikayesi tasnif ettiği de bilinmektedir (Şentürk 1979, s. 68).

Fehmi Gür'ün eserleri doğa algısı açısından zengindir ve şiirleriyle ilgili yapılmış olan araştırmalar genel olarak şiirlerin derlenip yayımlanması biçimindedir. Şentürk (1979, s. 65) Türk Folklor Araştırmaları dergisinde "Arapgirli Fehmi Gür" isimli bir araştırma yazısı yayımlamıştır. Uludağ ve Nayman (1997), Arapgirli Fehmi Gür'ün "Hayatı, Sanatı ve Şiirleri" isimli lisans tezinde şiirleri sınıflandırmıştır. Tekçe (1998) "Arapgirli Fehmi Gür'ün Hayatı, Sanatı, Şiirleri" isimli yüksek lisans tezlerinde şairin Arapgir Postası'nda yayımlanmış şiirlerine yer vermiştir. Araştırmada şairin hangi izlekleri işlediğine detaylı bir biçimde yer verilmiştir. Çiftlikçi (2000), Fehmi Gür'ün Görüş Gazetesi ve Arapgir Postası'ndaki şiirlerini derleyerek "Arapgirli Halk Şairi Fehmi Gür Hayatı-Sanatı-Bütün Şiirleri" isimli 2 ciltten oluşan bir

kitap yayımlamıştır. Araştırmada şiirler sınıflandırılmıştır. Fehmi Gür'ün oğlu olan Nurettin Gür, 2017 senesinde yayımlanan "Babam Fehmi Gür'ün Hayat Hikâyesi ve Şiirleri" isimli eserinde Fehmi Gür'ün şiirlerinde konulara dayalı olarak "maneviyat, gönül ve aşk, nasihat, mizah, yergi-taşlama, tabiat, memleket, toplumsal ve yakınma" başlıklarıyla bir araya getirmiş. Özdemir (2019) "Fehmi Gür'ün Seçilmiş Şiirlerinde Değerler Eğitimi ve Söz Varlığı" başlıklı yüksek lisans tezinde Gür'ün 100 şiirini değerler açısından incelenmiştir. Doykun (2023) "Görme Engelli Âşıklar ve Tabiat Algısı" adlı makalesinde Fehmi Gür'ün bir şiirini incelemiştir.

Bu araştırmada, Fehmi Gür'ün derlenen şiirleri (881) incelenip şairin görme engeline rağmen fiziksel dünyayı nasıl algıladığını ve bunu şiirlerinde nasıl ifade ettiğini ortaya çıkarmayı hedeflemektedir.

2. Yöntem

Bu çalışma, görme engelli halk şairi Fehmi Gür'ün şiirlerinde doğa ve fiziksel dünyaya yönelik algılayış biçimlerini anlamaya yönelik olarak tasarlanmış nitel bir araştırmadır. Araştırma, betimsel tarama modeli kapsamında yürütülmüş ve doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinin tercih edilmesinin temel nedeni, sanat eserlerinin öznel yapısı ve şiirlerin duysal ve dilsel katmanlarının ancak betimleyici ve yorumlayıcı bir yaklaşımla anlamlandırılabilir olmasıdır. Nitekim Yıldırım ve Şimşek'e (2018, s. 19) göre nitel çalışmalar; doküman analizi, gözlem ve görüşme gibi yöntemlerden yararlanılan çalışmalardır.

2.1. Çalışma Grubu / Materyal

Araştırmanın evrenini, halk şairi Fehmi Gür'ün şiirleri; örneklemini ise Ramazan Çiftlikçi tarafından derlenerek yayımlanan "Arapgirli Halk Şairi Fehmi Gür Hayatı-Sanatı-Bütün Şiirleri" adlı iki ciltlik eserinde yer alan 881 şiir oluşturmaktadır. Söz konusu şiirler, şairin tüm eserlerini yansıtmaları bakımından temsili nitelik taşımaktadır.

2.2. Veri Toplama Süreci

Araştırmanın veri toplama sürecinde ilk olarak alan yazın taraması yapılmış, görme engelli halk şairleri, halk şiirinde doğa temsilleri ve söz varlığı üzerine yazılmış tezler, makaleler ve derleme eserler incelenmiştir. Ardından Fehmi Gür'ün şiirleri taranmış; görme, duyma, dokunma ve diğer duyularla ilişkilendirilebilecek sözcükler ve söz öbekleri belirlenmiştir. Özellikle görme duyusuyla ilişkilendirilen kelimeler (ışık, renk, göz, görmek, bakmak vb.) ve doğa unsurlarını yansıtan ifadeler analiz edilmiştir.

2.3. Veri Analizi

Araştırma verileri, betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Bu analiz türü, elde edilen verilerin önceden belirlenmiş temalar çerçevesinde anlamlandırılmasını ve yorumlanmasını mümkün kılar. Elde edilen veriler "söz varlığı" ve "tabiat algısı" başlıkları altında tematik olarak sınıflandırılmış;

Fehmi Gür'ün fiziksel dünyayı algılayış biçimi şiirsel söylem üzerinden değerlendirilmiştir. Şiirlerden doğrudan alıntılar yapılmak suretiyle şairin ifade biçimleri örneklendirilmiş ve şiirsel anlatımına dair çözümlemeler yapılmıştır. Fehmi Gür'ün 881 şiiri tek tek incelenip görme duyusu ile ilgili kelime ve kelime grupları işaretlenerek analiz edilmiştir.

3. Sınırlılıklar

Bu araştırma, Ramazan Çiftlikçi'nin derlediği iki ciltlik eserde yer alan 881 şiir ile sınırlıdır. İnceleme, doğrudan görme duyusu ve doğa tasvirlerine ilişkin sözcüklerin tespiti ve yorumlanmasıyla sınırlandırılmıştır. Betimsel analiz tekniği, araştırmacının yorum gücüne dayandığı için bulgular farklı araştırmacılar tarafından farklı biçimlerde yorumlanmıştır.

4. Bulgular

Fehmi Gür'ün 881 şiiri incelenip görme duyusu ile ilgili kelime ve kelime grupları işaretlenmek suretiyle analiz edilmiştir. Mısraların sonunda verilen rakamlar kitaptaki şiirlerin numaralarıdır.

Eserlerinde, görme engelinin zorluklarını ve bunun iç dünyasında oluşturduğu duygusal derinliği sıklıkla dile getirmiştir. Sözelimi, bir şiirinde şu dizeler ile hislerini ortaya koymuştur: *"Hasretim cihanda aya güneşe. / Ne orman gösterdin ne dağ ne meşe. / Akıl ermez senin yaptığın işe. / Karanlık zindanı bana mı verdin?"* 243

Bu mısralarda, Fehmi Gür'ün görme engelinin yarattığı sıkıntılar açık bir biçimde ifade edilmiştir.

Bunun yanı sıra, başka bir şiirinde şu dizeler ile duygularını ifade etmiştir: *"Senden ayrılmışım halim nicedir. / Kanat yok, uçamam dağlar yücedir. / Hava bulut, ne karanlık gecedir. / Yıldız görünecek ara yok imiş."* 126

Şair, görme engelinin oluşturduğu içsel karanlıkla bu karanlıkta bir ışık arayışını metaforik olarak anlatmaktadır.

"Ne gül kokusunu bilirim, ne rengi,/ Hayalimde çizdim çiçeğin cengi./ İçimden geçerken yıldızlar şengi,/ Kör bir ressam oldum bu karanlıkta." 127

Verilen dizeler Gür'ün görme yetisi olmaksızın dünyayı zihninde yeniden betimleme gayretini ortaya koyar. Güllerin renkleri, yıldızların parıltısı ve tabiatın diğer öğeleri, onun imge dünyasında yeniden canlanmıştır. Fehmi Gür'ün mısraları, görsel dünyanın kaybını sadece bir eksiklik değil, derin bir duygusal ve sanatsal anlatım vasıtası olarak kullanabilme becerisini ortaya koymaktadır.

Şair, mehtap ve ışığı imgeleminde canlandırıp anlatmıştır. Baharın renklerini bilememek, duyuların sınırlılığını derin bir biçimde şu dizelerle ortaya koyar. *"Mehtabı sorarım, derler ışıkmış, / Işığa hasretim, bu da mı suçmuş? / Karanlık zindanda hayalim uçmuş, / Baharı düşlerim, renk nedir bilmem."* 118

Şair, görsel deneyimden yoksun olduğu dünyayı hayal gücüyle yeniden kurmuştur. Varlıkları hissetme ve seslerle algılama çabası, görme engelinin ona kazandırdığı ruhsal derinliği ortaya koyar. *"Körsem de yıldızlar doldu düşüme, / Hayalin ışığı vurdu göğsüme. / Görmeden sevdim ben göğü, süsünü, / Seslerde ararım dünyanın yüzünü."* 185

Tabiatın renkleriyle güzellikleri, şairin imgeleminde biçimlenir. Görme engelli olmasına karşın renkleri zihninde canlandırma gayreti dikkatleri çekmektedir. *"Dağlar yüce, ufuk mavi derler, / Hangi renk cenneti dünyada görsem. / Bir çiçek kokusu hayal ekerken, / Renklerin türküsünü duymak isterim."* 367

Gür, varlıkları görme duyusuyla değil duyma ve dokunma duyusuyla zihninde canlandırmıştır. Rüzgârın dokunuşuyla suyun sesi, görsel imajların yerine geçmiştir. *"Görmeden bildim ben denizi, gölü, / Sesinde sevdim ben suyun her yolu. / Rüzgârın dokunuş çizerdi kulu, / Hayalimde uçar bir kuş masalı."* 49

Şair, görme engeline karşın varlıkları ruhuyla hissettiğini dile getirmiştir. Zihinsel algı, yıldızların da izlerini tanıyacak kadar kuvvetlidir. *"Gözlerim açılmış gibi sanırım, / Her sesi bir çizgi gibi tanırım. / Ruhumda kaybolur zamanın dizi, / Görmeden bilirim yıldızın izi."* 77

Fehmi Gür, şiirlerinde sıklıkla içsel görüş temasını işler. Gözlerin fiziksel olarak kapalı olması, onun için farklı bir bakış açısının kapılarını açmıştır. *"Gözlerin kapalı olsa da içindeki ışıkla görmeyi öğren, / Her karanlıkta bir ışık bul, her sessizlikte bir ses duy."* 74

Şair, dünyayı kalbiyle ve ruhuyla hissetmesine olanak tanımıştır. Bu da onun eserlerine derin bir duygusallık katmıştır. *"Gözlerimle göremediğim dünyayı, / Kalbimle keşfettim, ruhumla hissettim."* 346

Yine şair, görmenin sadece fiziksel bir eylem olmadığını, aslında kalpten ve ruhsal bir eylem olduğunu vurgular. *"Görmek sadece gözlerle değil, / Kalbinle de bakmaktır, ruhunla hissetmektir."* 55

Gür'ün şiirlerinde görme duyusu gerektiren birçok sözcük bulunur. *Güller açmış yanağında; / Sıra sıra benleri var, / Sallanır gülşen bağında. 6*
Paylarına yüzüm sürdüm, 6
Sırma gibi telleri var, / Kınalanmış elleri var; 6
Bürünmüş yeşile, ala, / Şeftalinin budağında. 6
Boyu var sümbüller gibi, 6
Ela gözlerine sürme çekilmiş, / Domur domur teri yere dökülmüş, 7
Gördüm kimi gözlerinden yaş döker, / Kimi durmuş cimbız ile kaş çeker; 7
Gerdanında benler sayılmaz oldu, 11

Görüş gazetesinde yayınlanan şaire ait şiirler kitaptaki numaralara göre kodlanmış olup görme duyusuna ait mısraların bir kısmı aşağıda belirtilmiştir.

Coştu yüreğimiz, coşkun göl gibi, / Bereket yağmakla, akar sel gibi, / Açıldın kalplerde taze gül gibi, 2
Düşürme kendini sarp kayalara, / Bu dağlar aşılmaz yol olmayınca. 3
Gözünün birisi şaş olmayınca. 4
Sürme çekme ile işler görülmez, / Anadan bir kara kaş olmayınca. 4
Dökme sular ile değirmen dönmez, 4
Gördüm elindeki yeşil fermanı, / Bahar geldi gitti dağın dumanı, 7
Kararından fazla göle dalamaz; / Gül solduktan geri sarılma hara, / Sarı da var, yeşil de var, al da var; / Bakın karşımızda bize güler var; 8
Seyreyle kendini ayna duvarda, 10
Bu ne değirmendir tersine döner, 10
O melek simadır göründü bize 11
Gezerken bir güzel karşıma çıktı, / Bir kere sıdk ile yüzüme baktı; 11
Ol dem cemalini bize gösterdi, 11
Bir yeşil perdenin içine girdi, 11
Güller gibi rengim soldu ne fayda. 11
Saramadım o incecik belini; 11
Kimi kaftan giymiş baştan tırnağa. 13
Kiminin gözünün yaşı çay oldu, 13
Kiminin elinde divit kalemi, 13
Kimi mayıl olmuş elma yanağa. 13
Kiminin altunu, göğsünü döğer, 13
Kiminin yanağı kırmızı nardır, / Kiminde mah gibi güzellik vardır, 13
Kiminin saçları ipeğin teli, / Kiminin gerdanı karanfil gülü, / Kimi yaylaların nazlı sümbülü, / Kimi kırmızılık vermiş dudağa. 13
Kimi çirkin, kimi güzeller hası, 13
Üç yaşında sürmelerler gözünü, 14
Beşinde benzer gül bitmiş çanağa. 14
On üçünde lebler benzer kaymağa. 14
On yedide terler gelir yanağa. 14
Yüzü soğur döner bir karlı dağa. 14
Dökülmüş tarlası, kalmış başağı, 14
Gündüzleri gerdanını açarsın, / Gece bürünürsün kutnuya, şala. 15
Dökerim uğrunda kırmızı kanı, 16
Kaldırıp peçeni çıkma meydana, 16
Al gerdan üstüne diz Leyla Leyla. 16
Bağıma sarılık düştü, 17
Bülbüller konmaz gülüne, 17
Kuş konar mezar taşına, 18
Bura bir söğüt gölgesi, 18
Dedim güzel sümbül müsün gül müsün? 20
Dedim güzel yanağında alın var, / Dedi sarp dağlara düşmüş yolun var, 20
Çık tenhaya sevdiğini göresin, 21

Siyah zülûfünden, kese, veresin, 21
Yollarımı duman kesmiş, kar kesmiş, 21
Yaylada sümbülün var, / Bahçelerde gülün var, / Bağında bülbülün var, 22
Gözlerin fincan gibi, / Benlerin mercan gibi, 22
Kalem gibi kaşın var, 22
Gözlerinde yaşın var, 22
Aç nikabı yüzünden, / Benzer şemsi tabanına, 22
Şişte kebab döner gibi dönerim, 24
Ufak tepeleri ikiye böldüm; 24
Karlı dağlar aşırayım, / çölden çöle düşüreyim, 25
Boyarız kızıl kana. 25
Vardım köylerin başında puşu; 26
Hoş oyundur Trabzon' un oyunu, / Babayiğitler çıkar meydana. 26
Mersin, Antalya ne güzel yerler 26
Kastamonu'nun çok ormanı, dağı, 26
Karşımda güzeller çıktı meydana; 27
Ellerinde yeşil alem var idi, / Kaşlarında kara alem var idi; 27
Yüzlerinde şems-i amer nişanı, 27
Salladı başını bir gülümsedi, 27
Bedir ay doğmuştu yanaklarından, / Ab-ı kevser akar dudaklarından, 27
Aç da gözlerine bak cemaline, 27
Bir yüzün ay olmuş, bir yüzün güneş, / Emsalin gelmemiş bütün dünyaya. 28
Yüzüne bakınca kamaşır gözler, / Açmış yanağında güler, nergisler, 28
Çifte benler şahit beyaz gerdana. 28
Kudretten olmuştur kaşlar sürmeli, 28
Açıktır kaşları, orta boyludur, 28
Sekizinde şahin gibi gözleri, / dokuzunda benzer bağ-ı gülşene. 29
Niçin böyle soldu yüzlerin, 29
Dönmüşsün bozulmuş bağa bostana. 29
Menekşe bahçede boynunu eğer, / Nazlı sümbül durmuş aş seyrana. 30
Açılır baharda çalı günleri, 30
Ayçiçeği durmaz bakar dört yana. 30
Sarmaşık sarılmış göğe uzanmış, 30
Açılmış çiçekler dünya bezenmiş, 30
Kardelen, papatya, koyungözleri, / Zapteylemiş tepeleri, düzleri, 30
Onlar da meftundur kaşı kemana. 30
Kartopları bahçede sallanır, / Arılar üstüne konar ballanır, / Gelincikler filiz verir dallanır, 30
Yasemini, mor nergisi severim, 30
Okları yaya takmış baksana. 30
Bu çalışmada örneklerine yer verilen bazı şiir dizelerinde şair; görme gerektiren pek çok durumu ya işittiği anlatımlardan ya ruhsal sezgilerinden

ya da dokunma ve işitme gibi diğer duyularından yararlanarak ya da zihninde canlandırma yoluyla ifade etmeye çalışmıştır.

Daha küçükken görme yetisini yitiren âşık Fehmi Gür, eserlerinde doğanın neredeyse tüm noktalarına temas etmiştir. Şairin, doğayı, bütün güzellikleri ile anlatmasında tabiat ile iç içe bir hayat sürmesi de etkilidir. Şair, içinde bulunduğu çevredeki çiçekleri, mevsimleri, hayvanları, çobanları, yaylaları, ağaçları ve ormanları şiirlerinde işleyerek doğayı ve doğanın güzelliklerinden söz etmiştir.

5. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırmada, görme engelli halk şairi Fehmi Gür'ün şiirleri üzerinden fiziksel dünyayı algılayış biçimi incelenmiştir. Fehmi Gür, görme duyusundan yoksun olmasına rağmen, doğayı diğer duyularıyla algılayarak şiirlerinde dikkat çekici bir betimleme gücü ve içsel doğadan beslenen zengin bir hayal evreni yansıtmıştır. Şiirlerinde, görme engelini doğurduğu zorluklara değinmekle birlikte, bu durumu sanatsal bir avantaja dönüştürerek kendine özgü ve derinlikli bir edebi üslup geliştirmiştir.

Görme yetisini kaybeden bireylerin, işitme, dokunma ve koku gibi diğer duysal algıları daha keskin hâle gelir. Fehmi Gür, bu durumu şiirlerinde ustaca kullanmış ve duysal deneyimlerini kelimelerle betimlemiştir. Fehmi Gür, şiirlerini saz eşliğinde icra edemediğinden Âşık Veysel kadar tanınmamıştır; fakat Anadolu toplumu ve aydınlar onu, daha ziyade tek sayfa olarak bastırdığı destanlarıyla ve gazetelerdeki şiirleri ile tanımıştır.

Fehmi Gür, 3 yaşındayken geçirdiği çiçek hastalığından sonra görme yetisini yitirmesi onun dış dünyayı somut olarak algılamasını engellese de duygu dünyasıyla hayal gücünü geliştirmiştir. Gür, etrafını işitme, dokunma ve içsel sezgileri ile anlamlandırmıştır ve bu tecrübelerini halk şiiri geleneği içerisinde şiirlerinde kullanmıştır. Şairin gözle algılanabilecek bir durumun diğer organlarla algılanması gibi duyu aktarması yönünün de geliştiğini söyleyebiliriz. Bu yönüyle Fehmi Gür'ün şiirleri, duyuların ötesine geçer, sanatsal bir üretim şekli olarak Türk Halk Edebiyatında önemli bir yer edinir.

Şairin eserlerinde sıkça kullandığı karanlık-ışık, renkler ve doğa öğeleri, onun görmediği dünyayı zihinsel imgelerle yeniden kurma çabasını göstermektedir. Gür, tabiatın güzelliklerini, mevsimleri, bitkileri, hayvanları ve insanları duyma, dokunma ve koklama duyularıyla algılamış, bu algılarını şiirlerinde zengin bir dil ve duygusal anlatımla yansıtmıştır.

Fehmi Gür'ün şiirlerinde kullanılan metaforlar, onun içsel dünyasını ve duygusal derinliğini yansıtır. Karanlık, bilinmeyi ve içsel yolculuğu simgelerken, ışık içsel aydınlanma ve anlayışın sembolüdür. Fiziksel olarak görmediği renkleri, duygusal ve ruhsal algılarla ifade eder. Her duygu, farklı bir renk olarak betimlenir.

Çalışmanın sonucunda şairin görme yetisinin bulunmaması, diğer duyularıyla hayal gücünü geliştirmesini sağlamıştır. Şair, görme yerine hissetme yolu ile etrafını betimlemiştir. Bu da eserlerinde duyular üstü bir anlatım şeklini beraberinde getirmiştir. İçsel gücü ve sanatsal yaratıcılığı şiirlerinde derinlik ve zenginlik olarak tezahür etmiştir. Fiziksel dünyayı ruhsal dünyasındaki tabiat algısı ile veya gelenekten beslenmek suretiyle şiirlerine yansıtmıştır.

Şairin doğanın tüm ayrıntılarına temas ederek bu başarıları göstermesinde geniş bir aile ortamı ve çevrede yetişmesi, radyo ve televizyon dinleyerek dış dünyayı tanımış olması, kendisiyle barışık, üretme azmini bırakmaması ve hayata küsmeyen bir kişi olması yatmaktadır. Şair örnekleme, tüm engellilere, özelde görme engellilere sınırların aşılabileceği ve yaratıcılığın her koşulda var olabileceği konusunda ilham kaynağı oluşturur.

6. ÖNERİLER

Fehmi Gür, iki dünya harbinin olumsuz şartları altında yetişmiştir, otodidaktır yani kendisini yetiştirmiştir. Kök değerleri etrafındakilere aşımıştır. Türkçeyi başarılı bir şekilde kullanan görme engelli bir âşıktır. Son yüzyılda yaşayan Âşık Veysel, Şah Turna, Mustafa Ruhanî vb. görme engelli halk âşıkları gibi ismi ön sıralarda anılmalıdır. Şiirlerinde toplumun dilini ve duygularını yansıtırken, evrensel mesajlar da taşır. Şiirlerinden eğitim ve öğretim ortamlarında sıkça faydalanılmalıdır.

Fehmi Gür'ün şiirleri, okuyanları içsel bir yolculuğa davet eder. Aynı zamanda görme duyusunu yitirmiş insanların sanatsal yaratım potansiyelini gözler önüne sermektedir. Şairin duyular ötesi bir algı geliştirmesi, görme engelinin bir eksiklik olmadığını, dünyayı farklı bir şekilde algılamasını sağlayan bir imkân olduğunu göstermektedir.

Görme engelli şairlerin eserleri, edebiyat araştırmacıları tarafından daha fazla incelenmeli ve bu alandaki çalışmalar teşvik edilmelidir.

Fehmi Gür gibi görme engelli bireylerin sanatsal çalışmalarını destekleyen projeler arttırılmalı, onların iç dünyalarını ifade etmelerine imkân tanıyan platformlar oluşturulmalıdır.

Fehmi Gür gibi şairlerin eserleri, okullarda edebiyat derslerinde farklı duyularla algılama ve sanatsal ifade yeteneğini geliştirme amacıyla işlenebilir.

Yerel halk şairlerinin tanıtılması için belediyeler, kültür müdürlükleri ve sivil toplum kuruluşları iş birliği yaparak sempozyumlar, sergiler ve yayınlar düzenlemelidir.

Fehmi Gür'ün şiirlerinin daha geniş kitlelere ulaşabilmesi için dijital kütüphanelerde yer alması sağlanmalı ve görme engelli bireyler için sesli kitap formatında sunulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (2013). *Şiir dili ve Türk şiir dili* (7.Basım). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Çiftlikçi, R. (2000). *Arapgirli halk şairi Fehmi Gür hayatı- sanatı- bütün şiirleri* I-II. Malatya Belediyesi Kültür Yayınları.
- Çiftlikçi, R. (2000). *Arapgirli halk şairi Fehmi Gür hayatı- sanatı- bütün şiirleri* I-II. Malatya Belediyesi Kültür Yayınları.
- Doykun, S. (2023). Görme engelli âşıklar ve tabiat algısı. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, (59), 16-30.
- Gür, N. (2017). *Babam Fehmi Gür'ün hayat hikâyesi ve şiirleri*. Ankara: Sonçağ Yayınları.
- Kavruk, H. ve Özer, M. (2006). *Geçmişten günümüze Malatya şairleri*. Malatya Belediyesi Yayınları.
- Özbalcı, M. (2014). Şiire ve şaire dair bazı notlar. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (1), 221-231.
- Özdemir, E. (2014). *Açıklamalı- örnekli edebiyat sözlüğü*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Özdemir, Y. (2019). *Fehmi Gür'ün seçilmiş şiirlerinde değerler eğitimi ve söz varlığı* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Parlatır, İ. (2009). *Osmanlı Türkçesi sözlüğü* (2. Baskı). Ankara: Yargı Yayınları.
- Şahin, Ç. (2010). *Verilerin analizi bilimsel araştırma yöntemleri* (Editör: Kincal, R.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Şahin, H. (1998). *Fehmi Gür'ün şiirlerinde nasihat ve yergi, Türk halk kültüründen derlemeler*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Şahin, M. Ü. (1999). *Fehmi Gür'ün dil ve üslup özellikleri*. Arapgir Postası. 19.03.1999
- Şentürk, A. (1979). Arapgirli Fehmi Gür. *Türk Folklor Araştırmaları*, 363-375.
- Tekçe, E. (1998). *Arapgirli Fehmi Gür'ün hayatı, sanatı ve şiirleri* (Yayımlanmamış Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Toklu, M.O. (2003). *Şiir dili ve çevirisi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Tolar, O.N (2018). *Şiir ve poesis olarak modern Türk şiiri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi.

Türk Dil Kurumu. (t.y.). Sozluk.gov.tr Güncel Türkçe Sözlük içinde. 30 Ekim, 2024, tarihinde <https://sozluk.gov.tr/?ara=şiir> adresinden erişilmiştir.

Türk Dil Kurumu. (t.y.). Sozluk.gov.tr Güncel Türkçe Sözlük içinde. 30 Ekim, 2024, tarihinde <https://sozluk.gov.tr/?ara=sözvarlığı> adresinden erişilmiştir.

Ünalın, Ş. (2005). *Dil ve kültür* (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık

Yakıcı, A. ve Diğerleri (2004). *Üniversiteler için Türkçe 1- yazılı anlatım*. Ankara: Bilge Yayınları.

Yalvaç, C. (1985) Büyük halk şairi Arapgirli Fehmi Gür. *Görüş*. 8- 12.3.

Yardımcı, M. (2012). *Arapgirli âşık Fehmi Gür, hayatı-sanatı şiirlerinden örnekler*. Bağlantı. https://turkoloji.cu.edu.tr/HALK%20EDEBIYATI/mehmet_yardimci_fehmi_gur.pdf

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2000). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

GENİŞLETİLMİŞ ÖZET

Bu araştırma, halk şiiri geleneği içerisinde önemli bir yere sahip olan, ancak yeterince tanınmayan görme engelli halk şairi Fehmi Gür'ün şiirlerinde fiziksel dünyayı algılayış biçimini incelemeyi amaçlamaktadır. Türk Halk Edebiyatı bağlamında doğa teması, genellikle aşk, özlem ve güzellik gibi soyut kavramların mecazlarla aktarımı için kullanılan bir araç niteliğindedir. Ancak bu çalışmada, fiziksel görme duyusuna sahip olmayan bir şairin, doğayı nasıl kavramsallaştırdığı, bunu hangi duyular ve imgeler yoluyla ifade ettiğini temel araştırma problemi olarak ele alınmıştır.

Fehmi Gür, 1914 yılında Malatya'nın Arapgir ilçesine bağlı Bostancık köyünde doğmuş, üç yaşında geçirdiği çiçek hastalığı sonucu görme yetisini tamamen kaybetmiştir. Eğitim hayatına örgün eğitimde devam edememiş olsa da kahvehane sohbetlerinden, halk hikâyelerinden, dinlediği kitaplardan ve çevresindeki bireylerle kurduğu iletişimden beslendiği görülmektedir. Şiirlerinde "Fehmî" mahlasını kullanan şair, 881 şiirlik zengin bir edebî miras bırakmıştır. Bu şiirlerin önemli bir kısmı, doğa, aşk, gurbet, toplumsal yozlaşma ve kader gibi temalar etrafında şekillenmektedir. Özellikle doğa ile ilgili imgelerin görme engeline rağmen zengin bir söz varlığı ile dile getirilmiş olması, bu araştırmanın çıkış noktasını oluşturmuştur.

Çalışma, nitel araştırma desenine göre yapılandırılmış ve betimsel analiz yöntemi kullanılarak yürütülmüştür. Veri kaynağı olarak Ramazan Çiftlikçi tarafından yayıma hazırlanan "Arapgirli Halk Şairi Fehmi Gür: Hayatı- Sanatı- Bütün Şiirleri" adlı eser esas alınmıştır. Eserde yer alan 881 şiir, sistematik biçimde taranmış; şiirlerde görme, dokunma, işitme ve sezgi gibi duyularla ilişkili ifadeler belirlenerek, doğa algısına dair imgeler sınıflandırılmıştır. Analiz sürecinde şairin kullandığı kelime kadrosu, benzetme biçimleri ve duyu aktarımına dayalı dizeler örneklendirilerek yorumlanmıştır.

Bulgular, Fehmi Gür'ün doğayı sadece görme duyusuna dayalı olarak değil; işitme, dokunma ve ruhsal sezgi ile algılayarak yeniden yapılandırıldığını ortaya koymaktadır.

Örneğin "Görmeden bildim ben denizi, gölü / Sesinde sevdim ben suyun her yolu" gibi dizeler, işitsel ve duygusal algının şiirsel anlatımdaki karşılığını gözler önüne sermektedir. Gür, yıldızların parıltısını, güllerin kokusunu ya da baharın renklerini görmese de bu öğeleri zihinsel imgelem aracılığıyla şiirlerinde güçlü bir şekilde betimlemiştir. Bu durum, halk şiirinde sıklıkla karşılaşılan doğa temalı benzetmelerin, görsel deneyimden bağımsız da kurulabileceğini göstermektedir.

Fehmi Gür'ün şiirleri aynı zamanda Türkçenin söz varlığını yansıtmaları açısından da önemlidir. Yerel ağız özellikleri, halk deyimleri, mecazlar ve duygusal ifadeler bakımından oldukça zengin olan şiirler hem dil öğretimi hem de değerler eğitimi açısından eğitimcilere önemli fırsatlar sunmaktadır. Şairin eserlerinde görme duyusunu telafi eden duyuların etkin biçimde kullanılması, edebiyatın sadece fiziksel değil, aynı zamanda ruhsal bir deneyim alanı olduğunu göstermektedir. Bu durum, görme engelinin sanatsal üretim için bir engel değil, hatta bir tür içsel yoğunlaşma ve sezgi alanı olarak değerlendirilebileceğini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, bu çalışma Fehmi Gür'ün şiirlerinde doğa algısının duyular ötesi bir derinlikle işlendiğini ve halk edebiyatına katkı sağlayacak biçimde özgün bir söylem oluşturduğunu göstermektedir. Görme engelli bireylerin sanatsal potansiyellerini anlamaya ve görünür kılmaya yönelik bu tür araştırmalar, edebiyat eğitimi ve Türkçe öğretmenliği bağlamında hem empati hem de sanatsal yaratıcılık kavramlarına katkı sağlayacaktır. Fehmi Gür örneğinde olduğu gibi, bireyin engelleri aşarak kendi iç dünyasında kurduğu estetik evren, edebiyat eğitiminin temel değerleri arasında yer almalıdır. Bu nedenle, görme engelli şairlerin eserleri, ders içeriklerine dâhil edilmeli ve edebi eserler çoklu duyu algısı ile ele alınmalıdır.

EXTENDED ABSTRACT

This research aims to examine the way visually impaired folk poet Fehmi Gür, who has an important place in the tradition of folk poetry but is not sufficiently recognized, perceives the physical world in his poems. In the context of Turkish Folk Literature, the theme of nature is generally a tool used to convey abstract concepts such as love, longing and beauty through metaphors. However, in this study, how a poet who does not have a physical sense of sight conceptualizes nature and through which senses and images he expresses this is addressed as the main research problem. Fehmi Gür was born in 1914 in the village of Bostancık in the Arapgir district of Malatya and completely lost his sight as a result of smallpox at the age of three. Although he could not continue his education in formal education, it is seen that he was nourished by coffeehouse conversations, folk stories, the books he listened to and the communication he established with the individuals in his environment. The poet, who used the pen name "Fehmî" in his poems, left a rich literary legacy of 881 poems. A significant portion of these poems are shaped around themes such as nature, love, homesickness, social degeneration and fate. The fact that images related to nature were expressed with a rich vocabulary despite the visual impairment constituted the starting point of this research.

The study was structured according to the qualitative research design and conducted using the descriptive analysis method. The work titled "Arapgirli Folk Poet Fehmi Gür: His Life-Art-All Poems" prepared for publication by Ramazan Çiftlikçi was taken as the data source. The 881 poems in the work were systematically scanned; expressions related to senses such as sight, touch, hearing and intuition were determined in the poems and images related to the perception of nature were classified. During the

analysis process, the poet's vocabulary, analogy forms and lines based on sensory transfer were interpreted by giving examples.

The findings reveal that Fehmi Gür reconstructed nature not only based on the sense of sight but also by perceiving it with hearing, touch and spiritual intuition. For example, lines such as "I knew the sea and the lake without seeing / I loved every path of water in its sound" reveal the equivalent of auditory and emotional perception in poetic expression. Although Gür did not see the glitter of stars, the scent of roses or the colors of spring, he described these elements strongly in his poems through mental imagery. This shows that nature-themed metaphors, which are frequently encountered in folk poetry, can be established independently of visual experience.

Fehmi Gür's poems are also important in terms of reflecting the vocabulary of Turkish. The poems, which are quite rich in terms of local dialect characteristics, folk idioms, metaphors and sensory expressions, offer important opportunities to educators in terms of both language teaching and value education. The effective use of senses that compensate for the sense of sight in the poet's works shows that literature is not only a physical but also a spiritual field of experience. This situation reveals that visual impairment is not an obstacle for artistic production, but can even be considered as a kind of area of inner concentration and intuition.

In conclusion, this study shows that the perception of nature in Fehmi Gür's poems is processed with a depth beyond the senses and creates an original discourse that will contribute to folk literature. Such studies aimed at understanding and making visible the artistic potential of visually impaired individuals will contribute to both the concepts of empathy and artistic creativity in the context of literature education and Turkish language teaching. As in the example of Fehmi Gür, the aesthetic universe that the individual establishes in his/her own inner world by overcoming obstacles should be among the basic values of literature education. Therefore, the works of visually impaired poets should be included in the course content and literary works should be approached with multisensory perception.

CARL GUSTAV JUNG PERSPEKTİFİNDEN FEMİNE KAVRAMININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Evaluation of the Concept of Feminine from the Perspective of Carl Gustav Jung

Ülkem KARAKAŞ

Uzman Psikolog, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, Yakın Doğu Üniversitesi
MS. , Clinical Psychology Department, Near East University
ulkem.karakas@neu.edu.tr

ORCID: orcid.org/0000-0001-8471-5617

Doç. Dr. Meryem KARAAZİZ

Doçent Doktor, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, Yakın Doğu Üniversitesi
Associate Professor, Clinical Psychology Department, Near East University
meryem.karaaziz@neu.edu.tr

ORCID: orcid.org/0000-0002-0085-612X

Makale bilgisi | Article Information

Makale Türü / Article Type: Derleme Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Date Received: 30 Kasım 24 / 30 Nov 24

Kabul Tarihi / Date Accepted: 27 Ocak 25 / 27 January 25

Yayın Tarihi / Date Published: 17 Mayıs 25 / 17 May 25

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Mayıs 2025 / May 2025

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15448530>

Bu Makaleye Atıf İçin / To Cite This Article: Karakaş, Ü., & Karaaziz, M.
(2025). Carl Gustav Jung perspektifinden femine kavramının değerlendirilmesi.
IJESOS International Journal of Educational and Social Sciences, 4(1), 18–27.

İntihal: Bu makale turnitin.com yazılımınca yazar tarafından taranmıştır.
İntihal tespit edilmemiştir.

Plagiarism: This article has been scanned with turnitin.com by writer. No
plagiarism detected.

İletişim:

e-posta: editor@ijesos.com

Web: www.ijesos.com

Öz: İnsanlık tarihi boyunca hemen hemen her toplumda ve alanda ataerkil bir tutum sergilenmiştir. Bu konuda birçok farklı fikir ve yorum mevcuttur. Psikoloji alanında maskülen ve feminen kavramları üzerine ortaya koyduğu eserler ve yorumlar göz önünde bulundurulduğunda Carl Gustav Jung incelenmesi gereken bir isimdir. Carl Gustav Jung psikoloji alanında en önemli isimlerden biri ve analitik psikolojinin öncüsüdür. Bu çalışmanın amacı Jung'un kuramında ortaya koyduğu kavramları ve feminen kavramını incelemektir. Analitik psikoloji başlığı, bu başlık altındaki arketip kavramı ve arketipler incelenerek feminen kavramı üzerinde durulmuştur. Eril ve dişil unsurlar insan doğamızda birleştiklerinden, bir erkek kendi dişil kısmında, bir kadın da eril kısmında yaşayabilir. Esas mesele bu ikisi arasındaki dengeyi kurmaktır. Modern kadın, sadece koşulsuz sevgiyi hissettiği durumda en üst haz noktasına erişerek sevgiyi verebilme becerisini hayata geçirmektedir. Ancak bu şekilde bir sevgi alışverişinde feminenite ortaya çıkarak sevginin ötesindeki farkındalığa erişilebileceği öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Carl Gustav Jung, analitik psikoloji, feminen.

Abstract: Throughout human history, a patriarchal attitude has been exhibited in almost every society and field. There are many different ideas and interpretations on this subject. In the field of psychology, Carl Gustav Jung is a name that needs to be examined considering his works and comments on the concepts of masculine and feminine. Carl Gustav Jung is one of the most important names in the field of psychology and the pioneer of analytical psychology. The aim of this study is to examine the concepts Jung put forward in his theory and the concept of the feminine. The title of analytical psychology, the concept of archetype and archetypes under this title are examined and the concept of feminine is emphasized. Since masculine and feminine elements are combined in our human nature, a man can live in his feminine part and a woman in her masculine part. The main issue is to establish a balance between these two. The modern woman realizes her ability to give love by reaching the highest point of pleasure only when she feels unconditional love. It is envisioned that only in such an exchange of love can femininity emerge and the awareness beyond love can be reached.

Key Words: Carl Gustav Jung, analytical psychology, feminine.

Giriş

Carl Gustav Jung, İsviçreli bir psikiyatrist ve analitik psikolojinin öncüsüdür. O'nun düşüncelerini ve yaklaşımlarını anlamak için hayatını genel bir bakış açısıyla incelemek oldukça önemlidir (Bair, 2004). Carl Gustav Jung, 26 Temmuz 1875 yılında Paul ve Emilie çiftinin ilk çocuğu olarak İsviçre'nin Thurgau Kantonu'na bağlı Kesswil kasabasında doğmuştur. 6 Haziran 1961 tarihinde Zürih'e bağlı Küsnacht'ta hayata veda etmiştir. Protestan rahibi olan babası Paul Achilles, Carl Gustav Jung'a Basel Üniversitesi'nde tıp profesörü olan dedesinin adını vermiştir. Ailesinin sahip olduğu sosyal statü göz önüne alındığında hem babasının hem de annesinin gelenekçi bir köke sahip olduğu görülmektedir. Babasının etkisiyle henüz çocukluğunda Latince öğrenen Jung, edebiyata özellikle de klasik eserlere, dil bilime, arkeolojiye, felsefeye ve teolojiye ilgi duymuştur (Bahadır, 2015). İleride arkeolog olmak isteyen bir çocuktan fakat ailesinin ekonomik durumu sebebiyle Basel dışında herhangi bir şehirde eğitim görmesi mümkün olmamıştır. 1895 yılında Basel Üniversitesi'nde tıp eğitimine başlamıştır. Psikiyatri alanına olan ilgisi ise Krafft-Ebing'in 'Psikiyatri' kitabı sayesinde gelişmiştir (Bair, 2004).

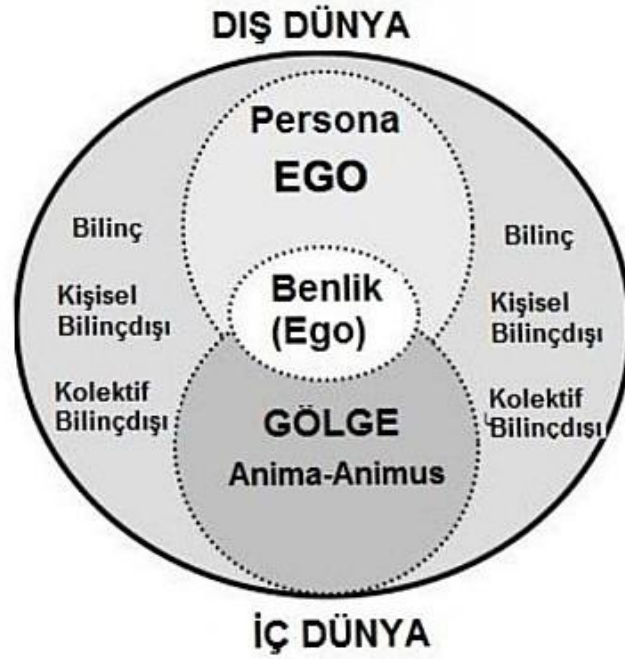
Tarihte hak ettiği konuma ulaşmasında Jung'u adım adım yönlendiren önemli eser ve şahıslardan söz edilebilir. Sigmund Freud bu isimlerin başında gelmektedir. Başlarda Freud'un öğrencisi ve asistanı olan Carl Gustav Jung, daha ileriki süreçte Freud'un görüşlerine karşı çıkmaya başlamış, genellikle Freud'un görüşlerini ve öğretilerini reddetmiştir (Falzeder, 2020). Jung, kendi görüşlerini Freud'unkinden ayırmak için Freud'un "psikanalitik psikoloji" ve "psikanaliz" kavramlarına karşı "analitik psikoloji" kavramını kullanmıştır. Bilinçdışının varlığını kabul ederek, psikanalizmin ve zihnin üç temel ögesi olan id, ego ve süperego yerine bilinç, kişisel bilinçaltı ve kolektif bilinçaltı olmak üzere üç boyutlu bir yapı benimsemiştir (Fordham, 1998).

Analitik Psikoloji

Sigmund Freud'un alandaki diğer görüşlere karşı gösterdiği kapalı tutumu ve Jung'un eleştirel yapısı daha sonra Jung'un Freudian ekolden ayrılıp kendi kuramını yaratmasını sağlamıştır (Ukray, 2014; Gülcan, 2020). Jung'un kurucusu olduğu bu ekol "Analitik Psikoloji"dir. Analitik psikolojiye göre libido

insan zihnini etkilemekte fakat Freud'un aktardığı gibi tek ve en güçlü faktör değildir. Jung libido kavramını ruhsal yapının enerji kaynağı olarak tanımlamaktadır. Libidonun kaynağı ise ruhsal yapıda bulunan ögelerin oluşturduğu gerilim ve kişilerin yaşantılarıdır (Jung, 2015). Buna ek olarak Freudian ekole göre gelişim süreçlerinde en önemli dönem "Çocukluk" dönemi olarak belirtilirken, Jung'a göre "Orta yaş" dönemidir (Gülcan, 2020).

Şekil 1: Carl Gustav Jung'un Psişe Şeması

Jung, çalışmalarında zihnin yapısından ve faaliyetlerinden söz ederken ruh (psişe) ve ruhsal (psişik) terimlerini kullanmıştır. Psişeye göre zihin bilinç ve bilinçdışı olarak ikiye ayrılmaktadır. Bilinçdışı ise kişisel bilinçdışı ve kolektif (ortak) bilinçdışı olmak üzere iki alt boyutta incelenmektedir. Kişisel bilinçdışı komplekslerden, kolektif bilinçdışı ise arketiplerden oluşmaktadır (Kavut, 2020).

Arketipler

Jung'un psikoloji literatürüne kattığı "arketip" kavramı bireylerin, dış dünya algısını belirleyen, bilinç içeriklerini düzenleme, değiştirme ve geliştirme işlemlerinin yapılmasını sağlayan yapılar olarak tanımlanmaktadır (Jung,

2016). Jung'un Freud'a yönelik en temel eleştirilerinden biri, Freud'un insan zihninde sahip olduğu her şeyin kendi deneyimleriyle sınırlı olmasıdır. Jung'un bu konu ile ilgili yorumu şu şekildedir; "Bugünün veya dünün insanı değiliz,engin bir çağın insanıyız." (Gülcan, 2020). Jung, Psişenin Yapısı adlı kitabında "Tarihteki en güçlü fikirlerin tümü arketiplere dayanmaktadır" diye açıklamaktadır (Jung, 2014). Jung, arketip terimini kullanmadan önce "Başlangıçtan beri olan imgeler" ve "Kolektif bilincin hakimleri" ifadelerini kullanmaktaydı. Müteakiben Psikolojik Tipler kitabında da çokça üzerinde durduğu St. Augustinus'tan esinlenerek arketip adını bulmuştur (Doksat, 2014). St. Augustinus döneminden önce de kullanılmış olan "arketip", Platoncu yaklaşım içerisinde "idea" ile eşanlamlıydı (Tekay, 2019). Karakaş (2017), arketip teriminin fikir, imge ve simgelerden oluşarak kuşaklar boyunca birikip kolektif bilinç dışında depolanan deneyimsel yapılar olduğunu belirtmektedir. Arketipler faaliyete geçerek, bilinçdışında hali hazırda bulunan psişik nitelikleri aktifleştirmektedir. Her bir arketip bazı psişik nitelikleri temsil etmektedir (Jung, 2010).

Kişiliğin oluşumunda oldukça önemli rol oynamaları sebebiyle Jung; persona, anima ve animus, gölge ve ben arketiplerinin üzerinde daha çok durmuştur (Geçtan, 2014). Bunun yanında Jung'un tarif ettiği pek çok arketip mevcuttur: anne arketipi, gölge arketipi, reenkarnasyon arketipi, aile arketipi gibi.

Persona

Jung'un analitik psikolojisinde persona kavramı, antik Roma tiyatrolarında aktörlerin taktığı maskeden esinlenilmiştir (Jung, 2016). İnsanların bilinçli olarak benimsediği, toplumun beklentilerini karşılayan ve ahlaki yapılara uygun olan maske "persona" olarak tanımlanmaktadır (APA, 2015). Persona, psişede oldukça önemli öğelerden birisidir. Persona arketipinin fazla gelişmesi ve baskın hale gelmesi bireyde nevrotik bir durum oluşmasına yol açabilir (Gülcan, 2020).

Gölge

Gölge arketipi, Freud'un id kavramına benzetilse de birtakım farklılıkları bulunmaktadır (Gülcan, 2020). Gölge, karanlığın ve baskının arketipidir;

kabul etmek istemediğimiz hem kendimizden hem de başkalarından saklamaya çalıştığımız nitelikleri temsil etmektedir (Petric, 2023). Jung, cesaretin ilk sınavının sürekli olarak gölgeyi tanımaya çalışmak olduğunu ve bunun bütün olmak için önemli olduğunu düşünmekteydi (Zweig & Abrams, 1991). Psişenin merkezinde olan ego, gölgeyi bastırarak kontrol altında tutmaktadır. Bazı durumlarda egonun saf dışı kalmasıyla gölge bireyin tutum ve davranışları üzerinde kontrol sahibi olabilmektedir (Jung, 2005).

Anima ve Animus

Jung'a göre hiçbir insan tamamen erkek ya da kadın değildir. Her erkeğin içinde bir kadın, her kadının içinde de erkek arketipleri mevcuttur (Gülcan, 2020). Jung'a göre bireyin dışadönük tarafı persona, içedönük taraflarında ise erkeklerdeki kadın arketipi anima ve kadınlardaki erkek arketipi animus olarak tanımlanmaktadır (Kavut, 2020). Anima ve animus arketiplerinin temsil ettiği bazı varsayımlar mevcuttur; "Anima bilince son derece dirençlidir ve yalnızca çok az insan onu iyice tanıyabilir. Animus, kadınlarda düşünme ve akıl yürütmenin simgesi olan erkeksi arketiptir. Jung, kadınlarda düşünme ve fikirden animusun sorumlu olduğuna ve animanın erkeklerde duygu ve ruhsal hali ürettiğine inanıyordu." (Petric, 2023).

Ben (Self)

Ben arketipi (benlik), psişe şemasının merkezinde bulunup psişenin tümünü temsil eden bir yapıdır (Gülcan, 2020). Carl Jung, benliğin, geç olgunluğa erişilene kadar tamamlanmayan bir bireyselleşme süreciyle yavaş yavaş geliştiğini ileri sürmektedir (APA, 2015). Ben, kişiliği oluşturan karşıt öğeleri birleştiren ve anlamlandıran, kişinin kendini gerçekleştirmesini sağlayanıdır (Fordham, 2019; Jung, 2006). İnsanın sağlıklı ve uyumlu bir kişilik sahibi olabilmesi doğrudan 'Ben' ile ilgilidir.

Anne Arketipi

Anne arketipi, Jung'un temel arketipleri içinde yer almayan fakat bu çalışma kapsamında açıklanması gereken bir arketiptir. Jung'a göre anne kavramı, sadece çocuğu taşıyan ve doğuran, Oedipus kompleksinin temel ögesi olmanın daha ilerisinde önem taşıyan bir olgudur. Anne olgusu, doğumu,

hayatı ve annenin hamileliği ile birlikte çocuğun ölümlülüğünün de kesinleşmesi sebebiyle doğum-hayat-ölüm üçlüsünü kapsamaktadır (Korucu, 2019). Bununla birlikte kişinin psişesinin şekillenmesi üzerinde sahip olduğu güç sebebiyle, benlik için en önemli arketiplerden birisidir (Küskü, 2020).

İnsan, dünyaya geldiği andan itibaren anne arketipine sahiptir. Jung, anne arketipinin bünyesinde barındırdığı özelliklerini iyi ve kötü temsili olarak seven anne – korkunç anne olarak belirtmektedir (Tekay, 2019). Bu tipllemelere göre anne arketipi hem verimlilik, bilgelik ve yeniden doğuş gibi pozitif özellikleri hem de zehirli, korkunç ve yıkıcı gibi negatif özellikleri de simgeleyebilmektedir (Jung, 2005). Çocuk ile sürekli etkileşim içinde olan annenin sahip olduğu özellikler, çocuk psişesinde anneye ait kompleksi oluşturmaktadır. Anne kompleksi, erkek ya da kız çocuğa göre farklılık göstermektedir. Erkek çocuk üzerindeki yaygın etkileri eşcinsellik, Don Juanizm, bazı durumlarda ise iktidarsızlık olarak görünebilmektedir. Kız çocuktaki etkiler ise erkek çocuğa göre daha az komplikedir; anne kompleksinin etkisiyle dişil yapının fazla etkin olması ya da fazla zayıflaması olarak görünebilmektedir (Jung, 2005).

Feminen Kavramı

Jungcu bakış açısı, maskülen ve feminen kavramlarını kadın ya da erkeğe özgü olmayan, her cinsiyetten insan için geçerli olan kavramlar olarak değerlendirmektedir. Jung ve Jung sonrası (Post-Jungian) teoride feminen, mitsel ve ruhani boyutlarla ilgilidir: Eros, Yin, madde, karanlık ve kaos, ruh, yaratıcılık, içe dönüklük, anlayışlılık (Kulkarni, 2012). Arketipsel olarak feminen, ataerkillik öncesine dayanmaktadır. Bu durum en önemli dişil arketiplerden biri olan Büyük Anne 'den anlaşılabilir (Bolen, 1984). Paleolitik ve Neolitik dönemin halklarına dayanan ve bir dizi özelliği kapsayan Büyük Anne, hayranlık uyandırıcılığı, merakı ve yaşamın kutsal gizemini temsil eder; Dünya onun rahmidir ve içinden yaşam saçmaktadır (Lambert & Ferns, 2023; Ayers, 2013). Diğer yandan Jung, feminen olgusu için Hint tanrıçası Kali'yi kullanmıştır ve paradoksaldır; bir yandan annelik şefkatini; besleyen ve büyüten şeyi; doğurganlığı ve büyümeyi; akli aşan bilgeliği; yapıcı dürtüleri ve içgüdüleri ve dönüşümü temsil etmektedir. Diğer taraftan

ise karanlığı; yeraltı dünyasını; yiyip bitiren ya da baştan çıkaran şeyleri; gizli ya da saklı olan şeyleri ve kader gibi korkutucu ya da kaçınılmaz olan şeyleri ifade etmektedir (Jung, 1959).

Jung'un analitik psikolojisi, Batı toplumunda "eril" kalıpları, rasyonalite ve bilime doğru aşırı bir kayma olarak gördüğü şeye karşı dişil olana değer vermesi açısından önemliydi (Crowley, 2014). Anima ve animus, anne arketipi, anne kompleksi gibi kavramlar üzerinde yaptığı çalışmalar feminen kavramını birçok farklı perspektiften ele almıştır. Kadınlar, genellikle erkeklere göre gelişmiş olan sezgi yetenekleri ve farklı psikolojik yapısıyla, erkeğin anlamlandıramadığı konularda her zaman bir bilgi kaynağı niteliğindedir (Jung, 2020).

Carl Gustav Jung'un kadınlara karşı tutumu, on dokuzuncu yüzyılın sonlarına doğru İsviçre'nin muhafazakâr ataerkil kültüründe şekillenmiştir (Crowley, 2014). Jung, feminizmin kadın ve erkek eşitliğine katkı sağlayabileceğini düşünmüş fakat bazı feminizm akımlarını da eleştirmiştir. Jung'a göre bir kadının bilinçli tutumu genel olarak erkeğinkinden çok daha bireyseldir. Kadının dünyası babalar ve annelerden, erkek ve kız kardeşlerden, kocalar ve çocuklardan, bir erkeğin dünyası ise ulus, devlet, iş kaygıları gibi olgulardan oluşmaktadır (Jung, 1953). Doğrudan Jung'un ifadesiyle: "Bir erkeğin sevgisi için her şeyi yapabilecek olması bir kadının en önemli özelliğidir. Ancak bir şeyin sevgisi için önemli bir şey başarabilen kadınlar çok istisnaidir, çünkü bu onların doğasına gerçekten uymaz. Bir şeyi sevmek bir erkeğin kabiliyetidir. Ancak eril ve dişil unsurlar insan doğamızda birleştiklerinden, bir erkek kendi dişil kısmında, bir kadın da eril kısmında yaşayabilir. (Jung, 2020)"

Sonuç

Carl Gustav Jung, pek çok açıdan eleştirilmesine karşın 20. yüzyılın en büyük sosyal bilimcileri arasında yerini almış ve ardından gelen pek çok yeni bakış açısına temel oluşturmuştur. Jungcu bakış açısı, maskülen ve feminen kavramlarını kadın ya da erkeğe özgü olmayan, her cinsiyetten insan için geçerli olan kavramlar olarak değerlendirmektedir. Jung'un ifadesiyle: "Bir erkeğin sevgisi için her şeyi yapabilecek olması bir kadının en önemli özelliğidir. Buna karşın, bir şeyin sevgisi için önemli bir şey başarabilen

kadınlar çok istisnaidir, çünkü bu onların doğasına gerçekten uymaz. Bir şeyi sevmek bir erkeğin kabiliyetidir. Ancak eril ve dişil unsurlar insan doğamızda birleştikten, bir erkek kendi dişil kısmında, bir kadın da eril kısmında yaşayabilir. Esas mesele bu ikisi arasındaki dengeyi kurmaktır. Modern kadın, sadece koşulsuz sevgiyi hissettiği durumda en üst haz noktasına erişerek sevgiyi verebilme becerisini hayata geçirmektedir. Ancak bu şekilde bir sevgi alışverişinde feminenite ortaya çıkarak sevginin ötesindeki farkındalığa erişilebileceği öngörülmektedir.

Kaynakça

- American Psychological Association. (2015). Persona. In APA dictionary of psychology
- Ayers, M. Y. (2013). *Masculine shame: From succubus to the eternal feminine*. Routledge.
- Bahadır, A. (2015). Carl Gustav Jung: Akademik Kişiliği Ve Din Anlayışı. *Dogu'dan Batl'ya*, 615-627.
- Bair, D. (2004). Jung: A biography. Back Bay Books.
- Bolen, J. S. (1984). Goddesses in everywoman: Powerful archetypes in women's lives.
- Crowley, V. (2014). Carl Gustav Jung and feminism. *Encyclopedia of psychology and religion*, 961-964.
- Doksat, K. (2014), Psikiyatri Tarihi 1860-1960, Ankara: Alter Yayıncılık.
- Falzeder, E. (2020). Freud and Jung on Freud and Jung. *The Journal of Analytical Psychology*, 65(1), 116-135.
- Fordham, M. (1998). Freud, Jung, Klein: The Fenceless Field, Routledge.
- Geçtan, E. (2014). Psikanaliz ve Sonrası, İstanbul: Metis Yayınları.
- Gülcan, C. (2020). Psikolojik tipler ve Jung psikolojisi üzerine bir değerlendirme. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(23), 566-579.
- Jung, C. G. (1953). The collected works of CG Jung. 20 vols. *Trans. RFC Hull. Ed. H. Read, Michael Fordham, and Gerhard Adler. Princeton: Princeton UP, 1989, 1906-1950.*
- Jung, C. G. (2005). Dört Arketip (Çev. Zehra Aksu Yilmazer). *İstanbul: Metis Yayınları.*
- Jung, C. G. (2010). *İnsan Ruhuna Yöneliş*. Say Yayınları, 7. Baskı
- Jung, C. G. (2014). *The structure and dynamics of the psyche*. Routledge.
- Jung, C. G. (2014). *Anılar, Düşler, Düşünceler*. Can Yayınları.

- Jung, C. G. (2015). *Feminen. TV, Soylu, Çev.) İstanbul: Pinhan.*
- Jung, C. G. (2015). The concept of libido. In *Freud and Psychoanalysis*, Vol. 4 (pp. 111-128). Routledge.
- Jung, C. G. (2016). *Analitik Psikoloji Sözlüğü*. Pinhan.
- Jung, C. G. (2020). *Aspects of the Feminine:(From Volumes 6, 7, 9i, 9ii, 10, 17, Collected Works)*.
- Jung, C. G., & Soylu, T. V. (2016). *Feminen: dişilliğin farklı yüzleri*. Pinhan.
- Karakaş, S. (2017). Prof. Dr. Sirel Karakaş Psikoloji Sözlüğü: Bilgisayar Programı ve Veritabanı.
- Kavut, S. (2020). Carl Gustav Jung: Kavramları, Kuramları ve Düşünce Yapısı Üzerine Bir İnceleme. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 6 (2), Kış, s. 681-695.
- Korucu, A. A. (2019). Freudyen ve Jungiye yaklaşım larla anne olgusu. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(1), 133-143.
- Kulkarni, C. (2012). *Lesbians and lesbianisms: A post-Jungian perspective*. Routledge.
- Küskü, Ö. (2020). Carl Gustav Jung: Dışa Bakan Rüya Görür, İçe Bakan Uyanır. Destek Yayınları, İstanbul. E-kitap.
- Lambert, A., & Ferns, G. (2023). Into the depths of the feminine: A Jungian perspective on postfeminist working life. *Human Relations*, 00187267231199650.
- Petric, D. (2023). Psychological Archetypes. *Open Journal of Medical Psychology*, 12(1), 1-16.
- Sharf, S.S. (2014). Psikoterapi ve Psikolojik Danışma Kuramları, Çev Ed.: Nilüfer Voltan Acar, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Tekay, A. B. (2019). *Carl Gustav Jung'un anne arketipi bağlamında sanatçı incelemesi (Canan, Mehmet Aksoy, ilk imgeler sergisi)* (Master's thesis, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Ukray, M. (2014). Jung psikolojisi. Ankara: Yason Yayınları.
- Zweig, C., & Abrams, J. (1991). *Meeting the shadow: The hidden power of the dark side of human nature*. Penguin.

QUALIFICATION SATISFACTION OF COLLEGE STUDENTS
Kolleclərdə Təhsil Alan Tələbələrin İxtisas Məmnunluğu

Nemat RUSTAMLI

Master of Education Management, Aghdam State Socio-Economic College Director,
Aghdam city, Azerbaijan.
E-mail: turksoylu@mail.ru
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-7834-1929>

Ramiz NASIROV

Master of Education Management, Director of Secondary School No. 1, Agstafa city,
Azerbaijan.
E-mail: ramiz.nasirof@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-5134-0519>

Makale bilgisi | Article Information

Makale Türü / ArticleType: Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / DateReceived: 13 Aralık 24 / 13 Dec 24
Kabul Tarihi / DateAccepted: 27 Ocak 25 / 27 Jan 25
Yayın Tarihi / DatePublished: 17 Mayıs / 17 May
Yayın Sezonu / PubDateSeason: Mayıs 2025 / May 2025
DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15448641>

Bu Makaleye Atıf İçin / To Cite This Article: Rustamli, N., & Nasirov, R. (2025). Qualification satisfaction of college students. *IJESOS International Journal of Educational and Social Sciences*, 4(1), 28–55.

İntihal: Bu makale yazar tarafından taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

Plagiarism: This article has been scanned by writer. No plagiarism detected.

İletişim:

e-posta: editor@ijesos.com

Web: www.ijesos.com

ABSTRACT: This study examines the quality of student recognition skills in colleges in different regions of Azerbaijan. Research studies; The quality of material and technical education was evaluated in terms of material and technical foundation, social and psychological support services. The research based on quantitative methodology was conducted with the help of 2946 students and the obtained data was analyzed in the SPSS program. The question depends on the environment, teachers, curriculum and labor market availability. In this context, the choice of department is closely related to a number of interests: personal, demand for various professions, family and social influences, as well as the quality of education provided at the university. Greater satisfaction also increases the likelihood of higher academic performance. Research results showed that the majority of students believed that the education they received would have a positive impact on their future career prospects and quality of life. At the same time, ambivalent and negative opinions emphasized the need to increase the practical components of educational programs, expand extracurricular activities and develop social-psychological support services. The results obtained may be useful in developing strategic development plans of universities and strengthening student-centered teaching approaches.

Keywords: College education, *specialty satisfaction*, motivation, career.

ÖZ: Bu çalışma Azerbaycan'ın farklı bölgelerindeki kolejlerde öğrenci tanıma becerisinin kalitesini incelemektedir. Araştırma çalışmaları; materyal ve teknik eğitimin kalitesi, materyal ve teknik temel, sosyal ve psikolojik destek hizmetleri açısından değerlendirildi. Niceliksel metodolojiye dayalı araştırma 2946 öğrencinin yardımıyla yürütülmüş ve elde edilen veriler SPSS programında analiz edilmiştir. Soru çevreye, öğretmenlere, müfredata ve işgücü piyasasının uygunluğuna bağlıdır. Bu bağlamda, bölüm seçimi bir dizi ilgi alanıyla yakından ilişkilidir: kişisel, çeşitli mesleğe olan talep, ailevi ve toplumsal etkiler ve ayrıca üniversitede verilen eğitimin kalitesi. Büyük memnuniyet aynı zamanda daha yüksek akademik performans olasılığını da artırır. Araştırma sonuçları, öğrencilerin çoğunluğunun aldıkları eğitimin gelecekteki kariyer beklentileri ve yaşam kaliteleri üzerinde olumlu etki yaratacağına inandığını göstermiştir. Aynı zamanda kararsız ve olumsuz görüşler, eğitim programlarının pratik bileşenlerinin artırılması, ders dışı etkinliklerin genişletilmesi ve sosyal-psikolojik destek hizmetlerinin geliştirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Elde edilen sonuçlar, üniversitelerin stratejik gelişim planlarının geliştirilmesinde ve öğrenci odaklı öğretim yaklaşımlarının güçlendirilmesinde faydalı olabilir.

Anahtar Kelimeler: Kolej eğitimi, uzmanlık memnuniyeti, motivasyon, kariyer.

INTRODUCTION

Currently, there are a total of 59 colleges operating in the system of secondary vocational education in the Republic of Azerbaijan, of which 53 are state-owned and 6 are private educational institutions. According to the data from the State Statistical Committee of the Republic of Azerbaijan (SSC) for the year 2023-2024, a total of 65,640 students are enrolled in these educational institutions. Among them, 59,314 students are enrolled in full-time education, while 6,326 are enrolled in part-time education. Of the students, 41,027 are women, and 24,613 are men. These figures regarding the gender composition and forms of education of the students indicate that secondary vocational education institutions occupy an important place in the education system of Azerbaijan. This also highlights the relevance of analyzing the satisfaction level of students regarding the learning environment, quality of teaching, and preparation for the labor market (Qaliboğlu, 2024). Student satisfaction in secondary vocational education institutions is one of the key factors directly influencing their academic success and future career choices (Aydın et al., 2014). In particular, students' satisfaction with their field of study in colleges is crucial in terms of the application of the knowledge and skills they acquire, both in the educational process and in their professional lives. Research shows that when students are satisfied with their chosen field, their academic motivation increases, and their engagement in the educational process strengthens (Zhai, 2012). Moreover, the level of satisfaction broadens students' future career prospects and creates conditions for them to build a more successful professional life. Thus, students who are satisfied with their chosen profession tend to have better conditions for achieving higher success both during their studies and after graduation (Kim, 2018).

In the modern era, the rapidly changing demands of the labor market and the dynamics of a globalizing world turn career choices into a more strategic issue (Euler, 2013). In this context, students' attitudes toward their fields of study in colleges and the compatibility of these fields with the labor market are of significant importance for the development of the education system. Research shows that the alignment of educational institutions with labor market demands directly impacts student satisfaction and academic motivation (Pilz, 2016). Field satisfaction is not only an indicator of the quality of educational institutions but also one of the key factors contributing to the social and economic development of society by training more professional specialists (Pilz, 2016). This article aims to investigate the extent to which students in colleges are satisfied with their field of study, how this satisfaction affects their academic performance and future plans. The main goal of the study is to identify students' satisfaction with their field of study, analyze the factors that shape this satisfaction, and propose recommendations for improving the quality of education. This research will contribute to

strengthening a student-centered approach in education policy and management, as well as supporting strategic decision-making. At the same time, the findings will provide useful insights for optimizing teaching methods and improving students' preparedness in line with their career prospects.

Problem

Colleges operating in Azerbaijan's secondary vocational education system play a crucial role in training qualified personnel for various sectors of the country (Qaliboğlu, 2024). However, issues related to students' satisfaction with their chosen field of study remain largely under-researched. The content of educational programs, the lack of practical knowledge, fields of study that do not meet labor market demands, and disparities in the quality of teaching may lead to dissatisfaction among students regarding their chosen profession (Bilgin et al., 2022). Therefore, students' dissatisfaction with their field of study not only weakens their academic motivation but can also lead to lower educational performance, higher dropout rates, and difficulties in making future career choices. The problem of student satisfaction with their education in colleges is one of the key issues faced by both the younger generation and educational institutions. Solving this problem significantly impacts the social status of students within each college and their academic success (Bailey & Xu, 2012). Moreover, low student satisfaction negatively affects the reputation of educational institutions and the development of the country's overall education system. On the other hand, the changing dynamics of the labor market create a mismatch between the required and offered fields of study, resulting in difficulties in job placement for college graduates (Aydemir, 2016). These types of issues make it essential to conduct more extensive research on measuring the satisfaction levels of students in colleges and addressing the existing shortcomings in this area.

Research Objective

The aim of this research is to investigate the level of satisfaction of students studying in colleges with their chosen field of study and the impact of this satisfaction on their education quality, academic outcomes, and future career prospects. The main objective of the study is to identify the key factors (material, social, psychological, and teaching quality-related factors) that influence students' satisfaction.

Research Questions

- What is the overall level of satisfaction of students with their chosen field of study?
- How do teaching quality and infrastructure impact students' satisfaction with their field of study, and to what extent does social and

psychological support enhance students' satisfaction with their profession?

- How does field satisfaction influence students' future career prospects and motivations?

Literature Review

Student satisfaction reflects the level of contentment that students derive from their learning environment, teaching quality, and overall educational experiences. To measure college student satisfaction, validated tools include factors such as curriculum, counseling, facilities, and campus climate (Zhai, 2012). Research indicates that student satisfaction is linked not only to academic performance but also to social and emotional factors (Sidorova, 2020). Key factors influencing satisfaction include the infrastructure of the educational institution, teacher support, and the modernity of teaching methods. At the same time, satisfaction is also related to students' expectations regarding their career prospects and how these expectations align with reality (Billett, 2014). Experience-based programs and an education environment focused on practical knowledge shape students' attitudes toward education more positively (Ryazhkin, 2023). Therefore, student satisfaction is not only an indicator of education quality but also a significant factor influencing their motivation and future professional preparation. Students' satisfaction with their chosen field of study creates a strong connection between teaching quality, educational outcomes, and future career prospects. High-quality teaching enhances the effectiveness of the knowledge and skills students gain from their field of study, increasing their academic achievements and strengthening their professional preparation (Billett, 2014). Research shows that a balance between practical components of the curriculum and theoretical knowledge leads students to value their field of study more and better prepares them for the labor market (Sidorova, 2020). Furthermore, students' expectations regarding the labor market prospects of their chosen field shape their satisfaction level and increase their motivation (Carnevale et al., 2012). Thus, field satisfaction directly affects the results students achieve during their education and their future career plans. Therefore, student satisfaction is crucial for academic success, closely linked to improved academic performance, the possibility of continuing education, and decisions regarding additional courses (Sinclair, 2014).

Factors Affecting Career Choice

Various factors influence decision-making processes, including career choices. Professional knowledge and skills, income

expectations, status, family and educational environment, and job characteristics play an essential role in career selection (Chen, 2020). Demographic variables such as gender, marital status, age, employment status, and education level also affect career decisions. Personal interests and competencies are among the most significant factors influencing field choice. When an individual selects a profession that aligns with their interests, they not only enjoy their work but also achieve better results. In this regard, the high quality of colleges, the courses of educational programs, the experience of the teaching staff, and international exposure influence the choices of young people (Danışman et al., 2023). Educational institutions, internship programs, and career preparation activities can guide young people in various directions. Obtaining high-quality education also provides young people with opportunities for international experience and the ability to network with foreign professionals. Students' field choice in colleges is influenced by a variety of social, economic, psychological, and personal factors (Fike et al., 2008). Research shows that several key factors affect students' choices: one of the factors influencing field choice is the state of the job market. The demands of the job market and the need for different professions guide young people's choices (Lee, 2014).

- The family members and close social circle of a young person have a significant influence on their decision-making process. Parents' aspirations, their fields of expertise, and their financial capabilities play a central role in shaping the young person's choices. The impact of family and close social environments on students' field selection is of substantial importance. Moore and Shulock (2009) note that a student's socio-economic background and their parents' attitude toward education significantly guide their career choices.
- Tuition fees, opportunities provided by private educational institutions, the costs associated with studying abroad or attending specialized courses, and other financial factors also influence young people's educational decisions (Chen, 2020). Financial circumstances can lead young people to pursue more lucrative career options and affordable educational programs. Government-funded education programs and scholarships provide some young people with the financial means to pursue higher education. Financial difficulties and a lack of resources may steer students toward fields that offer practical, quick employment opportunities. This is particularly true for colleges with budget-friendly education and professional experience opportunities (Moore & Shulock, 2009).

- Teacher support and professionalism enhance students' motivation regarding their chosen field of study. Data indicates that a high-quality teaching environment influences students' satisfaction with their field of study (Chen, 2020).
- Personal interests and abilities are among the key factors in field selection. Students aim to build a successful career by selecting fields that align with their capabilities (Danışman et al., 2023).
- Practical experience opportunities and the prospects within the job market also play a significant role in the decision-making process. For example, practice-based curricula support students' decisions and enable them to make more reliable career choices (Chen, 2020).
- The social environment and a student's self-assessment also influence field selection. Students with high self-confidence tend to choose more challenging and ambitious fields, while others may opt for more familiar and safer choices (Danışman et al., 2023).
- Another factor influencing field selection is the effect of social networks and the surrounding environment. Young people make their choices based on recommendations from people they know, social networks, and other sources (Fike et al., 2008). The environment, along with the influence of social media, shapes the fields of interest for young people and helps them determine the jobs they wish to pursue.
- Global trends and developments around the world also affect field selection. Factors such as advancements in technology, global economic conditions, wars, and environmental issues can guide young people toward specific fields (Lee, 2014). For example, professions related to environmental issues or modern technologies often capture the attention of young people.
- These factors exert a multifaceted influence on students' field selection and shape the decisions that directly impact their academic and personal lives. Future research should aim to explore the interactions among these factors in greater detail.

The quality of education and infrastructure are among the key determinants of student satisfaction and educational outcomes (Yang, 2021). Educational institutions equipped with the most modern educational infrastructure and utilizing technological tools create more effective learning environments. Electronic resources, online classes, video lessons, and other modern teaching tools provide opportunities tailored to different learning styles (Tessema, 2012). This enhances their education and ultimately increases student achievement. To achieve teaching quality, it is essential that curricula and assessment systems align with modern standards (Ryan et al., 2017). Feedback from teachers helps track progress in the learning process and guides students in the right direction, enhancing their education.

This also boosts their motivation and ensures their academic success. Expanding educational infrastructure helps improve learning and educational outcomes. The combination of physical environments, technological resources, social and sports facilities, and practical learning environments has a significant positive impact on academic success (Sop, 2020). Improving infrastructure ensures greater engagement in new courses, facilitates learning, and ultimately elevates academic performance.

Teaching quality is closely linked to the professionalism of teachers, the relevance of curricula, and the practical application of knowledge. The use of modern technologies and individualized approaches to students are considered key indicators of high-quality teaching and increase students' confidence in the educational process (Pilz, 2016). At the same time, infrastructure, including libraries, laboratories, and technical resources, plays a critical supporting role in students' academic activities (Yang, 2021). Research shows that good infrastructure ensures students have a more comfortable and productive learning environment, positively influencing their overall educational experience (Tessema, 2012). Conversely, a lack of resources and poor infrastructure reduces student satisfaction and negatively affects their academic and career prospects (Sop, 2020). Thus, teaching quality and infrastructure are fundamental elements in shaping student satisfaction with education.

Career Prospects: Satisfaction with one's field of study reflects the impact of the chosen discipline on students' academic achievements, personal development, and future career prospects. Career development and job satisfaction are linked to an individual's mental health throughout life (Dhaqane et al., 2016). Choosing the right field of study leads to higher motivation in classes and a more serious approach to the learning process. Studies indicate that students who are particularly interested in their field work harder, dedicate more time to classes, and achieve higher academic performance. Horn et al. (2006) noted in their research the significant influence of interest and motivation on academic success.

These developments highlight the importance of aligning career prospects and fields of study with the evolving demands of the global economy and technological landscape. Recent studies emphasize the importance of career prospects and field choices for students' academic success and future opportunities. Personality traits, such as conscientiousness, emotional stability, and openness to experience, significantly influence career values and choices among university students (Özok et al., 2022). Rapid technological advancements, especially in artificial intelligence and data science, are reshaping job markets and increasing demand for qualified professionals in fields like accounting. Innovation and startup ecosystems play a crucial role in economic development, with countries competing to attract and retain innovative startups through venture capital (Dhaqane et

al., 2016). Moreover, it has been shown that fostering a diligent work ethic influences career choices, emphasizing the necessity of career-oriented guidance in schools to direct students toward conscious career decisions. These findings underscore the complex interplay between personal characteristics, educational approaches, and technological trends in shaping career trajectories. Research shows that students demonstrate higher motivation and satisfaction when they believe their field of study has promising prospects in the labor market (Horn et al., 2006). The practical components of educational programs, professional training, and teaching skills aligned with labor market needs form the basis of this satisfaction (Dhaqane et al., 2016). On the other hand, students dissatisfied with their field of study may face difficulties securing a successful position in the labor market, as this dissatisfaction can negatively affect their performance and overall motivation during their education (Özok et al., 2022). Therefore, satisfaction with one's field of study enriches students' educational experiences, shapes their career prospects more clearly, and fosters success in their academic and professional lives.

The social and psychological aspects of student satisfaction significantly influence their academic success and personal development. Student satisfaction is one of the key indicators for measuring the effectiveness and quality of the educational process. This satisfaction is not only related to academic performance but also to social and psychological aspects (Kim et al., 2015). Understanding the social and psychological dimensions of student satisfaction helps educational institutions provide better services to students and support their development.

Students' social well-being is linked to their social interactions within educational institutions. Social interactions are determined by the relationships students have with peers, teachers, and other educational programs (Kuwahara, 2015). Strong and supportive interactions enhance overall social opportunities. For instance, teachers' friendly and understanding approach, mutual trust and cooperation among students, and a friendly classroom atmosphere contribute to students feeling more comfortable during the learning process. Another factor enhancing social opportunities is the social activities organized within the university. Sports, cultural events, student clubs, and volunteer activities can be beneficial for both education and personal development. Such activities provide opportunities to relieve stress, make new friends, and improve social skills (Kuwahara, 2015).

From a psychological perspective, student satisfaction is related to how they feel within the educational environment. This aspect includes the adaptation process to the level of education, teaching methods used by teachers, assessment techniques, and the style of lessons. Students expect fair and objective systems for evaluating their knowledge and skills.

Psychological stability and fairness in the assessment process enhance student success (Özok et al., 2022). Students' psychological well-being is closely related to their sense of confidence. Support and motivation help them discover their potential and achieve better outcomes. Teachers should provide necessary resources and respond to students' psychological concerns to help them succeed. Additionally, stress management programs implemented in educational institutions help students cope with changes and challenges in their study plans. Protecting students from stress and ensuring their well-being enhances the effectiveness of the education system and their psychological capabilities (Kim et al., 2015).

Various social and psychological factors influence the satisfaction of college students. Ethical and moral values play a crucial role in shaping students' experiences, and educational institutions are responsible for passing these values on to future generations. The quality of student-teacher relationships is another important factor that affects both academic and social development. Positive and supportive interactions between students and teachers can bring long-term benefits, while negative interactions can hinder student success (Milsom & Coughlin, 2015). Improving these relationships is essential for creating a better learning environment. The social environment, including students' interactions with teachers, friends, and family, is one of the primary factors shaping their commitment to education and level of satisfaction (OECD, 2020).

Research by Ryazhkin (2023) indicates that sincere relationships and support from teachers make students feel more confident and actively engaged in the educational process. Psychological aspects include students' emotional well-being, stress management skills, and their sense of value within the educational environment. Kuwahara (2015) highlights that a strong social support system and a healthy psychological environment among students increase their motivation and help them handle challenges in the educational process more effectively. Conversely, social isolation and a lack of emotional support can lead to decreased motivation and a negative attitude toward the educational process (Kim et al., 2015). Thus, the social and psychological aspects of student satisfaction play a crucial role in ensuring the success of their overall educational experience.

The **Community Colleges** and **Vocational Schools** systems in the United States offer various advantages for student satisfaction and career prospects. These institutions provide affordable tuition, flexible schedules, and programs tailored to local labor market demands, enabling students to make convenient and goal-oriented choices (Horn & Nevill, 2006). The impact of student satisfaction on field selection is primarily related to the practical orientation of educational programs and their alignment with future career opportunities (Kim et al., 2015).

In terms of teaching quality and infrastructure, while these institutions are equipped with highly qualified instructors and modern training laboratories, disparities in material and technical resources in certain regions create challenges (Bailey & Xu, 2012). Regarding career prospects, vocational school graduates gain direct access to the job market, which significantly enhances their satisfaction (Carnevale et al., 2012). On the other hand, Community College graduates can continue their education in bachelor's programs, which offer higher earning potential (Moore & Shulock, 2009).

From social and psychological perspectives, these institutions create inclusive educational environments by serving diverse student groups. However, addressing the socio-economic and academic support needs of these students significantly influences overall satisfaction levels (Fike & Fike, 2008). In general, while Community Colleges and Vocational Schools play a crucial role in meeting student needs and preparing them for career paths, ensuring equal resource distribution and strengthening support mechanisms is vital for achieving sustainable positive outcomes.

Secondary Vocational Education in Western Europe

In Western Europe, secondary vocational education focuses on balancing practical and theoretical knowledge to enhance student satisfaction. Germany's **Dual Education System** and France's **Brevet de Technicien Supérieur (BTS)** programs are considered some of the most successful models in this field. Student satisfaction is mainly linked to the alignment of educational programs with labor market demands and the opportunity to gain experience in real work environments (Pilz, 2016).

Factors influencing field selection include parental recommendations, labor market demands, and the opportunities offered by educational institutions (Ryan & Deci, 2017). Advanced laboratories and the use of modern technologies in education contribute to higher student performance (OECD, 2020).

Regarding career prospects, these systems prepare students for direct entry into the job market and are associated with high employment rates. For instance, most graduates of Germany's Dual Education System find jobs in their fields of study (Euler, 2013).

In terms of social and psychological aspects, research by Billett (2014) shows that the presence of mentoring and support mechanisms in educational institutions enhances students' academic and emotional well-being. Overall, secondary vocational education in Western Europe provides a model that ensures student satisfaction and career prospects through labor market-aligned curricula and practical skills.

Secondary Vocational Education in East Asia: In East Asia, particularly in countries like Japan, South Korea, and China, secondary vocational education is structured to meet economic demands and technological advancements. Student satisfaction is primarily related to the labor market-oriented programs and the development of practical skills offered by these institutions. For example, Japan's **Kosen Technical Colleges** provide students with advanced technical knowledge and practical experience, enhancing their satisfaction levels (Kuwahara, 2015).

Lee et al. (2014) suggest that factors influencing field selection in South Korea include family influence, industry demands, and government education policies. Kim (2018) correlates the choice of technical education with stable job opportunities and income prospects in the job market.

Regarding teaching quality and infrastructure, technical schools and colleges in these countries are equipped with modern technologies and innovative teaching methods. The Chinese government has made significant investments in modernizing the infrastructure of vocational education institutions, positively impacting teaching quality.

Career prospects for graduates are excellent, with high employment rates. For instance, over 90% of vocational school graduates in China find jobs in their fields of study (Chen et al., 2020).

In terms of social and psychological aspects, mentoring and support programs in these countries improve students' academic success and emotional well-being. Research by Lee et al. (2014) indicates that mentoring support in South Korea helps students develop personally and make better field choices.

Overall, secondary vocational education in East Asia offers a balanced approach to ensuring students' career development and social and psychological well-being.

Methodology:

This study employs a quantitative approach to investigate the satisfaction levels of students in colleges regarding their chosen fields. A quantitative methodology provides an objective framework for evaluating the current state of student satisfaction and obtaining specific indicators in this area.

Research Design

The study is based on a descriptive quantitative research model. This model aims to describe students' satisfaction levels regarding their field selection and identify differences based on various demographic factors.

Data Collection

A survey method was used to collect data. The survey was designed to measure the satisfaction of college students with their fields of study, the

factors affecting this satisfaction, and their perspectives on education and career prospects. The survey form consists of two main sections:

1. **Demographic Data:** Age, gender, field of study, and other socio-demographic characteristics of students.
2. **Satisfaction Measures:** Questions exploring students' views on the quality of educational programs, learning environments, teacher professionalism, availability of teaching resources, and alignment with labor market demands.

Sampling

The study targeted students enrolled in various colleges across different regions of Azerbaijan. A random sampling method was employed, and 2,946 students from five colleges (Agdam State Social-Economic College, Agdash State Humanitarian College, Agdam State Socio-Economic College, Tovuz State Socio-Economic College, Ganja State Regional College and Shirvan State Economics and Humanitarian College participated in the survey.

Data Analysis

The collected data were analyzed using the SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) software.

Reliability and Validity

To ensure the validity of the survey questionnaire, a pilot study was conducted with 50 students. Necessary adjustments were made to the survey questions based on the pilot study results. The reliability of the questionnaire was assessed using the Cronbach's Alpha method, and an average score of 0.91 was achieved, meeting relevant scientific standards.

Table 1. Cronbach's Alpha value

Q1	0,88	Q8	0,95	Q15	0,42
Q2	0,70	Q9	0,86	Q16	0,40
Q3	1,57	Q10	1,27	Q17	0,78
Q4	0,61	Q11	1,39	Q18	1,19
Q5	0,41	Q12	0,56	Q19	1,47
Q6	0,59	Q13	0,69	Cronbach's Alpha total value: 0.905	
Q7	0,78	Q14	0,32		

This methodological approach provides an opportunity to collect detailed and objective information about students' satisfaction with their specialty and to analyze existing problems in this area in depth.

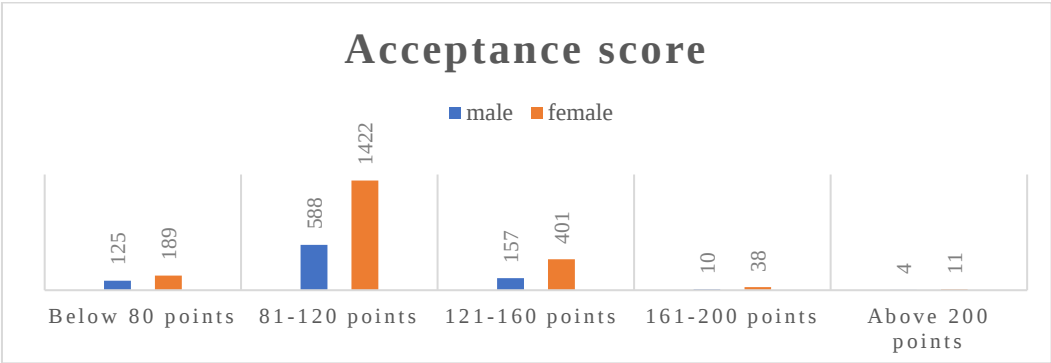
Limitations:

- **Geographical limitation of the research:** Since the study is limited to colleges located in the regions, the results do not cover all secondary specialized educational institutions in the country. This restricts the generalization of the research results on a national scale.
- **Selection of respondents:** The students participating in the research are only individuals studying in 6 randomly selected colleges. This selection may not fully reflect the opinions and experiences of all regional college students.
- **Data collection methods and tools:** The quantitative method used in the research may yield different results compared to other research methods. For instance, using more in-depth qualitative methods could allow a broader exploration of the reasons for student satisfaction.
- **Subjective responses:** Data obtained through the survey reflect the subjective opinions of students. In some cases, this may not fully represent the real situation and could affect the accuracy of the results.
- **Time limitation:** The research was conducted within a specific time frame (November 1-30, 2024), so dynamic changes affecting students' satisfaction with their specialty may not have been considered.

Findings and Discussion:

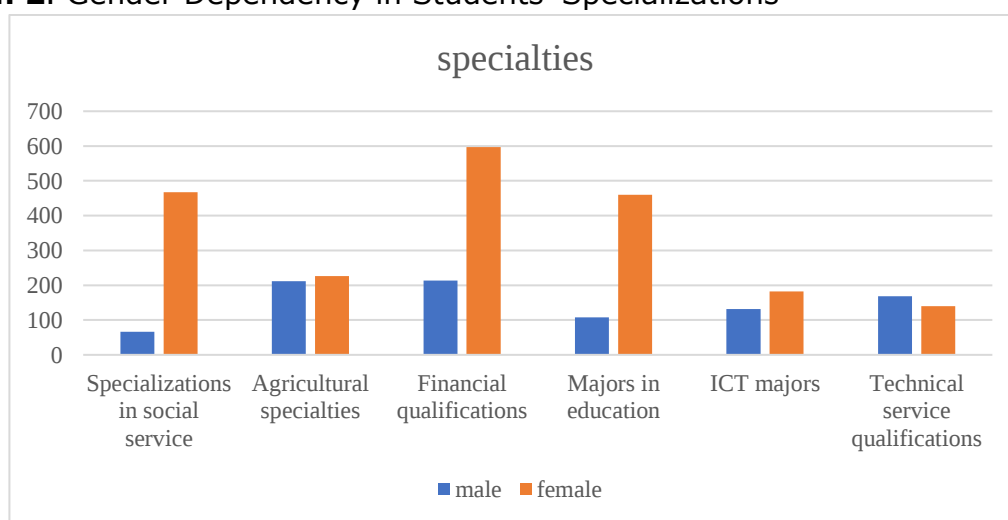
A total of 2,946 people participated in the survey. Of these, 884 people, or 30%, were men, and 2,062 people, or 70%, were women.

Graph 1: The graph of students' admission scores to college based on gender dependency.

As seen from the graph, the majority of students were admitted to colleges by scoring within the 81-120 points range. When viewed as percentages rather than quantities for each category, it is observed that among those who scored below 80 points, 9% were women, and 14% were men. Among those who scored within the 81-120 points range, 68% were women, and 66% were men. In the 121-160 points range, 19% of the scorers were women, and 17% were men. In the 161-200 points range, the percentage of both men and women was 1%. Lastly, the percentage of respondents scoring 200 points and above was 0.5% for both men and women. These results indicate that college admission scores are not dependent on gender.

Graph 2. Gender Dependency in Students' Specializations

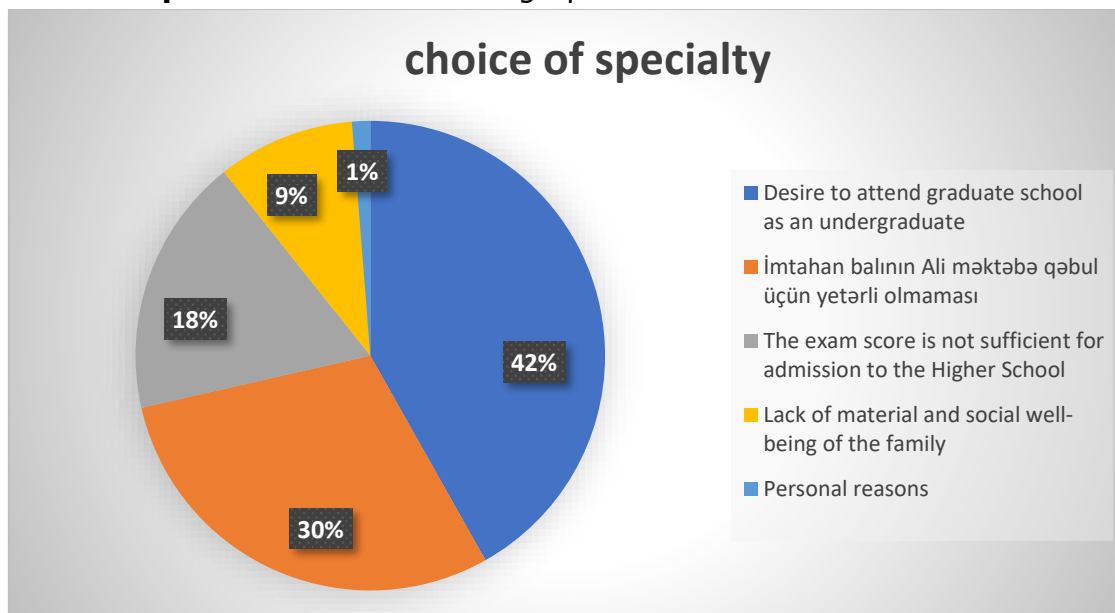
The data indicates significant differences in the number of male and female students across various fields of study. These differences suggest that certain specializations are influenced by gender-related perceptions and interests. Women dominate the fields of social services and education, accounting for 88% and 81%, respectively. This supports the idea that social and educational service fields are traditionally associated with women. Special measures are needed to increase men's interest in these areas.

In finance-related fields, women also have a significant presence, making up 74% of students. This could indicate a stronger interest among women in finance and economics. In the ICT field, the gender distribution among students is relatively balanced, although men are slightly underrepresented at 42%. This points to a growing interest in technology among women. To maintain gender balance, equal incentive mechanisms can be implemented for both genders.

In the agricultural sector, the number of male and female students is nearly equal, suggesting that this field is equally appealing and suitable for both genders. Conversely, men traditionally dominate the technical service field, representing 55% of students.

The prevalence of female students in social services, finance, and education fields reflects the influence of gender-related stereotypes on these areas. Meanwhile, a relatively balanced gender distribution is observed in agriculture, ICT, and technical specializations. Measures supporting gender equality should be continued to maintain this balance.

Graph 3. Factors Influencing Specialization Choices

These reasons are both similar and different in certain nuances when analyzed from a gender perspective. It was noted that 0.4% of women and 3% of men chose this field for personal reasons. The desire to enter university as a sub-bachelor is almost the same, with 41% of men and 42% of women sharing this intention. Among those admitted to college because their favorite field of study is available there, 16% are women, and 21% are men. Among those who chose college because their exam scores were insufficient for university admission, 26% are men, and 32% are women. Due to family expectations, social circumstances, and financial challenges, 3% of men and 10% of women opted for college. Another differentiating factor relates to male students: 0.4% (35 individuals) of the male students surveyed stated that they chose college just to "have a diploma."

Student Satisfaction

The questions presented to students can be categorized into the following subgroups:

- 1. Satisfaction with Future Career Prospects**
- 2. Satisfaction with the Quality of Education and Teachers**
- 3. Satisfaction with Infrastructure**
- 4. Self-Confidence**

Future Career Prospects

Questions in this subgroup reflect students' expectations regarding their future careers, the impact of career choices on their quality of life, the relevance of their field of study to the labor market, and their overall educational aspirations.

General Analysis

The majority of students expressed positive views about the impact of their career choices on their quality of life (78%), the relevance of their field of study to the labor market (77%), and their ability to find work in their area of study (69%). The relatively high percentage of overall optimism regarding education and career (78%) compared to other indicators demonstrates students' belief in the broad opportunities that education can provide.

Alignment

The majority of respondents believe that their chosen field of study will positively impact their future lives and be beneficial in the labor market. This reflects a general consensus that the fields of study align with market demands. The close correlation between positive responses regarding educational and career aspirations and the impact of career choices on quality of life underscores the connection between these two aspects.

Differences

Students' overall optimism about education (78%) is higher than their confidence in finding a job in their field of study (69%). This difference indicates that students have greater faith in the broader developmental prospects education provides than in specific job opportunities. Similarly, the positive views about the relevance of their field of study to the labor market (77%) exceed confidence in finding a job, suggesting that students are more assured of their education's alignment with market needs than of securing employment.

Uncertainty and Negative Feedback

There are notable variations in the rates of uncertainty (14%–26%) and negative responses (4%–5%) across all questions. The highest level of uncertainty is related to finding a suitable job in the labor market (26%), reflecting students' concerns about labor market unpredictability. On the other hand, negative responses regarding educational and career aspirations (4%) are the lowest, indicating an overall sense of optimism.

Conclusion and Recommendations

The majority of students believe that their education will positively impact their future lives and careers. However, uncertainties and negative responses indicate concerns about finding suitable jobs in the labor market. These results highlight the need for educational programs to be more market-oriented, with increased practical experiences and enhanced career-focused guidance. Collaborating with employers and implementing initiatives to

inform students about their future prospects will further enhance student satisfaction.

Teaching Quality and Satisfaction with Teachers

In this subgroup, the survey results reflect students' views on the quality of teaching, extracurricular activities, support from teachers, and teaching methods. The analysis evaluates students' overall satisfaction levels, uncertainties, and issues related to these areas.

Overall Analysis

The general satisfaction level regarding teaching quality is high, with the majority of respondents (82%) satisfied with the quality of teaching at their colleges. This indicates that educational institutions are meeting students' academic needs. High satisfaction with teachers' professionalism (85%) and teaching methods (81%) supports this result. However, satisfaction with extracurricular activities and training programs is lower (51%), suggesting that colleges need further development in these areas.

Alignments

Respondents are generally satisfied with teaching quality, teachers' professionalism, and teaching methods. Positive feedback regarding teachers' support (80%) indicates strong teacher-student relationships. These alignments emphasize colleges' ability to organize the teaching process effectively and meet students' academic needs.

Differences

Satisfaction with extracurricular activities and training programs (51%) is significantly lower than with other indicators. This difference suggests that the additional activities and development opportunities in colleges are not meeting students' expectations. Additionally, uncertainty about teaching quality (13%) is much lower than uncertainty about extracurricular activities (27%), highlighting a lack of information about additional activities.

Uncertainty and Negative Feedback

Uncertainty is most prevalent regarding extracurricular activities (26.94%) and training programs, indicating that students may not be sufficiently informed about these opportunities. Negative feedback is generally low (5%–10%), but higher for extracurricular activities (22%), suggesting a need for more support in developing social and practical skills.

Conclusion and Recommendations

Overall satisfaction with teaching quality and teachers' activities is high. However, there is a need to enhance extracurricular activities and enrich teaching quality with personalized approaches and practical training. To eliminate uncertainty and negative feedback, the following recommendations are made:

1. **Expansion of Extracurricular Activities:** Additional activities and training programs should be organized to develop students' social and practical skills.
2. **Improvement of Teaching Quality:** The application of modern methodologies and an increase in resources will further enhance teaching quality.
3. **Strengthening Teacher-Student Relationships:** Continuous training should be organized to improve teachers' ability to approach students individually.

This analysis shows that the overall teaching quality at colleges is satisfactory, but improvements in extracurricular opportunities and teacher-student relations will further enhance the students' educational experience.

Infrastructure

This subgroup reflects students' opinions on the existing material-technical base, social and public environment, the organization of class schedules, and rules for promoting a healthy lifestyle. Survey results identify the general satisfaction level of students with their colleges' infrastructure, existing deficiencies, and areas with potential for improvement.

Overall Analysis

The majority of students are satisfied with their colleges' material-technical base (64%), the organization of class schedules (77%), and rules for promoting a healthy lifestyle (74%). The convenient location of the colleges is also positively evaluated (72%). However, satisfaction with the social and psychological environment is slightly lower (68%), indicating a need for improvement in this area.

Alignments

Respondents have expressed high levels of satisfaction with the material-technical base, class schedules, and rules for promoting a healthy lifestyle. This indicates that colleges provide the necessary resources for teaching and daily activities and are generally successful in meeting students' needs.

Differences

Satisfaction with the social and psychological environment (68%) is slightly lower compared to satisfaction with the rules for promoting a healthy lifestyle (74%). This difference may suggest that social support mechanisms are not as effective for some students. Additionally, the rate of uncertainty is higher regarding the material-technical base (23%) and the social environment (19%), highlighting a lack of information and support in these areas.

Uncertainty and Negative Feedback

The higher uncertainty, particularly regarding the material-technical base (23%) and the rules for a healthy lifestyle (15%), suggests insufficient information on these topics. Negative feedback is generally low (9%-13%), but the negative feedback related to the social environment and rules for a healthy lifestyle is more notable. This implies the need for a more inclusive and functional infrastructure for students in these areas.

Conclusion and Recommendations

Although the infrastructure at colleges is considered satisfactory by the majority of students, there is room for improvement in certain areas. This includes further enhancing the social-psychological environment, the healthy lifestyle programs, and the material-technical base. The following recommendations are made to improve satisfaction in these areas:

1. **Enhancement of Material-Technical Base:** Expanding the material-technical resources to increase opportunities for practical experience and the use of modern resources (Zborovski, 2021).
2. **Strengthening Social and Psychological Support:** Organizing psychological counseling services and social events will improve students' overall well-being (Ryan & Deci, 2017).
3. **Increasing Opportunities for Healthy Lifestyle:** The establishment of sports facilities, health centers, and healthy eating initiatives will contribute to students' well-being (OECD, 2020).

This analysis shows that while colleges meet students' infrastructure needs, further development of the social environment and material-technical resources will enhance students' overall satisfaction.

Conclusion and Recommendations

The results of this subgroup indicate that the majority of students believe their education has a positive impact on their self-confidence and professional development opportunities. However, for some students, more support and clarity are needed. The following recommendations could help enhance satisfaction levels:

1. **Emphasizing Practical Aspects of Education:** The slightly lower confidence in professional development opportunities (67%) compared to the increase in self-confidence (74%) suggests a need for further focus on the practical application of education. Implementing more hands-on learning experiences and career-oriented workshops would better prepare students for their future careers.

2. **Balancing Academic and Social Life:** The satisfaction with student life (70%) is slightly lower than the satisfaction with family and social support (87%). Colleges could consider providing more opportunities for students to engage in extracurricular activities, fostering a balance between academic and social life, which could further improve their overall satisfaction.
3. **Strengthening Career Support:** To address the uncertainty about career prospects (27% uncertainty regarding professional development), colleges should offer more career counseling services, internships, and networking opportunities with professionals in students' fields. This would help students gain a clearer understanding of how their education aligns with career opportunities.
4. **Enhancing Social Support Services:** Although family and social support received high ratings (87%), ensuring that all students have access to strong social support networks within the campus, such as mentorship programs and peer support groups, can further enhance their personal growth and sense of belonging.

By addressing these areas, colleges can strengthen their support for students, improving both their academic experience and overall satisfaction.

1. Strengthening Practical Education: It is essential to enhance the practical aspects of education programs and provide clearer information about students' career prospects (Bilgin et al., 2022). This could involve incorporating more hands-on experiences, internships, and real-world applications within the curriculum to better prepare students for the workforce.

2. Social Support and Motivation: Strengthening connections with family and social environments and organizing special events to increase students' motivation is crucial (Ryan & Deci, 2017). Providing more opportunities for students to engage with their families, peers, and mentors would help improve their overall motivation and sense of belonging.

3. Improving Student Life: To reduce negative feedback about student life, social, academic, and emotional support services should be expanded (Zborovski, 2021). Creating a supportive and inclusive campus environment where students can receive assistance in balancing academic pressures with social and emotional challenges will contribute to their overall well-being.

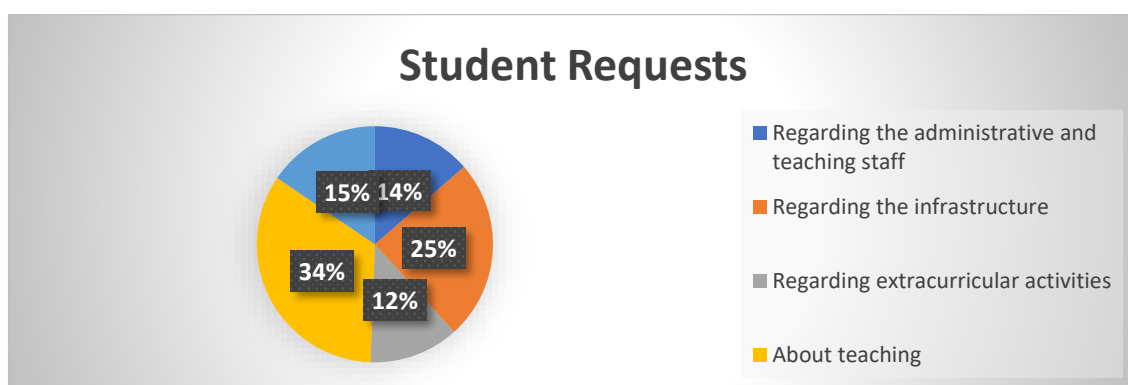
This analysis indicates that colleges are generally successful in supporting students' self-confidence and professional development. However, strengthening practical training and career support could further improve students' educational experiences.

Students' Recommendations: The majority of students (75%) would recommend their college or field of study to others. This demonstrates that the quality of education, infrastructure, and the overall academic

environment in colleges is meeting the expectations of most students. The high recommendation rate signals that education positively impacts their academic and personal growth. However, there are still some students who remain undecided (15%) or have negative views (10%), indicating uncertainty or dissatisfaction with aspects like education quality, career prospects, or personal experiences. This group requires more attention, as their concerns can highlight areas for improvement in colleges.

Students' Feedback on Desired Changes: When asked about what changes they would like to see in their college experience, students provided interesting responses. These responses could guide further improvements in the college environment to meet students' evolving needs.

Chart 4: StudentRequests

- **Administrative and Pedagogical Staff:**
- In this area, students requesting changes have expressed that 10% would like to be taught by younger and more professional teachers, while 38% want the students' preferences to be considered when selecting group leaders and teachers. Additionally, 52% of students believe that there is a need to change the current college leadership.

- **Infrastructure:**

The majority of students requesting changes in this area have highlighted the need for improvements such as electronic boards (13%), various laboratories (17%), fast internet (36%), and the installation of cameras in rooms and corridors (8%). Furthermore, 14% of students stated that the heating system and 10% mentioned the college's canteen do not meet their needs, and both areas need improvement.

- **Extracurricular Activities:**

Students who want changes in extracurricular activities have emphasized the need for various competitions, events, festivals,

and excursions. Organizing competitions and contests could help develop students' competitiveness, teamwork, and leadership skills. These activities would also be effective in increasing students' motivation and academic interest. Events and festivals are essential for strengthening social connections, creating a collective spirit, and enhancing students' well-being outside of the academic environment. Excursions provide excellent opportunities for students to gain new knowledge and experiences, and extracurricular activities can broaden their interests while helping them apply knowledge in practical settings.

- **Teaching:**

Students requesting changes in teaching methods mainly focus on optimizing lessons, replacing subjects unrelated to their specialties, and prioritizing active learning methods. The teaching of subjects unrelated to students' majors and the organizational shortcomings of lessons can negatively affect their educational experience. Furthermore, the suggestions regarding the application of active teaching methods align with modern educational standards. In relation to this area, 20% of students have also requested more transparency in exams. The demand for greater exam transparency could stem from several reasons:

The concerns raised by students regarding the examination system and other aspects of their academic experience highlight several key areas for improvement:

1. **Examination Transparency:**

- **Lack of Clear Evaluation Criteria:** Students have expressed concerns that the grading criteria are not fully clear, which may lead to confusion and frustration.
- **Inadequate Transparency in the Examination Process:** There is a lack of transparency in the exam process, and students feel that they are not provided with enough information about how the exams are graded or assessed.
- **Doubts About Teacher Objectivity:** Students have doubts about the approach and objectivity of their teachers when grading exams, which could undermine their confidence in the fairness of the system.

2. **Student Satisfaction:**

- **Flexible Study Programs for Married Students:** Married students have expressed a desire for more flexible study programs and certain concessions to better balance their family responsibilities with academic commitments.
- **Inclusive Approaches for Disabled Students:** Students with disabilities expect more inclusive approaches and support within educational institutions, ensuring they have equal opportunities to succeed.
- **Increase in Scholarships:** 25% of students have called for an increase in scholarships, as this would improve their academic life quality and financial well-being.
- **Longer Breaks Between Classes:** 30% of students have requested longer breaks between classes, highlighting the need for more rest and recovery time.
- **Consideration of Medical Documentation During Illness:** 20% of students reported that the medical documents they submit during illness are not properly considered, and absences are not excused, which negatively affects their academic progress.
- **Improvement of Hygiene and Sanitation:** 25% of students emphasized the importance of improved hygiene and sanitation, particularly the cleanliness of toilets, sanitary facilities, and general campus cleanliness, which directly impact their health and well-being.

These concerns reflect practical challenges that students face in their academic life. Addressing these issues is essential for improving their overall experience and satisfaction. Educational institutions should prioritize understanding these needs and develop solutions to enhance students' academic success, social well-being, and general satisfaction.

General Results and Recommendations: The survey results indicate that students generally have positive opinions regarding the quality of teaching, material-technical infrastructure, and social environment at colleges. However, indecisive and negative feedback suggests that there are areas with potential for development. Therefore, the following recommendations are proposed to address these areas:

1. **Improvement of Teaching Quality:**

- **Implementation of Modern Teaching Methodologies:** The introduction of active learning methods and the expansion of practical teaching techniques are crucial for engaging students and enhancing learning outcomes.

- **Optimization of Non-Specialized Courses:** The curriculum should be revised to reduce unnecessary courses and include more elective modules that align with students' interests and career aspirations.
- **Increase in Practical Training:** More practical training sessions should be integrated into the curriculum, and students should be provided with real work experience to better prepare them for their future careers.

2. Infrastructure Enhancement:

- **Provision of Modern Technological Resources:** Electronic boards, diverse laboratories, and high-speed internet should be made available to create a more conducive learning environment.
- **Improvement of Heating and Sanitation Systems:** The current heating and sanitation systems should be upgraded to ensure students' comfort and well-being.
- **Renovation of Social Facilities:** Updating social amenities such as cafeterias, student clubs, and sports facilities is necessary to improve the overall campus experience.

3. Expansion of Extracurricular Activities:

- **Organizing Competitions, Excursions, and Events:** Colleges should host competitions, excursions, and various social events to foster students' teamwork, leadership skills, and engagement.
- **Strengthening Social Interactions:** Organizing celebrations and social gatherings will help build stronger connections among students, enhancing the campus community.
- **Development of Interest-based Programs:** Extracurricular training programs related to students' interests should be created to enrich their learning experience beyond academics.

4. Strengthening Psychological and Social Support Services:

- **Creation of Counseling Centers:** Psychological counseling services should be available to support students' emotional well-being.
- **Individualized Consultation Services:** Support services addressing the influences of family and social environments should be made available to students.
- **Special Programs for Economically and Socially Disadvantaged Students:** Programs that cater specifically to students facing financial and social challenges should be developed.

5. More Attention to Student Feedback:

- **Regular Surveys:** Colleges should conduct regular surveys to gather student feedback on various aspects of college life.
- **Involvement of Students in Decision-Making:** Students' opinions should be taken into account when selecting group leaders and teachers, promoting a more inclusive decision-making process.
- **Effective Communication Mechanisms:** Creating efficient communication channels between administration and students will ensure that students' needs and concerns are better addressed.

6. Transparency in Examination Processes:

- **Clear Grading Criteria:** Grading criteria should be disclosed beforehand to ensure that students are well-informed about how their work will be assessed.
- **Establishment of Dispute Resolution Mechanisms:** A clear and effective process for students to contest examination results should be introduced.
- **Use of Technology for Objective Assessment:** Incorporating technology to enhance fairness and objectivity in the evaluation process is necessary.

7. Creating Conditions for Married and Disabled Students:

- **Flexible Study Options for Married Students:** The education system should offer more flexibility for married students to accommodate their family responsibilities.
- **Infrastructure Improvements for Disabled Students:** The college infrastructure should be made more accessible, and tailored support programs should be created for students with disabilities.

Conclusion:

This study demonstrates that while students are generally satisfied with the quality of education, material-technical infrastructure, and social environment at colleges, there are still significant areas for improvement. In particular, aligning education programs more closely with the labor market, expanding extracurricular activities, and enhancing social and psychological support services will greatly improve students' overall educational experience and future prospects. The results of this study will serve as a valuable roadmap for the development of strategies to better meet student needs and improve the overall educational environment in colleges.

References

- Aydemir, E. (2016). Öğrenci Memnuniyeti açısından üniversiteler arası sıralamada yeni bir sistem önerisi. *Yüksek öğretim Dergisi*, 6(3), 128-141. <https://dx.doi.org/10.2399/yod.16.011>
- Aydın, S., Görmüş, A. Ş., & Altıntop, M. Y. (2014). Öğrencilerin memnuniyet düzeyleri ile demografik özellikleri arasındaki ilişkinin doğrusal olmayan kanonik korelasyon analizi ile incelenmesi: Meslek yüksekokulunda bir uygulama. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(1), 14-35. <https://doi.org/10.11616/AbantSbe.475>
- Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi, (ARDSK, 2024). Orta ixtisas təhsili müəssisələri <https://www.stat.gov.az/source/education/#>
- Bailey, T., & Xu, D. (2012). Input-adjusted graduation rates and college accountability: What is known from twenty years of research? *Journal of Higher Education*, 83(4), 485-502. <https://doi.org/10.1353/jhe.2012.0029>
- Billett, S. (2014). The standing of vocational education: Sources of its societal esteem and implications for its enactment. *Journal of Vocational Education & Training*, 66(1), 1-21. <https://doi.org/10.1080/13636820.2014.894638>
- Bilgin, A., Özdemir, L., Şahan, F. U., Dönmez, A. A., & Kapucu, S. (2022). Öğrencilerin öğrenme çıktılarında memnuniyeti anketinin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*. <https://doi.org/10.31125/hunhemsire.1167269>
- Carnevale, A. P., Smith, N., & Strohl, J. (2012). *Recovery: Job growth and education requirements through 2020*. Georgetown University Center on Education and the Workforce.
- Chen, X., Liu, H., & Zha, Q. (2020). Employment outcomes of vocational education graduates in China: A case study. *International Journal of Educational Development*, 77, 102-137. <https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2020.102237>
- Danışman, B., Sarul, G., Amini, N., Ada, O. O., Aktaş, S. G., Kılıç, S. İ. (2023). **METU students' college life satisfaction**. *Middle East Technical University Department of Statistics*. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2305.15320>
- Dhaqane, M. K., & Afrah, N. A. (2016). Satisfaction of students and academic performance. *Journal of Education and Practice*, 7(24), 59-63. <https://doi.org/10.21325/jotags.2020.591>
- Euler, D. (2013). *Germany's dual vocational training system: A model for other countries?* Bertelsmann Stiftung
- Fike, D. S., & Fike, R. (2008). Predictors of first-year student retention in the community college. *Community College Review*, 36(2), 68-88. <https://doi.org/10.1177/0091552108320222>
- Horn, L., & Nevill, S. (2006). *Profile of undergraduates in U.S. postsecondary education institutions: 2003-04*. National Center for Education Statistics
- Kim, J. (2018). The role of vocational education in South Korea's economic development: Past success and future challenges. *Asian Education and Development Studies*, 7(3), 292-305. <https://doi.org/10.1108/AEDS-10-2017-0095>
- Kim, J., Tamborini, C. R., & Sakamoto, A. (2015). Field of study in college and lifetime earnings in the United States. *Sociology of Education*, 88(4), 320-339. <https://doi.org/10.1177/0038040715602132>

- Kuwahara, T. (2015). Japanese Kosen model: A successful example of STEM education at the college level. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 177, 360-364. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.02.355>
- Qaliboğlu E. (2024). Ali məktəbdə müəllim-tələbə münasibətlərinin elmi-pedaqoji əsasları. *Azərbaycan məktəbi*. 2(707), səh. 90-96. DOI: 10.30546/32898065.2024.2.090
- Lee, M., Lee, H., & Lee, J. (2014). Factors influencing career decision-making of vocational school students in South Korea. *International Journal of Vocational Education and Training*, 22(2), 35-50.
- Milsom, A., Coughlin, J. (2015). Satisfaction With College Major: A Grounded Theory Study, *NACADA Journal*. 35(2), 5-14. <http://dx.doi.org/10.12930/NACADA-14-026>
- Moore, C., & Shulock, N. (2009). *Student progress toward degree completion: Lessons from the research literature*. Institute for Higher Education Leadership & Policy
- OECD. (2020). *VET in a time of crisis: Building foundations for resilient and sustainable skills systems*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/cf6a92a5-en>
- Özok, H., İ., Kayri, M., Tanhan, F. (2022). Üniversite öğrencilerinde memnuniyet ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 446-461. <https://doi.org/10.33711/yyuefd.1108292>
- Pilz, M. (2016). Vocational education and training in Germany: Modernisation and new challenges. *Zeitschrift für Erziehungswissenschaft*, 19(S2), 281-301. <https://doi.org/10.1007/s11618-016-0724-0>
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2017). *Self-determination theory: Basic psychological needs in motivation, development, and wellness*. Guilford Publications
- Ryazhkin A.O. (2023). Удовлетворенность учебной деятельностью и совладающее поведение студентов вуза. *Психологические исследования*. 16(87). 1-19
- Sidorova E.V. (2020). Удовлетворенность студентов-очников бакалавриата СФУ учебным процессом. Nəşr edilməmiş dissertasiya işi.
- Sinclair, Jollean K. (2014). An Empirical Investigation of Student Satisfaction with College Courses. *Research in Higher Education Journal*. 22, 53-69
- Sop, S. A. (2020). Eğitim-Öğretim Memnuniyeti, Akademik Erteleme Eğilimi ve Akademik Başarı İlişkisi, *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 8 (2), 983-996, <https://doi.org/10.21325/jotags.2020.591>
- Tessema, M., Ready, K., & Yu, W. (2012). Factors affecting college students' satisfaction with major curriculum: Evidence from nine years of data. *International Journal of Humanities and Social Science*, 2(2), 34-44.
- Yang, J., Seo, J. (2021). Effects of College Life Satisfaction, Major Satisfaction and Academic Self-efficacy on School Loyalty, *Journal of Advanced Researches and Reports* Vol.1, No.3 (2021), pp.31-38. <http://dx.doi.org/10.21742/jarr.2021.1.3.05>
- Zborovski Q.E. (2021) Удовлетворенность студентов колледжей и вузов образованием. *Образование: вызовы нового времени*. 27(4). 177-192
- Zhai, Lijuan. (2012). Validation of an Instrument to Measure Community College Student Satisfaction. *Community College Journal of Research and Practice*. 36. 47 - 58.

**“MASUMLAR APARTMANI” DİZİSİNİN BİLİŞSEL-DAVRANIŞÇI TERAPİSİ BAĞLAMINDA
İNCELENMESİ**

**Examination of the “Innocents Apartment” Series in the Context of Cognitive Behavioral
Therapy**

Tuba DEMİR

Öğrenci, Psikoloji, Sosyal Bilimler, Yakın Doğu Üniversitesi
Student, Psychology, Social sciences, Near East University
E-posta: tuba96054@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-2773-8429>

Meryem KARAAZİZ

Doç. Dr., Klinik Psikolog, Psikoloji, Yakın Doğu Üniversitesi
Assoc. Prof., Clinical Psychology, Near East University
E-posta: meryem.kararaziz@neu.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0085-612X>

Makale bilgisi | Article Information

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Date Received: 26 Aralık 24 / 26 Dec 24

Kabul Tarihi / Date Accepted: 13 Mayıs 25 / 13 May 25

Yayın Tarihi / Date Published: 17 Mayıs 25 / 17 May 25

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Mayıs 2025 / May 2025

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15448771>

Bu Makaleye Atıf İçin / To Cite This Article: Demir, T., & Karaaziz, M. (2025). *Masumlar Apartmanı* dizisinin bilişsel-davranışçı terapisi bağlamında incelenmesi. *IJESOS International Journal of Educational and Social Sciences*, 4(1), 56–66.

İntihal: Bu makale yazar tarafından taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

Plagiarism: This article has been scanned with turnitin.com by writer. No plagiarism detected.

İletişim:

e-posta: editor@ijesos.com

Web: www.ijesos.com

Öz: 2004 yılında yayımlanan Gülseren Budayıcıoğlu’nun Madalyonun İçi romanının “Çöp Apartman” bölümünden uyarlanan dizi, İstanbul’da aynı evde yaşayan dört kardeş ve babanın hayatını konu alır. Dizinin hikayesi, ana karakterlerden biri olan Hikmet Derenoğlu’nun çocuğunu ve eşini kaybettikten sonra ailesinin zoruyla istemediği bir evlilik yapmasıyla başlar. Hikmet Bey, bu olayın yasını yaşayamadan zorla evlendirilmiş ve istemediği bu evliliğin mutsuzluğunu, hırsını eşi Hasibe’den çıkarmıştır. Hasibe ise eşinin kendisine karşı olumsuz tutumunun öfkesini, çocukları Safiye, Han, Gülben ve Neriman’dan çıkarır. Derenoğlu Ailesi, bu travmaların bireyler üzerindeki psikolojik etkileriyle mücadele etmekte ve bu durum aynı zamanda aile dinamiklerini derinden etkilemektedir. Bu çalışmada, Bilişsel Davranışçı Aile Terapisi (BDT) ekolü bağlamında dizinin analiz edilmesi amaçlanmıştır. BDT, öğrenme teorilerinden yararlanarak uyumsuz davranışların ya da semptomların tedavisinde ve değerlendirilmesinde sistematik bir yaklaşım sunar. Bu çalışma, diziyi BDT perspektifiyle ele alarak aile üyelerinin duygusal durumlarını, davranışlarını ve düşüncelerini incelemiştir; bu unsurlar üzerinden yaşama biçimlerine dair örnekler sunmuştur. Nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi ile gerçekleştirilen bu çalışma, psikolojik danışma sürecine ve bu alanda eğitim alan bireylere fayda sağlamayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Bilişsel davranışçı terapi, Masumlar Apartmanı, uyumsuz davranış.

Abstract: The series, adapted from Gülseren Budayıcıoğlu's novel “Inside the Medallion” published in 2004, deals with the tragic past and psychological conditions of 4 siblings and their father living in the same house in Istanbul. In this study, it is aimed to examine it in the context of the CognitiveBehavioral family therapy school. CBT describes the systematic application of learning theories and principles in the treatment and assessment of maladaptive behaviors or symptoms. The scenes in the series that were thought to correspond to these concepts were analyzed. Document analysis technique, one of the qualitative research methods, was used in this study. In CBT, it focuses especially on how family members feel, how they behave, how they think, and it is thought that this series, which contains examples suitable for the way they live in line with these values, will contribute to the psychological counseling process and the people who will receive training within the framework of the CBT approach.

Key Words: Cognitive behavioral therapy, Innocents Apartment, incompatible behavior

GİRİŞ

Aile dinamikleri, bireylerin düşünce, duygu ve davranışlarını şekillendirdiği için hem bireysel hem de ailevi sorunlara yönelik terapi yöntemleri geliştirilmiştir. Çift terapisi, 1970'lerden itibaren önemli ilerlemeler kaydederek, çatışmaları çözmek, iletişim sorunlarını gidermek ve cinsel ya da duygusal uyumsuzlukları düzeltmek amacıyla etkili bir psikoterapi yöntemi haline gelmiştir. Bilişsel Davranışçı Aile Terapisi (CBFT), aile içindeki sorunları çözmek için bilişsel ve davranışsal ilkeleri birleştiren bir yaklaşımdır. Bu terapi modeli, evlilikte yaşanan problemlerin çözümüne odaklanarak eşlerin irrasyonel beklentilerini, yanlış inançlarını ve olumsuz tutumlarını değiştirmeyi hedefler. Ayrıca iletişim becerilerinin geliştirilmesi, problem çözme yöntemleri ve doğrudan beceri kazandırma teknikleri bu süreçte önemli bir yer tutar. Dizinin içeriği değerlendirildiğinde, aynı evde yaşayan bir baba ve dört çocuğun hayatının merkeze alındığı görülmektedir. Dizide dikkat çeken ilk unsur, ailenin trajik geçmişinin sürekli ön planda olmasıdır. Ana karakterlerden biri olan Safiye'nin, obsesif kompulsif bozukluk (OKB) ile mücadele ettiği, ilk sahnelerden itibaren belirgin bir şekilde ortaya konulmaktadır. Çocukken neşeli bir birey olan Safiye, annesiyle yaşadığı ağır sorunlar nedeniyle onun takıntılı düşüncelerini ve davranışlarını miras almıştır. Safiye'nin bu negatif duyguların etkisiyle sırtındaki yükü ailesine yansıttığı ve sürekli tekrarlayan davranışlar sergilediği gözlemlenmektedir. Bu sorunların temelinde cinsel utanma ve uyumsuz şemaların yattığı anlaşılmaktadır (Angın & Kızılgeçit, 2020). Safiye'nin kardeşi Gülben ise farklı bir kişilik yapısına sahip, daha cana yakın ve sempatik bir karakterdir. Gülben'in kaygı bozukluğu belirtileri gösterdiği, Safiye'ye uyum sağlama çabalarının sonucunda OKB'ye benzer davranışlar sergilediği gözlemlenmektedir. Ancak dışarı tek başına çıkamaması, topluluk içinde ani krizler yaşaması ve altına kaçırma gibi problemleri (enürezis) onun sosyal anksiyete bozukluğu, yani sosyal fobi ile mücadele ettiğini göstermektedir. Sosyal fobi, kişinin utanç duyabileceği ya da komik bir duruma düşebileceği endişesiyle toplumsal ortamlardan kaçınma eğilimidir (Dilbaz, 1997). Ailenin en küçük bireyi olan Neriman, astım hastalığı ile birlikte, zorlayıcı aile dinamikleri arasında yaşamını sürdürmektedir. Neriman, gerginlik ve suçluluk hissettiği durumlarda kendine zarar verme davranışı sergileyerek varlığını kanıtlamaya çalışmaktadır. Bu eylem, bilinçaltında bir kendini cezalandırma arzusuna işaret eder ve anksiyete bozukluğu ya da histrionik kişilik bozukluğu gibi durumlarla ilişkilendirilebilir (Çelik & Hocaoglu, 2007). Han, evin erkek figürü olarak tanımlansa da toplumda "istifçilik" olarak bilinen kompulsif biriktirme (dispozofobi) ve öfke düzensizliği belirtileri göstermektedir. İlk bakışta normal bir birey gibi görünse de geceleri çöp toplayarak otoriteye karşı bilinçaltında bir başkaldırı sergilemektedir. Han'ın davranışlarının, geçmişte yaşadığı travmatik olayların bir yansıması olduğu anlaşılmaktadır. Ailenin babası Hikmet Bey, eşini ve çocuğunu trafik kazasında kaybettikten sonra ailesinin zoruyla yeniden evlenmiştir. Ancak bu istemediği evlilik, sevgisizlik ve ilgisizlikle şekillenmiş; Hikmet Bey mutsuzluğunun hincını eşi Hasibe'den çıkarmıştır. Hasibe ise bu olumsuzluğu çocuklarına yansıtarak onları duygusal anlamda ağır bir yük altında bırakmıştır. Bilişsel Davranışçı Aile Terapisi, aile bireylerinin düşüncelerinin, duygularının ve davranışlarının birbirini nasıl etkilediğini ele alır. Aile içi sorunların bu etkileşimsel döngüden kaynaklandığını savunan yaklaşım, bireylerin olumsuz düşünce ve davranış kalıplarını değiştirerek aile dinamiklerini iyileştirmeyi hedefler (Dattilio, 1997). Örneğin, Gülben'in Safiye'den etkilenecek temizlik takıntısı geliştirmesi ya da Neriman'ın karşı cinsle iletişim kurduğunda kendine zarar verme yolunu seçmesibü etkileşimsel döngüye örnek olarak gösterilebilir. CBFT'nin temel amacı, aile içi çatışmaları çözerek olumlu bir etkileşim ortamı yaratmak ve aile üyeleri arasında

destekleyici bir bağ kurulmasını sağlamaktır. Bu yaklaşım, her bireyin duygusal ihtiyaçlarını dikkate alarak, sağlıklı bir iletişim ortamının oluşmasını destekler.

YÖNTEM

Bu çalışmada, Masumlar Apartmanı dizisi, Bilişsel Davranışçı Terapi (BDT) perspektifinden ele alınmıştır. Araştırmada nitel yöntemlerden biri olan doküman analizi kullanılmıştır. Bu yöntem, belirli bir konuya ilişkin yazılı belgelerin, eserlerin veya diğer materyallerin toplanıp incelenmesi olarak tanımlanır (Seyidoğlu, 2016). Analiz kapsamında dizi üç kez izlenmiş ve elde edilen veriler, BDT'nin psikolojik katılık ve psikolojik esneklik kavramları temelinde sınıflandırılmıştır. 1. Masumlar Apartmanı Dizisinin Özeti ve Demografik Özellikleri Dizi, aynı evde yaşayan dört kardeş ve bir babanın hayatını konu almaktadır. Annelerini kaybetmiş olan bu aile, hasta bir babayla yaşamaktadır ve her bireyin çocukluklarından itibaren taşıdığı ağır travmaları bulunmaktadır. En büyük kardeş Safiye, obsesif kompulsif bozukluk (OKB) hastasıdır. Temizlik takıntısı nedeniyle eve aile üyeleri dışında kimseyi almamakta ve dışarı çıkmamaktadır. Geçmişte öldüğünü sandığı aşkı Naci'yi hala içinde yaşatan Safiye, annesinden kaynaklanan travmaları aşamamış ve onun takıntılı davranışlarını adeta miras almıştır. İnsanlarla iletişim kurmaktan kaçınan Safiye'ye göre, çevresindeki herkes kirli ve güvensizdir. Safiye'nin kardeşi Gülben, ablasının otoritesi altında kalmış ve ona karşı derin bir minnet duygusu geliştirmiştir. Ancak bu baskı, Gülben'de ciddi sorunlara yol açmıştır. Her gece altını ıslatan Gülben, toplum içinde ani krizler yaşamaktadır. Islattığı çarşafları yıkamak yerine çöp poşetlerine koyarak evin tavan arasında biriktirmektedir. Aynı zamanda, ağabeyi Han'ın arkadaşı Esat'a karşı gizli bir aşk beslemektedir. Tek erkek kardeş Han, babasından devraldığı şirketi yöneten ve ailede "evin erkeği" olarak görülen bir karakterdir. Bununla birlikte, Han öfke problemleriyle mücadele etmekte ve derin bir terk edilme korkusu yaşamaktadır. Geceleri gizlice çöp toplamakta ve bu eylem bir tür kompulsif biriktirme (istifçilik) davranışına dönüşmektedir. Alt katlarına taşınan İnci'ye aşık olan Han, onunla iki hafta içinde evlenir. Ancak aile üyelerinin tepkisinden çekindiği için bu evliliği uzun süre gizli tutar. Ailenin en küçük üyesi olan Neriman, karşı cinsle iletişim kurduğunda kendini cezalandırmak için vücuduna zarar vermektedir. Bu davranışını diğer aile üyelerinden gizleyen Neriman, ailesindeki dinamiklerin ve travmaların etkisi altında kendini ifade etmekte zorlanmaktadır. "Masumlar Apartmanı" dizisinin bazı Demografik faktörler Tablo 1'de gösterilmiştir. Tablo 1. "Masumlar Apartmanı" Dizisinin Demografik faktörler Yönetmen-Senarist: Çağrı Vila Lostuvalı, Ender Mıhler, Çiğdem Bozali/ Deniz Madanoğlu, Rana Mamatlıoğlu Oyuncular: Ezgi Mola, Birkan Sokullu, Merve Dizdar, Farah Zeynep Abdullah, Gizem Katmer, Metin Coşkun Yayın Yılı: 2020 Tür: Dram 2. Araştırma ve Yayın Etiği Bu araştırma, "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi"ne uygun olarak yürütülmüştür. Çalışmada, yönergenin "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlıklı ikinci bölümünde tanımlanan hiçbir etik dışı faaliyet gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izni

Bu araştırma için etik kurul onayı alınması gerekmemektedir.

BULGULAR

1. Bilişsel Yeniden Yapılandırma: Kişilerin temel inançlarındaki hatalı değerlendirme ve görüşlerin, daha gerçekçi ve uyumlu olanlarla değiştirilmesi süreci, bilişsel yeniden yapılandırma olarak adlandırılır. Bu tekniğin temel amacı, danışanın olaylara daha tarafsız bir şekilde yaklaşabilmesini sağlamak ve bu süreci kendi başına nasıl yürütebileceğini öğretmektir. Bu

nedenle, bilişsel yeniden yapılandırma aynı zamanda kişilere bir başa çıkma stratejisi sunan etkili bir yöntem olarak değerlendirilebilir (Gençöz, 2001). Dizinin 2. bölümünde (2'50'), Safiye'nin kardeşi Han'ın bir kaza geçirmesi sonucu hastaneye kaldırılması ve ona çarpan kadının gece boyunca suçluluk hissettiği için hastanede beklemesi, Safiye tarafından yanlış yorumlanmıştır. Safiye, fiziksel olarak Han'ın yaralı olduğunu görmesine rağmen öfkeyle şu sözleri söylemiştir: "Bütün gece sevgilinleymişsin, o yüzden açmadın telefonlarımızı değil mi? Zaten sabaha karşı geldin eve. Artık ne yaptıysa, sabaha kadar yanında tutmayı başarmış." Safiye'nin bu tepkisi, olayın yanlış bir şekilde yorumlanmasından kaynaklanmıştır. İnsanlar, "tehlikeli" olarak algıladıkları bir durum ile "güvenli" olarak gördükleri bir durumda farklı duygusal ve davranışsal tepkiler verir. Ancak, bu süreçte asıl önemli olan, durumun doğru ve eksiksiz bir şekilde yorumlanmasıdır. Zira olay yanlış yorumlandığında, fizyolojik tepkiler, duygular ve davranışlar bu hatalı algıya göre şekillenir (Beck ve ark., 1985). Benzer bir durum, dizinin 4. bölümünde (1'02'), Safiye'nin eğitimine devam etme isteğini dile getirmesi ve annesi Hasibe'nin, Safiye'ye bir erkek tarafından yazılan notu öğrenmesiyle ortaya çıkar.

Hasibe'nin, "Ben biliyorum senin neden okumak istediğini, hep oğlanlarla gezip tozmak için değil mi?" sözleri, bu bağlamda bir yanlış yorumlama örneğidir. Bu sahneler, dizinin birçok yerinde bilişsel yeniden yapılandırma örneklerinin görülebileceğini göstermektedir.

2. Davranışsal Deneyimler: Davranışsal deneyler veya maruz kalma teknikleri, bireyin kaçındığı durumlarla yüzleşmesini ve yeni davranışlar geliştirmesini desteklemek için kullanılan etkili yöntemlerdir. Bu teknikler, bireyin korkularını veya olumsuz inançlarını gerçek yaşam koşullarında test etmesine olanak tanır. Bilişsel Davranışçı Terapi (BDT) kapsamında tasarlanan davranış deneyleri, danışanların sosyal çevreye ilişkin korku ve endişelerini yeniden değerlendirmelerine yardımcı olmayı hedefler ve tedavinin önemli bir unsuru olarak kabul edilir (Levy ve diğerleri, 2004). Dizinin 5. bölümünde (20'06'), İnci'nin geçmişte babasından gördüğü kötü muamele ve annesinin ölümünden kendisini sorumlu hissetmesi nedeniyle babasıyla görüşmeyi tamamen kestiği ve kardeşini de babasıyla görüştürmediği görülür. Bireyin farkında olmadığı, bilinçaltında derinlere yerleşmiş bir şemanın bir yaşantı deneyimiyle ortaya çıkması, algı ve yorumlama süreçlerinde uyumsuzluğa neden olabilir ve bu durum bilginin hatalı işlenmesine yol açabilir (Sungur, 1994). İnci'nin kardeşinin babasının yanına gitmesi nedeniyle öfkeyle tepki vermesi, onu almaya gitmesi ve babasıyla karşılaştığında yüzleşmekte zorlanarak bağırıp çağırması bu duruma örnek olarak verilebilir. Benzer şekilde, dizinin 6. bölümünde (1'14'), daha önce hiç tek başına dışarı çıkmamış olan ve sosyal fobisi olan Gülben'in, ablası Safiye'nin baskısıyla ilk kez dışarı çıkması, korktuğu durumla yüzleşmesine olanak tanır. Maruz kalma sürecinde, bireyin bilişsel süreçleri devreye girer; sosyal anksiyete yaşayan kişiler, kaygı yaratan önyargılara ve varsayımlara odaklanarak, bu kaygıyla başa çıkmak için işlevsiz güvenlik sağlama davranışları sergileyebilirler (Beck ve Clark, 2010). Bu sahneler, karakterlerin geçmişteki olumsuz deneyimlerine ve korkularına doğrudan maruz kalmalarını yansıtan önemli örneklerdir.

3. Sistemik Duyarsızlaştırma: Sistemik duyarsızlaştırma, 1958 yılında J. Wolpe tarafından geliştirilen ve belirli bir uyarana ilişkin kaçınma davranışlarını azaltmayı hedefleyen bir tekniktir. Bu yöntem, bireyin giderek artan kaygı yaratan durumları hayal ederek kaygıyla baş etmeyi öğrenmesini sağlar ve zamanla bu durumlara karşı daha az tepki göstermesine yardımcı olur (Rachman, 1967). Terapistin rehberliğinde, bireye kaygıyı kontrol edebilmesi için uygun tepkiler öğretilir. Kaygı yaratan durumlar, yarattıkları rahatsızlık düzeyine göre sıralanır ve her durum, birey en düşük rahatsızlık seviyesine ulaşana kadar tekrarlanır (Spiegler ve Guevremont, 1993).

Dizinin 11. bölümünde (2'00') Han ve İnci arasında geçen bir diyalogda şu konuşmalar gerçekleşir: İnci: Çok iyi bir fikrim var. Acaba sırf ikimiz yemeğe çıkmasak mı? Han: Esra da mı gelsin? (İnci'nin arkadaşı) İnci: Yok, Gülben'i alalım. Hani konuşmuştuk ya, ne kadar çok dış dünyaya çıkarsa o kadar iyi olur diye. Han: İster mi? Bilmiyorum ki. İnci: Arayıp sorabilirsin. Bu diyaloga bakıldığında, Gülben'in çocukluktan itibaren sosyal fobi belirtileri gösterdiği ve dış dünyaya uyum sağlamakta zorlandığı anlaşılmaktadır. Toplum içinde krizler yaşadığı bilinen Gülben'i dış dünyaya maruz bırakma düşüncesi, İnci ve Han tarafından onun bu durumla başa çıkabilmesi için bir çözüm yolu olarak değerlendirilmiştir. Bu yaklaşım, bireyi korktuğu duruma alıştırmaya yönelik bir girişimdir. Alıştırma tekniği, bireyi kaygı duyduğu durumlara yoğun bir şekilde maruz bırakmayı ve korktuğu olumsuz sonuçların gerçekleşmeyeceğini göstermeyi hedefler. Bu yöntem, kaygıyı doğrudan kaygıyla tedavi etmeyi amaçlar (Foa ve Kozak, 1986). Bilişsel-Davranışçı Terapi (BDT), bireylerin kaçınma ve güvenlik arayışı davranışlarını ortadan kaldırarak, hatalı inançların düzeltilmesine olanak sağlar. Bu sayede, stresle ilişkili bozuklukların azalmasını ve bireyin ruh sağlığının iyileşmesini destekler.

4. Problem Çözme Becerileri: Problem, anlık çözüm tepkilerinin bulunmadığı her durumu ifade eder; çözüm ise farklı düşünceler veya olası alternatifler arasında bir tercih yapmaktır (Ramsey, 1989). Problem çözme, yalnızca önceki deneyimlerle edinilen kuralların uygulanmasından ibaret olmayıp, aynı zamanda yeni çözüm yollarının keşfedilmesi olarak da tanımlanabilir. Bu süreç, gözlem ve mantıklı düşüncenin özel bir kombinasyonudur ve şu adımları içerir: problemin tanımlanması, problemle ilgili bilgilerin toplanması, çözüm seçeneklerinin sıralanması, belirlenen çözüm yollarının uygulanması, uygulamadan elde edilen sonuçların değerlendirilmesi ve kesin bir sonuca varılması (Acar, 1984; Kawase, 1996; Akgün, 2001; Tan, 2001). Dizinin 11. bölümünde (1'34'), Han ve İnci'nin dışarıda kahvaltı yaparken aralarında geçen şu konuşma, problem çözme sürecine bir örnek teşkil etmektedir: İnci: Eee, peki şimdi ne olacak? Ne yapacağız? Gülben'le ilgili yani. Han: Ne mi yapacağız? İnci: Evet, ne yapacaksak beraber yapacağız diye konuştuk ya hani. Han: Öyle mi dedik? İnci: Evet, bir çözüm bulmamız lazım. Tamam, evinden çıkarttık ama hâlâ Esat'ın onu sevdiğini düşünmeye devam ediyor. Vazgeçmeyecek. Han: Ama kırmadan ne yapabilir bilmiyorum, İnci. Sonunda bir hayal kırıklığına uğrayacak. Han ve İnci'nin bu diyalogu, var olan bir problemin belirlenmesi ve bu probleme yönelik bir çözüm yolu arayışını göstermektedir. Günlük yaşamda bireylerin karşılaştıkları sorunları tanımlamaları, bu sorunlara etkili çözüm yolları bulmaları ve bu süreçte uyum sağlamaları, bilişsel ve davranışsal süreçler aracılığıyla gerçekleşir (D'Zurilla, Maydeu-Olivares ve Kant, 1998).

5. Bilişsel çarpıtmalar: Beck'in bilişsel terapisi kapsamında "bilişsel çarpıtmalar", bireylerin bilgiyi işlerken yaptıkları hatalı ve verimsiz düşünme biçimleri olarak tanımlanır (Beck, 2001). Biliş, algılama, düşünme ve zihinsel süreçleri ifade eder ve bu süreçler bireylerin duygu ve davranışlarını doğrudan etkiler (CBT, 2002: 7). Beck ve arkadaşları (1979), bilişsel çarpıtmaları altı farklı kategoriye ayırmışken, Burns (1980) bu kategorilere etiketleme, duygusal nedensellik ve -meli/-malı ifadeler gibi eklemeler yapmıştır (Akt. Gönen, 2014). Bilişsel Davranışçı Terapi (BDT) uygulamalarında danışanların düşünce ve inançlarını, özellikle de bilişsel çarpıtmalarını fark etmeleri ve bu düşünceleri gözlemlmeleri öğretilir (Corey, 2015; Dinç, 2012; Gökçakan ve Gökçakan, 2005; O'Donohue ve Dollarhide; Sharf, 2012). Dizinin 8. bölümünde (1'00'), Han'ın Gülben'e evlendiğini söylemesi üzerine Gülben şu ifadeleri kullanır: "Mahvolacağız, ev cehenneme dönecek. Ablam yataklara düşecek. Baba sefil içinde, rezalet içinde yaşayacak. Ben hiçbirini kurtaramayacağım. Han sen gidersen biz mahvoluruz. Biteriz biz." Bu ifade, bilişsel çarpıtmaların "keyfi çıkarım" alt başlığına bir örnek olarak gösterilebilir. Keyfi çıkarımlar,

kötümserleştirme eğilimini de içerir (Corey, 2015). Bu tür bir düşünce yapısına sahip bireyler, olayları genellikle yalnızca olumlu ya da yalnızca olumsuz bir çerçevede değerlendirme eğilimindedir (O'Donohue ve Fisher, 2009). Dizinin 9. bölümünde (2'35'), sevdiği adam olan Esat tarafından reddedilen Gülben, kardeşi Han'ın "Ne oldu Gülben, neden böyle oldu?" sorusuna şu yanıtı verir: "Ne olacaktı ki? Ne bekliyordun? Hiçbir şey bizim istediğimiz gibi olmadı ki bugüne kadar. Şimdi niye olsun? Aptalım ben, aptal. Unuttum bunu. Sen unutma ama biz hiçbirimiz mutlu olamayacağız bu evde. Lanetliyiz hepimiz. Onun istediği gibi olacak. Yalnız öleceğiz." Bu cümleler, bilişsel çarpıtmaların belirgin bir örneğidir ve bireyin olayları aşırı genelleştirme ve karamsarlık ile ele aldığını göstermektedir. 6. Kaygı Yönetimi ve Stres Azaltma Teknikleri: Stres, bireylerin baskı altında hissettikleri olaylar veya durumlara karşı verdikleri tepkiler olarak tanımlanır (Özdemir, 2020). Aynı zamanda stres, bireylerin davranışlarını ve diğer insanlarla olan ilişkilerini etkileyen önemli bir olgudur (Güçlü, 2001). Bunun yanı sıra, stresin bireylerde endişe ve kaygı hissine yol açtığı da düşünülmektedir (Göksu ve Kumcağız, 2020). Safiye, lise yıllarında sevdiği adam olan Naci'nin bir trafik kazası geçirdiğine şahit olur ve yıllarca onun öldüğünü zanneder. Ancak yıllar sonra, kardeşi Neriman'ın sınıfına tayin edilen edebiyat öğretmenin adı da Naci'dir. Bu durum Safiye'yi, Naci'nin hayatta olup olmadığı fikrine kapılmaya iter ve bu düşüncüyü zihninden uzaklaştıramaz. Dizinin bir sahnesinde (51'10'), bu kaygıyı yoğun şekilde yaşayan Safiye, düşüncelerini bastırmak için kendini temizlik yapmaya verir ve kendi kendine şu cümleleri tekrar eder: "Tövbe Estağfurullah. Bir, çık aklımdan. İki, temizleyeceğim hepsini temizleyeceğim. Üç, düşünmeyeceğim onu. Düşünmeyeceğim onu. Düşünmeyeceğim, çık aklımdan." Bu sırada, Naci'nin geçirdiği trafik kazasına dair sahne zihninde yeniden canlanır. Kaygı, çoğunlukla geleceğe dair insanı rahatsız eden ve bunaltıcı bir beklenti durumu olarak tanımlanır (Coşkun ve Akkaş, 2009). Bu sahnede, Safiye'nin lise yıllarından beri âşık olduğu Naci'nin ismini duymasıyla ortaya çıkan kaygılı hali açıkça görülmektedir. Safiye'nin, sevdiği adamı yıllarca içinde taşıması ve bir daha hiç kimseye âşık olmaması, bu kaygılı durumunu daha da anlamlı kılmaktadır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Geçmişte zor bir çocukluk geçiren Safiye, Gülben, Han ve Nerima'nın bu zorlukların bıraktığı ağır yükleriyle kalıp düşünceleriyle ve travmalarıyla mücadelesini anlatan dizimizde BDT'nin temel kavramlarından olan ara inançlar ve kurallar, temel inançlar ve otomatik düşünceleri vurgular. Genel kurgunun geçmiş ve şimdiki zaman arasında gidip gelmesi, geçmişin travmalarının şimdiki zamanı etkilemesinin zorluğu içinde olan karakterleri konu alması; BDT, aile bireylerinin duygularına, davranışlarına ve düşüncelerine odaklanarak, bu ilkeler doğrultusunda yaşama tarzlarına uygun örnekler sunan Masumlar Apartmanı dizisinin, psikolojik danışmanlık süreci ve eğitim alan kişilere fayda sağlayabileceği düşünülmektedir. Sonuç olarak, dizinin BDT'nin temel prensipleriyle uyumlu sahneler içerdiği ve bu yaklaşımın psikolojik danışmanlık sürecine temel düzeyde katkıda bulunabileceği öngörülmektedir.

Masumlar Apartmanı dizisinin bilişsel davranışçı terapi (BDT) bağlamında derinlemesine analiz edilmesi hem psikolojik danışmanlık alanında hem de eğitim süreçlerinde kayda değer katkılar sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda çalışmanın bulgularına dayanarak çeşitli öneriler geliştirilmiştir: Dizide yer alan karakterlerin psikolojik yapıları, BDT'nin temel ilkelerini daha somut ve anlaşılır hale getirmektedir. Bu sebeple psikoloji ve psikolojik danışmanlık eğitimlerinde bu tür analizleri içeren görsel materyallerin daha fazla kullanılması tavsiye edilmektedir. Dizideki karakterler ve yaşanan olaylar, gerçek hayatta karşılaşılabilecek terapötik durumlarla önemli benzerlikler taşımaktadır. Özellikle OKB, Sosyal Anksiyete ve Travma Sonrası Stres Bozukluğu gibi

sorunların tedavisinde, dizideki sahnelerden yararlanarak danışanların kişisel deneyimleriyle ilişki kurmak faydalı olabilir. Dizinin geniş bir izleyici kitlesine ulaşması göz önünde bulundurulduğunda, bu tür popüler yapımların ruh sağlığı farkındalığı oluşturmak için etkili araçlar olabileceği düşünülmektedir. Ruh sağlığı profesyonelleri, toplumun psikolojik durumları hakkında daha fazla bilgi edinmesi adına bu tür yapımlardan faydalanabilir. Eğitimciler ve danışmanlar dizideki sahneleri kullanarak vaka incelemeleri gerçekleştirebilir. Bu yöntem, teorik bilgilerini pratikle birleştirmesini sağlamak ve BDT'nin çeşitli uygulama alanlarını daha iyi anlamayı kolaylaştırmak adına faydalı olacağı düşünülmektedir. Bilişsel davranışçı terapinin diğer terapi yaklaşımlarıyla karşılaştırılarak incelenmesi ve çeşitli popüler kültür ürünlerinin benzer şekilde değerlendirilmesi, literatüre önemli katkılar sağlayabilir. Özellikle kültürel farklılıkların BDT uygulamalarına olan etkilerini araştırmak amacıyla daha kapsamlı çalışmalar yapılması faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Ali Yasin, K. (2021). Obsesif Kompulsif Bozukluk Tedavisinde Kullanılan Davranışçı Müdahale Teknikleri: Sistematik Derleme,13(4):726-738.
- Bozkurt, K., Yüksel, T., Aysu, G. (2015). Üniversite Öğrencilerinin İletişim Becerileri ile Kişilerarası Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki, 4(1), 369-390.
- Fidan, K. (2002). Lise Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri, 177-184. Gülten, İ.
- (2019). Bilişsel Davranışçı Çift Terapisi. Dergi Park Akademi, 2(4),59-69. Halil, T., Zafer, B. (2019). Davranış Deneylerinin Sosyal Anksiyetede Kullanılması, 1872.
- Hümeysra, A., Tuğba, Y, B. (2023). "Soul" Filminin Kabul ve Kararlılık Terapisi Bağlamında İncelenmesi, 4(3), 224-231.
- Kahraman, G., Muhammed, U., Mahmut, Y. (2021). Panik Bozukluğun Bilişsel Davranışçı Tedavisinin İncelenmesi, 4(12): 1211-1222. Mehmet, B., Tahsin, İ. (2016). Bilişsel Davranışçı Terapi Yaklaşımının Film Analizi Yöntemiyle İncelenmesi, 12(2), 734-746.
- Merve, D., Feridun, K. (2016). Obsesif Kompulsif Bozukluk ile ilişkilerle ilgili Bilişsel Çarpıtmalar Arasındaki İlişkinin Yapısal Eşitlik Modeli ile İncelenmesi, 57, 175-178. Mutsuhino, N., Kentaro, S., Nagisa, S. (2021). Cognitive-behavioral therapy for management of mental health and stress-related disorders: Recent advances in techniques and Technologies, 3;15:16. doi:10.1186/s13030-021-00219-w. Melek, S. (2017). Çocuk ve Ergenlerde Bilişsel Davranışçı Terapi Uygulamaları: Bir Gözden Geçirme.
- Rojin, Y., Özlem, T. (2021). Evlilik Terapilerinde Bilişsel Davranışçı Yaklaşım, 13(1),122.
- Selin, T, T. Mehmet hakan, T. (2023). Bilişsel Davranışçı Aile Terapisi Gelişim ve Güncel Durum, 1(1),1-13.
- Seher Büşra, A., Zekiye, B., Gökhan, Ç. (2022). Rekneatif Etkinliklere Katılan ve Katılmayan Bireylerin Koronavirüs 19 Fobisi, Algılama Stres ve Sürekli Kaygı Düzeylerin İncelenmesi, 3(1), 51-61.
- Tülin, G. Kaygı Bozukluklarının Tedavisinde Kognitif-Yeniden Yapılandırma Tekniğinin Uygulanması, 9(2), 23-28.

GENİŞLETİLMİŞ ÖZET

Dr. Gülseren Budayıcıoğlu' nun "Madalyonun İçi" kitabından uyarlanan Masumlar Apartmanı, bireylerin psikolojik travmalarını ve bu travmaların günlük yaşamlarına yansıyan etkilerini ele alan bir hikaye sunmaktadır. Dizi, Derenoğlu ailesi üyelerini merkeze alarak, geçmiş yaşantıların bireylerin bilişsel şemaları ve davranış kalıpları üzerindeki etkilerini detaylı bir şekilde incelemektedir. Bu bağlamda, dizideki olaylar

ve karakterlerin deneyimleri, Bilişsel Davranışçı Terapi (BDT) perspektifinden değerlendirilmeye uygundur. BDT, düşünce, duygu ve davranışların birbiriyle olan ilişkisini inceleyerek bireylerin zararlı bilişsel şemalarını ve irrasyonel inançlarını değiştirmeyi hedeflemektedir. Masumlar Apartmanı'nda karakterlerin travmatik geçmişlerinin, onların bilişsel şemalarını nasıl şekillendirdiği ve bu şemaların davranışlarına nasıl yansıdığı net bir şekilde gözlemlenebilir. Dizi, Hikmet Derenoğlu' nun eşini ve çocuğunu trafik kazasında kaybetmesiyle başlar. Bu olayın şoku ve üzüntüsü içinde olan Hikmet Bey, ailesinin zoruyla Hasibe ile evlendirilir. Hasibe ise Hikmet Bey'in yaşadığı bu olaylardan habersiz, onunla evleneceği için çok heyecanlı ve mutludur; ta ki evlenene kadar. Evlendikten sonra, Hikmet Bey'in ilgisiz ve mutsuz hallerini gören Hasibe bu duruma çok üzülmemekte ve "Eğer erkek çocuğum olursa beni sever" anlayışıyla dört çocuk dünyaya getirmiştir. Ancak Hikmet Bey'in tavırlarında değişim olmadığını gören Hasibe, bu durumun öfkesini çocuklarından çıkarmaktadır. İlk çocukları olan Safiye, annesi tarafından sürekli eleştirilen ve "mükemmel olma" şartıyla sevilmektedir. Safiye'nin takıntılarının temelinde annesinin baskıcı ve sevgisiz tutumları yatmaktadır. Bu şartları içselleştirerek katı bilişsel şemalar geliştirdiğini görmekteyiz. Şemalar, bebeklik, çocukluk ve ergenlik dönemlerinde gözlem ve yaşantı yoluyla öğrenilmiş kalıp yargılar, inançlar ya da düşüncelerdir. Bebeklik döneminde, bebeğin olumsuz uyaranlara maruz kalması ya da bakım veren kişiyle yaşadığı olumsuz deneyimlerle temellenen şemalar başlangıçta işlevsel görünebilir veya sorun yaratmayabilir. Ancak birey ilerleyen yaşlarda erken dönemdeki benzer bir olumsuz durumu yeniden deneyimlediğinde, bu şemalar tetiklenir (aktif hale gelir). Ne var ki, bu şemalar, temellendikleri olumsuz yaşantılar ve yeni koşullara uyumsuz olmaları nedeniyle çeşitli sorunlara yol açabilir (Young, 1990; Sağ, 2016). Young, erken dönem şemalarını açıklarken "bakıcı" kavramına ve bebek ile bakıcı arasındaki ilişkiye özellikle vurgu yapmaktadır. Safiye'nin temizlik takıntısı şeması, aslında kontrol edemediği dünyayı kendi şartlarına uygun hale getirme çabasını temsil etmektedir. BDT perspektifinden bakıldığında, Safiye'nin davranışları, irrasyonel inançlarının bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. "Eğer yeterince temiz olmazsam, başkaları beni eleştirir" gibi düşünceler, onun temizlik alışkanlıklarının pek çok alanda aşırıya kaçmasına yol açmaktadır. Safiye'nin annesiyle çözülmemiş geçmiş meseleleri, takıntılı davranışlarının en önemli tetikleyicisidir. Bu bağlamda, eski sevgilisi Naci'nin hayatına yeniden girmesi, Safiye'nin irrasyonel şemalarını sorgulamasına neden olmaktadır. Naci ile yaşadığı ilişki, Safiye'nin duygusal bağlanma korkularını aşmasına ve "mükemmel olma" zorunluluğunu sorgulamasına olanak tanıyan bir dönüşüm sürecinin başlangıcını işaret etmektedir. Ailenin ikinci çocuğu olan Gülben, çok naif ve çekingen bir karakterdir. Ablası Safiye'nin baskıcı tavrının altında kendi kimliğini oluşturmamış olan Gülben, ablasının gölgesinde yaşamıştır. Gülben, derin bir sevgisizlik ve yetersizlik duygusu taşır; bu yüzden kendini "değersiz" olarak algılayacak irrasyonel bir inanç geliştirir. Bilişsel Davranışçı Terapi (BDT) perspektifinden bakıldığında, Gülben'in davranışları, "Başka insanlar beni sevmek zorunda değil" gibi olumsuz temel inançlar tarafından şekillenmektedir. Ancak dizi ilerledikçe, Gülben kendine bakış açısını değiştirmek için çabalar, bunun için bir psikologdan yardım alır ve kendi değerini keşfetmeye başlar. Özellikle bir başka karakterle kurduğu romantik ilişki, sevgiye ve kabul görmeye dair inancını pekiştiren önemli bir dönüşüm yaşatmaktadır. Evin tek erkek çocuğu ve aynı zamanda evin bütün sorumluluğunu üstlenen Han, ailenin üçüncü çocuğudur. Han, ailenin erkek kardeşidir ve "koruyucu" görevini görür. Babasının pasif ve baskıcı davranışları altında büyüyen Han, kendisini ailesine adanmış bir birey olarak görülse de, kendi travmalarıyla başa çıkamamış bir karakterdir. Annesi tarafından eleştirilere ve sevgisizliğe maruz kalmıştır. Bu durum, Han'da kontrolcü ve obsesif davranışlara sebep olmuştur. Annesine olan "sadakati" ve kardeşlerine olan "koruyuculuğu," kendisini ve duygularını feda etmesine neden olmuştur. BDT perspektifinden bakıldığında, Han'ın "çöplerden eşyalar toplama" gibi davranışlarının arkasında, kaybolma ve reddedilme endişesi bulunmaktadır. "Her şeyi koruma" takıntısı, onun çevresindeki dünyayı denetim altında tutma isteğinin bir yansımasıdır. Han'ın hayatına giren İnci, onun düşünsel yapısında bir çatlak oluşturur. İnci, Han'ın duygusal olarak açılmasını ve geçmişindeki olaylarla yüzleşmesini sağlamak adına bir umut ışığı olur. Ancak Han, kontrolcü tavırları nedeniyle İnci ile olan ilişkilerinde ciddi sıkıntılar yaşar. Ailenin en küçük üyesi olan Neriman, bebekken annesini kaybetmiştir. Bu yüzden bir nevi annesinin yaşantısını, tavırlarını ve kalıp yargılarını miras almış ablası Safiye tarafından büyütülmüştür. Ablalarının baskıcı ve otoriter tutumları nedeniyle kendini değersiz hissetmektedir. Bu durumdan dolayı her zaman başkalarının onayını beklemektedir. Neriman'ın bu duyguları bilişsel çarpıtmaların bir sonucudur. Özellikle "ben yetersizim"

veya "ben yeterince iyi değilim" gibi otomatik düşünceler, onun kendine olan güvenini zedelemektedir. Sonuç olarak, Masumlar Apartmanı dizisinin karakterleri, geçmişlerinde yaşadıkları travmaların etkisiyle hayatlarına devam etmeye çalışırken, bu travmaların izleri düşüncelerini ve davranışlarını şekillendirmektedir. Bilişsel Davranışçı Terapi (BDT) bakış açısına göre, her birinin yaşadığı bilişsel çarpıtmalar ve yanlış inançlar, yaşam kalitelerini ciddi şekilde olumsuz etkilemektedir. BDT, bu karakterlerin düşüncelerini sorgulayıp, daha sağlıklı ve fonksiyonel düşünce biçimleri geliştirmelerine yardımcı olabilecek etkili bir terapi yöntemidir. Özellikle geçmişteki travmalarının etkilerini silmeye çalışan bu karakterler, bilişsel yeniden yapılandırma aracılığıyla daha sağlıklı bir yaşam sürdürebilirler.

EXTENDED ABSTRACT

Masumlar Apartment Building adapted from the book "The Inside of the Coin" by Dr. Gülseren Budayıcıoğlu, a study that addresses the psychological traumas of individuals and the effects of these traumas reflected in their daily lives it offers a story. The series focuses on the members of the Derenoglu family, focusing on the individuals of past lives it examines cognitive schemas and their effects on behavioral patterns in detail. This in context, the events in the series and the experiences of the characters, Cognitive Behavioral Therapy (CBT) it is suitable to be evaluated from the perspective. CBT, thoughts, feelings and behaviors are related to each other to change harmful cognitive schemas and irrational beliefs of individuals by studying their relationship it is aimed at. In the Innocents Apartment, the traumatic pasts of the characters, their cognitive it is clear how he shapes his schemes and how these schemes are reflected in his behavior observable. The series starts with Hikmet Derenoğlu losing his wife and child in a traffic accident. The shock of this incident and Hikmet Bey, who is in sorrow, is forced to marry Hasibe by the force of his family. Hasibe is the Wise One of Mr. unaware of these events that he is going through, he is very excited and happy that he is going to marry her; until he marries until. After marriage, Hasibe, who saw Hikmet Bey's indifferent and unhappy state, was very much in this situation she is sad and has given birth to four children with the understanding of "If I have a boy, he will love me". However, seeing that there was no change in Hikmet Bey's attitude, Hasibe expressed his anger at this situation he takes it out on his children. Safiye, their first child, is constantly criticized by her mother and on the condition that she "be perfect." he is loved. Safiye's obsessions are based on her mother's oppressive and loveless attitudes. We see that by internalizing these conditions, he develops strict cognitive schemes. Schemas, infancy, childhood and stereotypes, beliefs, or beliefs learned through observation and experience during adolescence they are thoughts. During infancy, the baby's exposure to negative stimuli or caregiving schemas based on negative experiences with the person may initially seem functional, or the problem it may not create. However, the individual may regain a similar negative situation in the early period at a later age when he experiences it, these schemes are triggered (become active). However, these schemes are based on it can lead to various problems due to negative experiences and incompatibility with new conditions (Young, 1990; Right, 2016). Young, when explaining the early stage schemes, referred to the concept of "caregiver" and the baby and the caregiver he especially emphasizes the relationship between Dec. Safiye's cleaning obsession scheme is actually a control it represents an effort to make the world that he could not fit on his own terms. From the CIS perspective, Safiye's behavior, as a result of her irrational beliefs it is emerging. Thoughts like "if I'm not clean enough, others will criticize me", Jul it leads to excessive cleaning habits in many areas. With Safiye's mother unresolved past issues are the most important trigger for their obsessive behavior. In this context, the former the re-entry of her lover Naci into her life causes Safiye to question her irrational schemes is happening. The relationship she had with Naci allowed Safiye to overcome her fears of emotional attachment and "perfect it marks the beginning of a transformation process that allows him to question the necessity of "becoming references Gülben, the second child of the family, is a very naive and timid character. Her Sister Safiye's Gülben, who had not formed her own identity under her oppressive attitude, lived in the shadow of her sister. Gülben carries a deep sense of lovelessness and inadequacy; therefore, she considers herself as "worthless" develops an irrational belief to perceive. From the perspective of Cognitive Behavioral Therapy (CBT), Gülben's behavior, negative basic beliefs such as "Other people don't have to love me" it is shaped by. But as the series progresses, Gülben to change his perspective on himself efforts, for this he receives help from a psychologist and begins to discover his own value. Especially another the romantic relationship he established with the character is an important one that strengthens his belief in love and acceptance it brings about transformation. The only male child of the house and at the same time taking over all the responsibility of the house, Han is the third of the family he's a child. Han is the brother of the family and

acts as the "protector". His father is passive and oppressive although Khan, who grew up under his behavior, is considered a devoted individual to his family, his he is a character who has not been able to cope with his traumas. Subjected to criticism and lovelessness by his mother he stayed. This situation has caused controlling and obsessive behavior in Han. What happened to his mother his "loyalty" and "protectiveness" to his brothers, caused him to sacrifice himself and his feelings has been. From the CIS perspective, Han's behavior, such as "picking up items from garbage," behind it is the worry of being lost and rejected. The obsession with "protecting everything", his it is a reflection of his desire to keep the world around him under control. The Pearl that entered Khan's life, his it creates a crack in his intellectual structure. The pearl allows Han to open up emotionally and in his past it would be a ray of hope to make him face things. However, Han, due to his controlling attitude, Pearl he experiences serious difficulties in his relationships with. Neriman, the youngest member of the family, lost his mother when he was a baby. That's why it's kind of his mother's she was raised by her older sister Safiye, who inherited her life, manners and stereotypes. She feels worthless due to the oppressive and authoritarian attitudes of her older sisters. From this situation therefore, he is always waiting for the approval of others. Neriman's cognitive distortions of these emotions it is a result. Especially automatic thoughts such as "I'm inadequate" or "I'm not good enough", it damages his self-confidence. As a result, the characters of the Innocents Apartment series show that the traumas they have experienced in their past while trying to move on with their lives under the influence of these traumas, the traces of their thoughts and behaviors it shapes. From the point of view of Cognitive Behavioral Therapy (CBT), the cognitive distortions and false beliefs seriously negatively affect their quality of life. CIS, this is to question the thoughts of the characters and develop healthier and more functional ways of thinking it is an effective therapy method that can help. Especially to erase the effects of their past traumas these characters who work can lead a healthier life through cognitive restructuring.

EĞİTİMDE YENİLİKÇİ ÇÖZÜMLER: DİJİTAL DÖNÜŞÜM

Innovative Solutions in Education: Digital Transformation

Ayşe BİRHANLI

Dr. Öğretim Üyesi, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen
Bilimleri Eğitimi, Fen Bilgisi Öğretmenliği, Malatya
Assist. Prof., Inonu University, Faculty of Education, Department of Mathematics
and Science Education, Department of Science Education, Malatya
ayse.birhanli@inonu.edu.tr
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0870-1226>

Makale bilgisi | Article Information

Makale Türü / Article Type: Derleme Makale / Review Article

Geliş Tarihi / Date Received: 30 Nisan 25 / 30 April 25

Kabul Tarihi / Date Accepted: 16 Mayıs 25 / 16 May 25

Yayın Tarihi / Date Published: 17 Mayıs 2025 / 17 May 25

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Mayıs 2025 / May 2025

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15448854>

Bu Makaleye Atıf İçin / To Cite This Article: Birhanlı, A. (2025). Eğitimde yenilikçi çözümler: Dijital dönüşüm. *IJESOS International Journal of Educational and Social Sciences*, 4(1), 67–84.

İntihal: Bu makale turnitin.com yazılımınca yazar tarafından taranmıştır.
İntihal tespit edilmemiştir.

Plagiarism: This article has been scanned with turnitin.com by writer. No
plagiarism detected.

İletişim:

e-posta: editor@ijesos.com
Web: www.ijesos.com

ÖZ: Bu çalışma, dijital dönüşüm sürecinin eğitim alanındaki etkilerini ve Türkiye’deki gelişim sürecini incelemektedir. Dijital dönüşüm, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki yeniliklerle desteklenen iş süreçlerinin yeniden şekillendirilmesi ve toplumsal ihtiyaçlara etkili çözümler sunma kapasitesiyle, eğitim dahil olmak üzere birçok alanda önemli dönüşümler sağlamaktadır. Eğitimde dijital dönüşüm, öğrenme deneyimlerinin yenilikçi yöntemlerle geliştirilmesi, bireylerin dijital becerilerle donatılması ve eğitim ortamlarının iyileştirilmesi amacıyla kritik bir gereklilik haline gelmiştir. Bu kapsamda, dijital teknolojilerin eğitim süreçlerine entegrasyonu ve dijital yeterliliklerin kazandırılması iki temel adımı oluşturmaktadır. Ancak bu süreçlerin etkili bir şekilde yürütülebilmesi için altyapı, öğretmen ve öğrenci yeterlilikleri, içerik geliştirme ve politika stratejileri gibi çok yönlü bir yaklaşım gerekmektedir. Türkiye özelinde, Eğitim Bilişim Ağı (EBA) ve Öğretmen Bilişim Ağı (ÖBA) gibi platformlar, eğitimde dijital dönüşümün uygulanmasında önemli rol oynamıştır. Özellikle COVID-19 pandemisi sırasında uzaktan eğitim sistemlerinin yaygınlaşmasıyla, dijitalleşme sürecinde belirgin ilerlemeler kaydedilmiştir. Ancak Uluslararası Yönetim Geliştirme Enstitüsü (IMD) Dünya Dijital Rekabet Sıralaması’nda Türkiye’nin, teknolojiye uyum ve dijital yeterlilik alanlarında hedeflenen seviyeye ulaşmakta zorluklar yaşadığı görülmektedir. Çalışmanın amacı, dijital dönüşümün eğitim süreçlerine etkisini anlamak, bu dönüşümden maksimum fayda sağlamak için gerekli stratejileri belirlemek ve Türkiye’nin dijitalleşme performansını analiz etmektir. Eğitimde dijitalleşmenin etkili bir şekilde yönetilebilmesi için liderlik, uygun teknoloji seçimi, dijital okuryazarlık ve uzun vadeli planlamanın önemi vurgulanmaktadır. Dijital dönüşümün kısa vadeli bir değişimden ziyade sürekli gelişim süreci olduğuna dikkat çekilmiştir. Bu doğrultuda, araştırma, eğitimde dijital dönüşümün teorik çerçevesini ve uygulamalardaki sonuçlarını detaylı bir şekilde ele almayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Dönüşüm, eğitimde dijitalleşme, dijital yeterlilik.

ABSTRACT: This study examines the impact of the digital transformation process on education and its development in Turkey. Digital transformation involves reshaping business processes supported by innovations in information and communication technologies, providing effective solutions to societal needs, and driving significant transformations in many areas, including education. In the field of education, digital transformation has become a critical necessity for enhancing learning experiences through innovative methods, equipping individuals with digital skills, and improving educational environments. In this context, the integration of digital technologies into educational processes and the development of digital competencies constitute two fundamental steps. However, effectively implementing these processes requires a multifaceted approach involving infrastructure, teacher and student competencies, content development, and policy strategies. In Turkey, platforms such as the Education Informatics Network (EBA) and the Teacher Informatics Network (ÖBA) have played a significant role in implementing digital transformation in education. During the COVID-19 pandemic, the widespread adoption of distance learning systems marked significant progress in digitalization. However, according to the International Institute for Management Development (IMD) World Digital Competitiveness Ranking, Turkey has faced challenges in achieving the desired level in areas such as technology adaptation and digital competence. The purpose of this study is to analyze the impact of digital transformation on educational processes, identify the strategies needed to maximize its benefits, and evaluate Turkey's performance in digitalization. The importance of leadership, appropriate technology selection, digital literacy, and long-term planning for effectively managing digital transformation in education is emphasized. Digital transformation is highlighted not as a short-term change but as a continuous process of development. Accordingly, the research aims to thoroughly examine the theoretical framework and practical outcomes of digital transformation in education.

Keywords: Digital transformation, digitalization in education, digital competence

GİRİŞ:

Bilgi toplumundan akıllı toplum aşamasına geçişin ele alındığı günümüzde, sağlık, sosyal hizmetler, kamu yönetimi ve sanayi gibi hayatımıza değer katacak tüm alanlarda dijital dönüşüm gündeme gelmektedir. Eğitim ve yükseköğretim ise dijital dönüşümün yoğun olarak yaşandığı ve etkisini gösterdiği en kritik alanların başında gelmektedir.

Dijital dönüşüm, bireylerin işlerini kolaylaştırmak, süreçleri optimize etmek, işleyişin etkinliğini artırmak ve yenilikçi iş modelleri geliştirmek için büyük veri, nesnelerin interneti gibi çeşitli teknolojilerin (web 3.0, yüksek hızlı internet, mobil cihazlar, bulut teknolojisi, dijital medya, yapay zekâ, artırılmış gerçeklik, üç boyutlu yazıcılar vb.) kullanılması sürecidir (Gümüšoğlu, 2017; Schallmo ve Williams, 2018). Aynı zamanda, geleneksel yöntemlerin ve ürünlerin yeni teknolojiler aracılığıyla birbirine entegre edilmesi, veri odaklı iş modellerinin oluşturulması ve bu modellerin daha etkili şekilde uygulanmasını içermektedir (Eldem, 2017).

Dijital dönüşüm, günümüzde eğitim kurumları tarafından öğrenme süreçlerini iyileştirmek, inovasyonu teşvik etmek ve yeni neslin eğitim gereksinimlerine uyum sağlamak için giderek daha fazla benimsenmektedir. Bu süreç, öğretim yöntemlerini, öğrenci-öğretmen ilişkilerini ve idari süreçleri geliştirerek eğitim kurumlarının işleyişini ve öğrenme deneyimlerini dönüştürmektedir. Öğrenmeyi zaman, mekân ve cihaz sınırlamalarından bağımsız hale getirerek, öğrenciyi pasif bir katılımcı olmaktan çıkarıp sürecin aktif bir bileşeni haline getirmekte ve ortak bir akıl ile disiplin oluşturmaktadır. Ayrıca, öğrencilerin sınıfın genel hızına göre değil, kendi öğrenme tempolarına uygun bir şekilde ilerlemelerine olanak tanımaktadır (Alojail, Alshehri ve Khan, 2023; Karoğlu, Bal ve Çimşir, 2020; Mårtensson vd., 2023; Shenkoya ve Kim, 2023; Smeins, Wildenburg ve Duarte, 2022).

Shenkoya ve Kim (2023), dijital dönüşüm ve bu süreçte kullanılan teknolojilerin yükseköğretimin dijitalleşmesine, yenilikçi ve sürdürülebilir müfredatların hazırlanmasına, yapay zekâ ile artırılmış zekanın entegrasyonuna ve öğrenci başarılarının artırılmasına yönelik önemli bir odak noktası olduğunu belirtmektedir.

1. Dijital Kavramı

Türk Dil Kurumu'nun (TDK) Türkçe sözlüğünde "dijital" kelimesi, yalnızca elektronik araçlar ve işlemleri tanımlayan bir terim olarak kullanılmamaktadır (<https://sozluk.gov.tr> 15.03.2024).

"Dijital" kavramı, aynı zamanda verinin elektronik yöntemlerle işlenmesini ve sunulmasını, ayrıca geçmişten günümüze insanoğlunun hayatında önemli bir yer tutan bilginin sayısal yöntemlerle düzenlenmesini ifade eder. Bu perspektiften bakıldığında, dijital olgu, 1 ve 0'ların bir araya gelerek iki bileşenli veri dizilerinin sonsuz bir döngü içinde anlam kazanma süreci olarak tanımlanabilir. Bu süreçte veri, belirli bir bağlam içerisinde bilgiye dönüşür ve bu bilgiye anlam kazandırılır (<https://dictionary.cambridge.org>, 15.08.2024; <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com>, 15.08.2024).

2. Dijital Dönüşüm Kavramı

Kişisel bilgisayarların öncelikle iletişim ve bilgi teknolojilerinin kullanımını ile başlayan dijital dönüşüm, günümüzde internet, sosyal medya, yapay zekâ ve büyük veri gibi alanlara yayılmıştır (Ölmez, 2023).

Dijital dönüşüm;

- Yeni teknolojilerle desteklenen iş süreçlerinin yeniden şekillendirilmesi, iş uygulamalarında meydana gelen değişimlerin bir yansımasıdır. Üretim aşamalarında internet, mobil cihazlar gibi teknolojik yeniliklerin kullanılmasıyla önemli ilerlemeler kaydedilmiştir (Güvençer, 2019).

- Geleneksel prosedürlerin, hizmetlerin ve ürünlerin, yeni teknolojilerle birbirine entegre edilmesi ve bu sayede veriye dayalı yeni iş modellerinin geliştirilip daha verimli şekilde uygulanmasıdır (Eldem, 2017).

- Sosyal ve ekonomik verilere dayalı olarak tüm sektörlerin bilgilerini toplayıp, yeni teknolojilerle analiz ederek bu analizlerin ışığında stratejiler belirleme sürecidir. Bu süreç, işletmeler için fırsatlar ve avantajlar sağlamakla birlikte çeşitli zorluklar da yaratabilir (Schallmo ve Williams, 2018).

- İş süreçlerini kolaylaştırmak, iyileştirmek, verimliliği artırmak ve yenilikçi iş modelleri geliştirmek amacıyla büyük veri, nesnelerin interneti gibi dijital teknolojilerin kullanılmasıdır. Bilgileri ve iş süreçlerini dijital ortama aktarmak için web 3.0, geniş bant internet, mobil teknolojiler, bulut bilişim, dijital medya, büyük veri, yapay zekâ, artırılmış gerçeklik, nesnelerin interneti, üç boyutlu yazıcılar gibi bilgi teknolojilerinin yaygın biçimde benimsenmesidir (Gümüsoğlu, 2017).

Dijital dönüşüm, dijitalleştirme ve dijitalleşme süreçlerini takip eden bir aşamadır. Dijitalleştirme, analog işlemlerin dijital platformlara taşınmasıyla başlarken; dijitalleşme, iş süreçlerinin dijital teknolojiler ve bilgi yönetim sistemleri aracılığıyla yeniden yapılandırılmasını içerir. Dijitalleşme ve dijitalleştirme adımlarının ardından gerçekleşen dijital dönüşüm ise kurumun kültüründe, çalışanlarda ve iş süreçlerinde köklü ve kapsamlı bir değişimi ifade eder (Yıkılmaz, 2021).

Dijital dönüşüm kavramına dair pek çok farklı tanım yapılmıştır. Vial (2019), dijital dönüşümü; iletişim, bilgi işlem ve bağlantı teknolojilerinin birleşimiyle bir yapının mevcut durumunu önemli ölçüde geliştirmeyi hedefleyen bir süreç olarak açıklamaktadır.

Parviainen ve arkadaşları (2017), dijital dönüşümü, bir organizasyonun çalışma ortamında dijital teknolojilerin kullanımıyla iş teklifleri, çalışma biçimleri ve roller üzerinde değişiklikler yaratan bir süreç olarak tanımlamaktadır. Ismail ve diğerleri (2017), bu dönüşümü kuruluşların rekabette avantaj sağlamak ve performanslarını artırmak amacıyla iş modellerini, müşteri deneyimlerini (dijital tabanlı ürün ve hizmetler), süreçlerini, karar alma mekanizmalarını, insan kaynaklarını (kültür ve yetenek dahil) ve ağlarını (tüm değer zinciri dahil) dijital teknolojilerle dönüştürmesi olarak açıklamaktadır. Sebastian ve ekibi (2017) ise dijital dönüşümün bireysel ve kurumsal bilgi teknolojileri ortamlarının birleşimiyle meydana geldiğini ve sosyal medya, mobil teknolojiler, bulut sistemleri ve

nesnelerin interneti gibi yeni dijital teknolojilerin organizasyonlarda dönüşümsel etkiler yarattığını belirtmektedir.

Dijital dönüşümü hayata geçiremeyen ya da bu sürece geç dahil olan kurumların, rekabet avantajlarını yitirerek varlıklarını devam ettirememesi riskiyle karşı karşıya kalabilecekleri ifade edilebilir. Morgan (2017), tüketicilerin dijital teknolojilerin sunduğu imkânlarla istedikleri yerden ve kolaylıkla ürün ya da hizmetlere ulaşabildiğini vurgulamaktadır. Bu durum, kuruluşların ayakta kalabilmesi ve büyüyebilmesi için dijital dönüşümü stratejik bir araç olarak kullanmalarının önemini ortaya koymaktadır.

Bounfour (2016), dijital dönüşümün kapsamını ve Bilişim Teknolojileri (BT) ile olan ilişkisini, CIGREF Vakfı tarafından başlatılan Bilgi Sistemleri Dinamikleri (ISD) araştırma programından yararlanarak ele almış ve gelecekteki eğilimleri göz önünde bulundurarak daha derinlemesine bir analiz gerçekleştirmiştir. ISD (2012), dijital dönüşümü stratejik, toplumsal ve etik, örgütsel, teknolojik ve düzenleyici eğilimler çerçevesinde incelemiştir. Bu bağlamda, iş dünyasında gerçekleşen yıkıcı değişimlere odaklanan stratejik eğilimler, BT gelişmelerinin toplum içindeki ilişkiler üzerinde etkilerini ele alan toplumsal ve etik eğilimler, organizasyonların daha esnek yapılara dönüşme gerekliliğini vurgulayan örgütsel eğilimler, dijital ve fiziksel alanlardaki bilgi yapılarının dönüşümünü ele alan teknolojik eğilimler ve yeni düzenlemeler için gerekli hazırlıkları vurgulayan düzenleyici eğilimler öne çıkmaktadır (Akt. Khan, 2016).

3. Dijital Dönüşümün Gelişimi

Dijital dönüşüm, toplumu ve yaşamın her alanını etkileyen karmaşık bir süreçtir. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki değişimlerle birlikte toplumsal gereksinimler göz önünde bulundurulduğunda, dijital dönüşümün kamu yönetimi, sanayi, eğitim ve sağlık gibi alanlarda temel ihtiyaçlara daha etkili ve verimli çözümler sunduğu anlaşılmaktadır (Atmaca ve Karaçay, 2020; Binici, 2021; Karabacak ve Sezgin, 2019). Bu çerçevede, dijital dönüşümden maksimum fayda sağlayabilmek için; uygun bir dijital dönüşüm stratejisi oluşturulması, etkili liderlik, doğru teknoloji seçimi, veri ve süreç yönetiminde uzman bir ekibin oluşturulması, kurum ve bireylerin dijital dönüşüm konusunda yeterince hazırlanması, yenilikçi bir yaklaşımın desteklenmesi, dijital becerilerin geliştirilmesi ve gerekli mali kaynakların sağlanması büyük önem taşımaktadır (Binici, 2021; Chen vd., 2021).

"Endüstri 5.0", Japonya'nın 2017 yılında Almanya'da düzenlenen CeBIT fuarında Toplum 5.0 vizyonuna bir yanıt olarak ortaya çıkmış, toplum ve teknolojinin gelişiminde yeni bir dönemi simgelemektedir (İ-SCOOP, 2023). Bu dönemde, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki (BİT) ve internet ağındaki önemli değişiklikler, yaşamın her alanında büyük bir etki yaratmış ve bu nedenle bu süreç "Dijital Çağ" olarak adlandırılmıştır (Uysal, 2019). Bu dönemde, dijital teknolojilerin hem sanayide hem de toplumda kullanımıyla gerçekleşen büyük değişiklikler, "Bilgi ve İletişim Teknolojileri" ve "Dijital Dönüşüm" kavramlarını hem pratikte hem de akademik literatürde en fazla tartışılan konulardan biri haline getirmiştir (Dunleavy, Margetts, Bastow ve Tinkler, 2006; Vial, 2019).

Toplum 5.0 ve Eğitimde Dijital Dönüşüm: Eğitimde dijital dönüşüm, yalnızca teknolojik araçların kullanımını değil, aynı zamanda eğitim süreçlerinin ve yöntemlerinin dijital çağın gereksinimlerine uygun şekilde yeniden tasarlanmasını da kapsar. Bu çerçevede, Eğitim 4.0 ve Toplum 5.0 gibi kavramlar, eğitimde dijitalleşmenin yönünü belirlemektedir (Karoğlu, Bal ve Çimşir, 2020).

Dijital dönüşüm, yaşamın her alanında (eğitim, sağlık, ekonomi vb.) verimliliği artırarak yeni fırsatlar ve değerler yaratmaktadır. Bu dönüşümün ortaya çıkışında, teknolojinin evrimi ve farklı sektörler üzerindeki etkilerini şekillendiren tarihi olaylar, çok yönlü ve güçlü bir etkiye sahip olmuştur (Bozkurt ve ark., 2021).

İlk önemli gelişme, farklı sektörlerde devrim yaratan ve şirketleri rekabetçi kalabilmek için adaptasyon sağlamaya zorlayan teknolojinin hızlı ilerlemesidir. Bu gelişmeler, organizasyonel süreçleri ve toplumsal etkileşimleri yeniden şekillendirerek dijital dönüşüm sürecine katkı sağlamıştır. Bilgi işlem, veri ile bağlantı, donanım ve yazılım alanlarındaki ilerlemeler, teknolojiyi kullanmayı kolaylaştırarak, büyük ölçüde yapılandırılmış ve yapılandırılmamış verilerin depolanması, işlenmesi ve analiz edilmesini mümkün kılmaktadır (Govers ve vanAmelsvoort, 2023; Thota vd., 2023).

İkinci önemli gelişme, iletişimde devrim yaratan ve küreselleşmenin önünü açan internetin gelişimi ve geniş bir kullanıcı kitlesi tarafından benimsenmesidir (Govers ve vanAmelsvoort, 2023). İnternetin yaygınlaşması, dijital teknolojilerin iletişim de dahil olmak üzere yaşamın birçok alanına hızla entegrasyonunu sağlamıştır. Sürekli genişleyen internet ağı, fiziksel sistemler arasında kesintisiz bir entegrasyonu mümkün kılmaktadır (Mhlanga, Denhere ve Moloi, 2022). Ayrıca internet, işlenen verilerin gerçek zamanlı olarak kullanılabilirliğini, zamandan ve mekândan bağımsız uzaktan iş birliğini ve insan zekâsının makineler tarafından taklit edilmesini sağlamıştır (Govers ve vanAmelsvoort, 2023). Başka bir deyişle, günümüzdeki dijital dönüşümün temellerini atan internetin gelişimi, bağlantı ve teknolojik ilerlemeleri mümkün kılmıştır.

Üçüncü gelişme, kişisel bilgisayarlar ve dizüstü bilgisayarlar gibi bireysel bilgi işlem cihazlarının icadıyla birlikte bilgi işleme ve depolamanın merkezileştirilmesidir. Bu yenilik, farklı sektörler arasında dijitalleşmenin temelini atmıştır (Govers ve vanAmelsvoort, 2023).

Türkiye’de dijitalleşme süreci 2000 yılı itibarıyla başlamıştır. Bu dönemde, ekonomik, kamusal ve toplumsal alanlarda dijital teknolojiler, ürünler ve hizmetler kullanılarak verimlilik artışı hedeflenmiş ve veriden elde edilen değerle küresel düzeyde rekabetçi bir ortam oluşturulması amaçlanmıştır. Küresel ekonomideki dalgalanmalar ve yapısal değişiklikler sonucu, sağlık, eğitim, ekonomi gibi alanlarda dijital teknolojilerin kullanımının yaygınlaştırılması, toplumsal refah ve ulusal güvenliği artırma açısından öncelikli hale gelmiştir. Bu çerçevede, ülke genelinde dijital dönüşümü sistematik bir şekilde hayata geçirmek amacıyla 2018 yılında T.C. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi kurulmuştur ve dijital dönüşüm, siber güvenlik, büyük veri ve yapay zekâ gibi alanları tek bir çatı altında toplayarak Türkiye’de dijital dönüşümü hayata geçirmeyi hedeflemektedir

(<https://cbddo.gov.tr/dijital-tr/>, 16.03.2024). Bu kurum, telekomünikasyon ve internet sektörlerini düzenlemek, denetlemek ve teşvik etmek amacıyla faaliyet göstermekte olup, bilgi ve iletişim alanında çeşitli düzenlemeler yaparak, dijital dönüşüm sürecini yönlendiren bilgi toplumu stratejisi ve eylem planları gibi belgeler hazırlamaktadır. Altyapının güçlendirilmesi ve geniş bant internet erişiminin yaygınlaştırılması sayesinde dijital ekonomide rekabetçilik artırılmıştır. Ayrıca, araştırma ve geliştirme (Ar-Ge) faaliyetlerine yapılan yatırımlar, yenilikçiliği teşvik etmiş ve teknoloji şirketlerinin büyümesine katkı sağlamıştır (<https://www.btk.gov.tr/bilgimerkezi>, 16.03.2024).

Türkiye’de eğitimde dijitalleşme süreci önemli ilerlemeler kaydetmiştir. Özellikle COVID-19 pandemisi sırasında uzaktan eğitim sistemlerinin güçlendirilmesi ve dijital öğrenme platformlarının daha yaygın hale gelmesi, bu alandaki en dikkate değer gelişmelerden biri olmuştur.

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından oluşturulan EBA (Eğitim Bilişim Ağı) öğretmenler ve öğrenciler için kapsamlı bir dijital eğitim platformu sunmaktadır. Bu platform, uzaktan eğitim süreçlerini yönetme ve dijital içerik sağlama açısından büyük bir rol oynamaktadır. Pandemi döneminde, uzaktan eğitimin temel aracı olmuştur (<https://turkiyeyuzyili.com/proje-egitimde-dijital-donusum>, 18.05.2024).

Öğretmen Bilişim Ağı (ÖBA) ise öğretmenlerin mesleki gelişimlerine katkıda bulunmak amacıyla dijital ortamda hizmet içi eğitim programları sunmaktadır. Öğretmenler bu platform aracılığıyla çeşitli eğitimlere katılarak mesleki bilgi, beceri ve yeterliliklerini artırmaktadır.

(<https://turkiyeyuzyili.com/proje-egitimde-dijital-donusum>, 18.05.2024).

4. Eğitimde Dijital Dönüşüm

Dijital teknolojiler, internet ve çeşitli sosyal medya platformları neredeyse her alanda kendini göstermektedir. İnsanlar bu araçlar sayesinde bağlantılar kurmakta, başkalarıyla etkileşimde bulunmakta, dünyanın diğer köşelerindeki gelişmeleri takip etmekte ve çevrelerinde olup biten birçok olay hakkında bilgi sahibi olmaktadır. Dünyada farklı sektörlerde yaşanan bu değişim ve dönüşümlerden etkilenen alanlardan biri de eğitimidir.

Eğitimde dijital dönüşüm, sadece bir tercihten ziyade zorunluluk haline gelmiştir. Çünkü dijital dönüşüm, günümüzde eğitim kurumlarının öğrenme deneyimlerini iyileştirmesi, yenilikçiliği desteklemesi, değişen neslin eğitimsel ihtiyaçlarına uygun çözümler sunması ve eğitim ortamlarını geliştirmesi açısından büyük bir öneme sahiptir ve kullanımı hızla artmaktadır (Govers ve vanAmelsvoort, 2023; Karoğlu, Bal ve Çimşir, 2020; Shenky ve Kim, 2023).

Yükseköğretimde, teknolojik değişim ve yeniliklerden önemli derecede etkilenmekte ve dijital dönüşüm süreci yaşanmaktadır. Bu dönüşüm, öğretim yöntemlerini, öğrenci-eğitimci etkileşimini ve idari süreçleri geliştirerek yükseköğretim kurumlarını ve öğrenme sürecini derinden etkilemektedir. Dijital dönüşüm, zamandan, mekândan ve cihazdan bağımsız öğrenmeye olanak tanırken, öğrenciyi eğitim sürecinde sadece bir öge olmaktan çıkarıp, etkin bir

bileşen haline getirmektedir. Ayrıca, öğrencilerin kendi hızlarına göre öğrenmelerini destekleyerek, sınıfın ortalama hızına bağımlılığı ortadan kaldırmaktadır (Alojail, Alshehri ve Khan, 2023; Mårtensson vd., 2023; Karoğlu, Bal ve Çimşir, 2020; Shenkoya ve Kim, 2023; Smeins, Wildenburg ve Duarte, 2022).

COVID-19 pandemisinin etkisiyle hızla ilerleyen dijital dönüşüm, eğitim sektöründe giderek daha fazla hissedilmeye başlanmış ve bu sektör, cihazlar ve dijital uygulamaların daha yaygın kullanıldığı, bireysel esnekliğe olan ihtiyacın arttığı ve dijital becerilere yönelik talebin sürekli yükseldiği bir yapıya dönüşmüştür (European Commission, 2020). 2018 yılında Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü (OECD) tarafından yapılan bir araştırmada, öğretmenlerin yalnızca %52,7'sinin öğrencilerine proje veya sınıf çalışmaları gibi etkinliklerde teknoloji kullanma izni verdiği belirtilmiştir (İpek vd., 2019). Ancak pandemi süreciyle ister hazırlıklı olunsun ister olunmasın, geleneksel sınıf eğitiminden dijital teknolojilerin yoğun kullanıldığı uzaktan eğitime geçiş zorunlu hale gelmiştir. Temel eğitim alabilmek veya verebilmek için tüm eğitim paydaşları dijital araçları etkin şekilde kullanma ve yönetme ihtiyacı duymuştur. Bu dönemde, teknolojiye erişim ve kullanımda yaşanan zorluklar, belirli bilgi, beceri ve yeterliliklerin önemini ortaya koymuştur (Livari vd., 2020). Bu durum, dijital çağa uygun bir eğitim ve öğretim sisteminin gerekliliğini gündeme getirmiştir.

Eğitim alanında önemli bir düşünür olan John Dewey, "Bugünün çocuklarını dünün yöntemleriyle eğitsek, yarınlarını çalarız" diyerek, eğitimin çağın gerekliliklerine uygun şekilde dönüşmesi gerektiğini vurgulamıştır. Eğitim, bir toplumsal kurum ve sistem olarak, toplumdaki işlevini sürdürebilmek için sürekli bir değişim ve gelişim içinde olmalıdır (Horzum ve Demircioğlu Diren, 2022). Henüz başlangıç aşamasında olan dijitalleşme süreçlerinin; nesnelerin interneti, yapay zekâ, artırılmış gerçeklik gibi teknolojilerle eğitim sektöründe önemli değişimlere yol açacağı ve bu gelişmelerle birlikte eğitimde sınırların daha da ileriye taşınacağı öngörülebilir. Bu sayede, değişime adapte olmuş ve yenilikçi teknolojilerle güçlendirilmiş bir eğitim sistemi, iş gücü piyasasında eğitimcilerin veya uzmanların değerini de artırma potansiyeline sahip olacaktır (Duman, 2021).

Eğitimde dijitalleşmenin sağlanabilmesi için iki temel adım bulunmaktadır. İlk adım, dijital teknolojilerin (uygulamalar, yazılımlar, platformlar) eğitim süreçlerine dahil edilerek eğitim ve öğretimin genişletilmesidir. Bu şekilde çevrim içi, uzaktan ve karma öğrenme yöntemleri dijital araçlarla desteklenebilir. İkinci adım ise dijital dünyada tüm öğrencilerin, hayatlarını sürdürebilmeleri, iş yapabilmeleri, öğrenebilmeleri ve gelişebilmeleri için dijital yeterliliklerle (bilgi, beceri ve tutum) donatılmalarıdır. Ancak bu iki adımın etkili bir şekilde hayata geçirilebilmesi için altyapı, strateji, öğretmen ve öğrenci yeterlilikleri, müfredat, içerik, değerlendirme süreçleri ve ulusal yasalar gibi birçok alanda politika ve eylem planlarının geliştirilmesi gerekmektedir (European Commission, 2020).

Dünya genelinde ülkeler arasındaki dijital dönüşüm seviyesini inceleyen ve 64 ülkeyi kapsayan en kapsamlı araştırma olan "Uluslararası Yönetim Geliştirme Enstitüsü (IMD) Dünya Dijital Rekabet Sıralaması" endeksinin 2022 raporuna göre, Türkiye, eğitim-öğretimle ilgili başlıklar da dahil olmak üzere "yeni teknolojilere

uyum sağlama ve öğrenme kapasitesi, teknoloji ortamı ve gelecekteki gelişmelere hazırlık" alanlarında 54. sırada yer almıştır (Şişman, Keskin & Nebati (2024). Türkiye'nin dijital rekabet sıralamasındaki değişim ise son beş yıl içinde; 2018 ve 2019 yıllarında 52. sırada, 2020 yılında 44. sırada, 2021 yılında 48. sırada ve 2022 yılında ise 54. sırada olduğu gözlemlenmiştir (İmamoğlu, 2024). Bu veriler ışığında, dijital dönüşümün profesyonel ve akademik çevreler tarafından yönetilmesi gerektiği, kullanılan araçlardan ziyade içerik, yazılım, eğitimcilerin kalitesi ve öğrencilerin dijital dönüşüme ne kadar hazır oldukları ile dijital okuryazarlıklarının dikkate alınması gerektiği, ayrıca dijital dönüşümün hızla gerçekleşecek bir devrim değil, uzun vadeli bir evrim olarak değerlendirilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Yapılan literatür taramasına göre, yükseköğretimde dijital dönüşümün sağladığı birçok fayda vurgulanmaktadır. Dijital dönüşüm, çeşitli araştırmalarda (Alojail, Alshehri ve Khan, 2023; Govers ve vanAmelsvoort, 2023; Lazarenko ve Ihnatova, 2022; Shenkoya ve Kim, 2023; Smeins, Wildenburg ve Duarte, 2022) ele alınmıştır.

Eğitim kurumları için dijital dönüşümün sağladığı bazı avantajlar şunlardır:

- Eğitim kurumlarının yenilikçi yönlerini artırır ve eğitim kalitesini iyileştirir.
- Kurumların büyümesini ve uzun vadeli sürdürülebilirliğini destekler.
- Yeni iş modellerinin geliştirilmesine olanak tanıyarak eğitim kurumlarını daha sürdürülebilir hale getirir.
- Eğitim kurumları arasında rekabeti teşvik eder.
- Hem çevrimiçi hem de yüz yüze eğitimle daha fazla öğrenciye ulaşma olanağı sunar.
- Müfredatların daha sürdürülebilir olmasını sağlar.
- Öğrencilerin performansını artırmak için sürekli bilgi akışı sağlayan kaynaklar sunar.
- Öğrenciler arasındaki bilgi ve beceri farklarını kapatarak daha etkili bir öğrenme ortamı oluşturur.
- Öğrenci katılımını ve öğretim yöntemlerini artırır.
- Eğitimcilerin becerilerini ve öğretim yetkinliklerini geliştirir.
- Bilgiye ve bilgi kaynaklarına daha kolay erişim sağlar.
- Yaşam boyu öğrenme fırsatlarına erişimi mümkün kılar.

Bununla birlikte, dijital dönüşümün yükseköğretimde bazı sınırlamaları da bulunmaktadır (Evering ve Moorman, 2012; Scanlon ve Neumann, 2002):

- İnsanların yaratıcılıklarını engelleyebilir ve onları tembelliğe itebilir.
- Dijital teknolojilerden kaynaklanan bilgilerde tutarsızlıklar olabilir.

- Güvenlik riskleri ortaya çıkabilir.
- Öğrencilerin kopyala ve yapıştır işlemleri yaparak intihal oranlarını artırması mümkündür.

Eğitim sistemindeki değişimler ve dönüşümler, Endüstri devrimleriyle paralel olarak Eğitim 1.0, 2.0, 3.0, 4.0 ve 5.0 olmak üzere beş temel dönemde ele alınmaktadır (Er vd., 2021; Felcher vd., 2022; Felcher ve Folmer, 2021; Karoğlu, Bal ve Çimşir, 2020; Nikum, 2022; Perna vd., 2021; Rahim, 2021; Uğurlu-Eren, 2019). Eğitim 1.0, tarım toplumunun ihtiyaçlarına göre şekillenmiş, öğretmen odaklı ve davranışçı bir yaklaşım benimsemiş bir eğitim sistemidir. Bu dönemde bilgi, öğretmenden öğrenciye tek yönlü aktarılırken, öğrencilerin aktif katılımı veya fikirlerini ifade etme imkânı yoktur (Alkayış, 2020; Er vd., 2021; Öztemel, 2018). Öğrenciler, öğretmenlerin ders anlatımlarını dinleyerek ve not alarak bu yöntemi izlerler. Katı, ezbere dayalı ve günlük yaşamla ilişkilendirilemeyen bilgiler, kapalı uçlu sorularla ölçülmüştür (Perna vd., 2021; Puncreobutr, 2016; Uğurlu-Eren, 2019). Bu dönemde bilgisayarlar bilgi depolama ve değerlendirme amacıyla kullanılmış, ancak klasik eğitim anlayışı değişmemiştir (Uğurlu-Eren, 2019). Bu doğrultuda, günümüz eğitim sistemi gelişmiş teknolojileri sınıflara dahil etmiş olsa da bilgiyi ezbere öğretme ve aynı şekilde değerlendirme yapılan bir yapı sürdüğü sürece Eğitim 1.0 aşamasında kaldığı söylenebilir.

1900'lerin başında başlayan Eğitim 2.0 süreci (Rahim, 2021), matbaanın hızlı gelişimi ve üniversitelerin daha yaygın hale gelmesiyle şekillenmiştir. Endüstrinin ilerlemesiyle birlikte eğitim modellerinin içerikleri de değişmeye başlamış ve eğitim, daha çok sanayi kuruluşlarının ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde teknolojik araçlar ve çözümler üreten bir yapıya dönüşmüştür (Alkayış, 2020). Teknolojinin kullanımının arttığı bu dönemde, öğretmenlerin her şeyi bilen figürlerden rehberlik yapan yol göstericilere dönüştüğü, öğrencilerin öğrenme süreçlerinde daha aktif hale geldiği bir yaklaşım benimsenmiştir (Alkayış, 2020; Perna vd., 2021). Bu dönemde davranışçı yaklaşımlar yerini bilişsel teorilere bırakmış ve müfredatın katı yapısına bazı yenilikler eklenmiştir. Eğitim 1.0 ile karşılaştırıldığında, bu dönemde eğitime yaklaşımda önemli bir değişim yaşanmış, baskı ve zorlamaya dayalı öğrenme anlayışından daha çok eleştireci ve bireysel ihtiyaçları göz önünde bulunduran öğrenme ortamlarına geçilmiştir (Uğurlu-Eren, 2019).

1969'larda başlayan Eğitim 3.0 dönemi, Üçüncü Endüstri Devrimi ile bilgisayarlar, elektronik cihazlar ve otomasyon teknolojilerinin ortaya çıkmasıyla şekillenmiştir (Rahim, 2021). Bilgi odaklı toplum yapısının gelişmesiyle, eğitim sistemleri de teknolojiye dayalı toplumun ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde dönüşmüştür (Öztemel, 2018). Bu dönemde, bilgisayar destekli eğitim modelinin yaygınlaşmasıyla birlikte karşılıklı etkileşimin önemli olduğu bir öğrenme ortamı ortaya çıkmıştır (Alkayış, 2020). Eğitim 3.0' da öğrencilerin bilgiye pasif bir şekilde ulaşan bireyler olmaktan ziyade, bilgiyi üreten kişiler olarak yetiştirilmeleri ön plana çıkmıştır (Öztemel, 2018). Gerçek yaşamdan örneklerle, videolar, podcast'ler ve sosyal ağlar gibi dijital araçlar kullanılarak öğretmen ve öğrenciler birlikte öğretim sürecini oluşturmuşlardır (Perna vd., 2021).

Eğitim 4.0, siber-fiziksel sistemler, nesnelerin interneti ve ağ teknolojileri gibi akıllı teknolojilerin Endüstri 4.0 ile entegre olmasıyla şekillenmiştir (Alkayış, 2020; Öztemel, 2018; Rahim, 2021). Bu dönemde, Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) ile iletişim becerileri, yeni teknolojilerin geliştirilmesi, tasarlanması ve zaman yönetimi gibi beceriler öğrenciler için önem kazanmıştır. Ancak eğitimdeki paradigma değişikliklerine uyum sağlayabilmek için farklı becerilerin de geliştirilmesi gerekmektedir (Karoğlu, Bal ve Çimşir, 2020; Rahim, 2021). Çünkü robot teknolojileri iş gücünü değiştirebilir ve insanlar iş piyasasında yer kaybedebilir (Felcher ve Folmer, 2021). Eğitim 4.0, sonuç ve sistem odaklı olup, öğrenme ve öğretme süreçleri evde veya dışarıda herhangi bir yerde yapılabilir (Nikum, 2022). Bu dönemde öğretmenler, rehberlik ve yönlendirme yapan bir rol üstlenirken, öğrenciler bireysel öğrenme süreçlerinden sorumlu olabilmektedir. Eğitim 4.0'da öğretmen, öğrencilere ortak bir vizyon sunarak, onları geliştiren ve sınırları zorlayan bir yaklaşımla hareket etmelidir. Sonuç olarak, Eğitim 4.0, geçmiş ve bugünü birleştirebilen bir perspektife ve yetkinliğe sahip olmayı gerektirmektedir (Er vd., 2021).

Toplumu daha iyi bir hale getirebilmek için sosyo-duygusal (Perna vd., 2021), davranışsal ve kişisel becerilerin (örneğin problem çözme, etkili iletişim, duygusal kontrol, empati, iş birliği ve etik değerler) geliştirilmesi önemlidir. Bu beceriler her bireyin kendine özgüdür; ölçülmesi ve kaydedilmesi zor olsa da yaşam üzerinde derin bir etki yaratmaktadır (Felcher ve Folmer, 2021). Bu düşünce, Japonya'da geliştirilen Toplum 5.0 kavramından esinlenerek Eğitim 5.0 olarak adlandırılan yeni bir eğitim modeline dönüşmüştür. Eğitim 5.0'da öğrencilerin öğrenmeleri, keşfetmeleri, katılımcı olmaları, yaratıcı düşünceleri ve bilgilerini aktif bir şekilde kullanmaları teşvik edilmektedir. Teknoloji ise yalnızca üretimi artırmak için değil, aynı zamanda kaliteli bir yaşam ve uyumlu bir toplum inşa etmek için kullanılmalıdır (Perna vd., 2021).

Eğitim 5.0, yapay zekâyı güçlendirme çabalarıyla başlamıştır. Bir bakıma BİT'in sahip olduğu kullanım alanlarıyla bütünleşmiş bir akıllı müfredat sunmaktadır. BİT, yapay zekâ ve biyoteknoloji için yanıt niteliğinde olan Eğitim 5.0'ın temel gereksinimleri; öğrenme becerileri, dijital okuryazarlık becerileri ve yaşam becerileri gibi 21. yy. becerileridir. Bu dönemde uzaktan öğrenme, çevrim içi sınıflar ve akıllı uygulamalar ile eğitim geleneksel sınıflara göre daha ucuz sürdürülebilmektedir (Rahim, 2021).

Eğitim 5.0, bireysel öğrenmeyi destekleyen akıllı ve entegre sınıflarıyla, üniversiteler arası ve uluslararası iş birliğine olanak tanıyan bir dönemdir. Bu süreçte öğrencilerin geçmişi, konumu veya dili engel teşkil etmemekte; bireyler diledikleri eğitim kurumunda öğrenci ya da öğretmen olabilmektedir (Er ve diğerleri, 2021). Eğitim 5.0, bireysel öğrenme, seçmeli müfredat ve araçlar, proje temelli öğrenme, saha çalışmaları ve veri analizi becerilerinin geliştirilmesi gibi unsurları kapsar. Ayrıca esneklik, çeşitlilik, dayanıklılık ve uyarlanabilirlik gibi özellikleri de barındıran bir eğitim anlayışını temsil etmektedir (Uğurlu-Eren, 2019).

SONUÇ:

Dijitalleşme, modern yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelerek bireylerin, kurumların ve toplumların günlük yaşamını derinden etkilemiştir. Bu dönüşüm, dijital teknolojilerin sunduğu olanaklarla hem bireysel hem de toplumsal ölçekte önemli değişimleri beraberinde getirmiştir. Dijital kavramı, yalnızca teknolojik yeniliklerin ötesine geçerek bilgiye erişim, iletişim ve üretim süreçlerinde dönüşüm yaratan bir yapı olarak tanımlanmaktadır.

Dijital dönüşüm kavramı ise, dijital teknolojilerin etkisiyle iş süreçleri, eğitim modelleri ve sosyal yapıların yeniden tasarlanmasını ifade eder. Bu dönüşüm, sadece teknolojik bir geçiş süreci değil, aynı zamanda kültürel ve yapısal bir değişimdir. Dijitalleşme ile ortaya çıkan yeni iş modelleri, hizmet sunumunda yenilikçi yaklaşımlar ve eğitimdeki değişimler, dijital dönüşümün geniş kapsamını gözler önüne sermektedir.

Dijital dönüşümün gelişimi, teknolojinin tarihsel süreçteki evrimi ile paralel olarak şekillenmiştir. Matbaanın yaygınlaşmasından bilgisayarların icadına, internetin keşfinden yapay zekâ uygulamalarına kadar birçok dönüm noktası, dijital dönüşümün yapı taşlarını oluşturmuştur. Bu gelişim süreci, toplumsal dinamikleri de etkileyerek dijital çağın gerekliliklerine uygun yeni becerilerin ve yaklaşımların doğmasını sağlamıştır.

Eğitimde dijital dönüşüm, özellikle COVID-19 salgını ile hız kazanarak uzaktan eğitim, çevrim içi dersler ve akıllı uygulamaların yaygınlaşmasını mümkün kılmıştır. Eğitimde dijitalleşme, yalnızca teknolojinin bir araç olarak kullanılmasıyla sınırlı kalmayıp öğrenme süreçlerinin daha etkileşimli, erişilebilir ve kişiselleştirilmiş bir hale gelmesini de beraberinde getirmiştir. Bu süreç, öğrencilerin dijital becerilerini geliştirirken öğretmenlerin rehberlik rolünü daha da güçlendirmiştir.

Dijital dönüşüm süreci, bireyler ve kurumlar için önemli fırsatlar sunmakla birlikte çeşitli zorlukları da beraberinde getirmektedir. Eğitim alanında bu dönüşümün sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesi için dijital becerilerin artırılması, teknolojik altyapının güçlendirilmesi ve yenilikçi öğretim yöntemlerinin benimsenmesi gereklidir. Dijitalleşme çağının gereklerini benimseyen toplumlar, bu süreçten en yüksek faydayı sağlayacak ve geleceğe daha hazırlıklı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Alkayış, A. (2020). Eğitim felsefesi perspektifinden dijitalleşme ve eğitim 4.0. Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (BUSBED), (21), 221- 237. <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=962865>
- Alojail, M., Alshehri, J., & Khan, S. B. (2023). Critical Success Factors and Challenges in Adopting Digital Transformation in the Saudi Ministry of Education. Sustainability, 15(21), 15492.
- Atmaca, Y., & Karaçay, F. (2020). Türkiye'deki kamu yönetimi reformlarında dijitalleşme ve e-yönetişim. *International Journal of Management and Administration*, 4(8), 260-280.
- Atmaca, Y., & Karaçay, F. (2020). Türkiye'deki Kamu Yönetimi Reformlarında Dijitalleşme ve E-Yönetişim. *International Journal of Management and Administration*, 4(8), 260-280.
- Binici, F. Ö. (2021). Dijital dönüşüm sürecinde muhasebe işgücü yetkinliklerinin olgunluk modeli ile incelenmesi (Doktora tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bounfour, A. (2016). *Digital futures, digital transformation, progress in IS*. Springer International Publishing.
- Bozkurt, A., Hamutoğlu, N. B., Kaban, A. L., Taşçı, G., & Aykul, M. (2021). Dijital bilgi çağı: Dijital toplum, dijital dönüşüm, dijital eğitim ve dijital yeterlilikler. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 35-63.
- Cambridge Dictionary & Oxford Learner's Dictionary. (2023). What Does "Digital" Mean? Erişim: 16.09.2023, <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/digital/>; https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/digital_1?q=digital/.
- Duman, O. (2021). Eğitim kurumlarında dijital dönüşüm: Bandırma On Yedi Eylül Üniversitesi çocuk üniversitesi örneği. G. Koca ve Ö. Eğilmez (Ed.), *Dijital dönüşüm ve işletmecilik* (s. 25-42). Efe Akademi.
- Dunleavy, P., Margetts, H., Bastow, S., & Tinkler, J. (2006). New public management is dead—long live digital-era governance. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 16(3), 467-494.
- Eldem, M. O. (2017). Endüstri 4.0. *TMMOB EMO Ankara Şubesi Haber Bülteni*, 3(2). https://www.emo.org.tr/ekler/09287020c96f18a_ek.pdf?dergi=1111
- Er, H., Turan, S., & Kaymakçı, S. (2021). Toplum 5.0 sürecinin gelişimi ve eğitime etkisinin değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(39), 27-66.
- European Commission, (2020). Digital education action plan 2021-2027. Erişim tarihi 5 Şubat 2023. https://education.ec.europa.eu/sites/default/files/document-library-docs/deapcommunication-sept2020_en.pdf
- Evering, L. C., & Moorman, G. (2012). Rethinking plagiarism in the digital age. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 56(1), 35-44.
- Felcher, C. D. O. ve Folmer, V. (2021). Educação 5.0: Reflexões e perspectivas para sua implementação. *Revista Tecnologias Educacionais Em Rede (ReTER)*, 2(3), 1-15. <https://periodicos.ufsm.br/reter/article/view/67227>

- Felcher, C. D. O., Blanco, G. S. ve Folmer, V. (2022). Educação 5.0: Uma sistematização a partir de estudos, pesquisas e reflexões. *Research, Society and Development*, 11(13), 1-12. <https://doi.org/10.33448/rsd-v11i13.35264>
- Govers, M., & van Amelsvoort, P. (2023). A theoretical essay on socio-technical systems design thinking in the era of digital transformation. *Gruppe. Interaktion. Organisation. Zeitschrift für Angewandte Organisationspsychologie (GIO)*, 54(1), 27-40.
- Gümüsoğlu, E. K. (2017). Yükseköğretimde dijital dönüşüm. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 30-42.
- Güvener, A. (2019). Dijital dönüşüm sürecinde çalışanların teknolojik hazıroluş seviyelerinin belirlenmesi (Yüksek lisans tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Horzum, M. B. ve Demircioğlu-Diren, D. (2022). Dijital dönüşüm çağında eğitim. İ. M. Altan (Ed.), *Dijital etkileşimler: Sektörel yansımaları 1* (s. 65-86). Efe Akademi.
- İmamoğlu, E. (2024). Küresel dijital rekabet gücü: dijital rekabet edebilirlik göstergeleri kapsamında türkiye üzerinden karşılaştırmalı bir değerlendirme. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(1), 65-89.
- Ismail, M. H., Khater, M., & Zaki, M. (2017). Digital business transformation and strategy: What do we know so far? *Cambridge Service Alliance*, 10(1), 1-35.
- İpek D., Çetinkaya-Aydın, G., Çelikdemir, K., Demirci-Celep, N. ve Sunar, S. (2019). TALIS 2018 sonuçları ve Türkiye üzerine değerlendirmeler. E. Karip (Ed.), *Türk Eğitim Derneği (TED)*.
- İ-SCOOP. (2023). Industry 5.0 – The essence and reasons why it gets more attention. Erişim: <https://www.i-scoop.eu/industry-4-0/industry-5-0/>.
- Karabacak, Z. İ., & Sezgin, A. A. (2019). Türkiye’de dijital dönüşüm ve dijital okuryazarlık, *Türk İdare Dergisi*, 1(488), 319-343
- Karoğlu, A., Bal, K. ve Çimşir, E. (2020). Toplum 5.0 sürecinde Türkiye’de eğitimde dijital dönüşüm. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 147-158.
- Khan, S. (2016). Leadership in the digital age: A study on the effects of digitalisation on top management leadership (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Stockholm University.
- Lazarenko, N., Ihnatova, O. (2022). Pandemic and Digital Transformation. Challenges to Higher Education. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio J, Paedagogia-Psychologia*, 35(1), 7–17.
- Livari, N., Sharma, S. ve Ventä-Olkkonen, L. (2020). Digital transformation of everyday life - How COVID-19 pandemic transformed the basic education of the young generation and why information management research should care? *International Journal of Information Management*, (55), 1-6.
- Mårtensson, E., Hylén, C. S., Brink, H., & Packmohr, S. (2023). Evaluating the Impact of Strategies on Students’ Perceptions of Digital Transformation–A Case Study of a Swedish Higher Education Institution.
- Mhlanga, D., Denhere, V., & Moloi, T. (2022). COVID-19 and the key digital transformation lessons for higher education institutions in South Africa. *Educ.sci.12(7)*, 464, <https://doi.org/10.3390/educsci12070464>

- Morgan, J. (2017). Does the next industrial revolution spell the end of manufacturing? Erişim tarihi: 25 Ekim 2024, <http://theconversation.com/does-the-next-industrial-revolution-spell-the-end-of-manufacturing-jobs-80779>.
- Nikum, K. (2022). Answers to the societal demands with education 5.0: Indian higher education system. *Journal of Engineering Education Transformations*, 36(1), 115-127.
- Ölmez, M. (2023). Kamu hizmetlerinde dijital dönüşümün örgüt kültürünün soyut ve somut öğeleri üzerindeki çalışan algısına etkisi. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24(2), 127-156.
- Öztemel, E. (2018). Eğitimde yeni yönelimlerin değerlendirilmesi ve eğitim 4.0. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 25-30. <https://doi.org/10.32>
- Parviainen, P., Tihinen, M., Kääriäinen, J., & Teppola, S. (2017). Tackling the digitalization challenge: How to benefit from digitalization in practice. *International Journal of Information Systems and Project Management*, 5(1), 63-77.
- Perna, C. B. L., Delgado, H. O. K. ve Silva, A. D. C. (2021). Successful digital resources to enhance english lessons. *Ilha Desterro*, 74(3), 445-461. <https://doi.org/10.5007/2175-8026.2021.e80739>
- Puncreobutr, V. (2016). Education 4.0: New challenge of learning. *St. Theresa Journal of Humanities and Social Sciences*, 2(2), 92-101.
- Rahim, M. N. (2021). Post-pandemic of Covid-19 and the need for transforming education 5.0 in Afghanistan higher education. *Journal of Ultimate Research and Trends in Education*, 3(1), 29-39.
- Scanlon, P. M., & Neumann, D. R. (2002). Internet plagiarism among college students. *Journal of College Student Development*, 43(3), 374-385.
- Schallmo, D. R., & Williams, C. A. (2018). *Digital Transformation Now! Guiding the Successful*.
- Sebastian, I. M., Ross, J. W., Beath, C., Mocker, M., Moloney, K. G., & Fonstad, N. O. (2017). How big old companies navigate digital transformation. *MIS Quarterly Executive*, 16(3), 197-213.
- Shenkoya, T., & Kim, E. (2023). Sustainability in higher education: digital transformation of the fourth industrial revolution and its impact on open knowledge. *Sustainability*, 15(3), 2473.
- Smeins, E. M., Wildenburg, K., & Duarte, J. (2022). The use of digital tools in pre-service teachers' professional development towards linguistic diversity in primary education. *Sustainable Multilingualism*, 21(1), 166-196
- Şişman, S., Keskin, T., & Nebati, E. E. (2024). Küresel Dijital Rekabet Edebilirlik Endeksi Analizi: Entropi Tabanlı Topsis Yaklaşımı. *USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi* 6(16), 363-391.
- TDK. Dijital Nedir? Erişim: 15.03.2024, <https://sozluk.gov.tr/>
- Thota, V., Mishra, P., Kapoor, K., & Maurya, M. (2023). Digital Transformation in Marketing: Leading Strategies for Organizational Adaptation and Growth. *Journal of Informatics Education and Research*, 3(2).

- Uğurlu-Eren, Z. (2019). Toplum 5.0 ve dijital dünyada toplumsal dönüşüm ve eğitim 5.0: Karmaşık uyarlanabilir sistemler olarak eğitimsel dönüşü. D. Akçay ve E. Efe (Ed.), *Dijital dönüşüm ve süreçler* (s. 169-206). İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Uysal, Y. (2022). Bilgi ve iletişim teknolojileri ve e-Devlet uygulamaları bağlamında kamu yönetiminin denetimi. Y. Uysal ve F. Güler (Ed.), *Kamu yönetiminin denetimi içinde* (ss. 53- 73). Ankara: Orion Kitabevi.
- Vial, G. (2019). Understanding digital transformation: A review and a research agenda. *The Journal of Strategic Information Systems*, 28(2), 118-144.
- Yıkılmaz, İ. (2021). COVID-19 pandemic as a digital transformation catalyst. In H. Şimşek & M. Mečiar (Eds.), *The social and economic impact of Covid-19: Rapid transformation of the 21st century society* (pp. 119-138). İjopec Publication.
- <https://cbddo.gov.tr/dijital-tr> Erişim tarihi: 16.03.2024
- <https://turkiyeyuzyili.com/proje-egitimde-dijital-donusum> Erişim tarihi: 18.05.2024
- <https://www.btk.gov.tr/bilgimerkezi> Erişim tarihi: 16.03.2024
- <https://dictionary.cambridge.org> Erişim tarihi: 15.08.2024
- <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com> Erişim tarihi: 15.08.2024

GENİŞLETİLMİŞ ÖZET

Bu çalışma, dijital dönüşümün eğitim alanındaki etkilerini ve Türkiye'deki dijitalleşme sürecinin nasıl şekillendiğini incelemeyi amaçlamaktadır. Dijitalleşme, yalnızca elektronik cihazlar ve araçlarla sınırlı olmayıp, verinin sayısal yöntemlerle işlenmesi, düzenlenmesi ve sunulmasını kapsayan geniş bir kavramdır. Bu çalışmada, dijital dönüşümün eğitimi nasıl dönüştürdüğü, Türkiye'deki dijitalleşme sürecinin ilerleyişi ve bu dönüşümün eğitim alanındaki avantajları ve zorlukları ele alınmaktadır. Dijital dönüşüm, teknolojik yeniliklerin iş süreçleri, ürünler, hizmetler ve kurum kültürünü köklü bir şekilde değiştirdiği bir süreçtir. Literatürde dijital dönüşümün, dijitalleştirme ve dijitalleşme olmak üzere iki ana aşamada incelendiği görülmektedir. Dijitalleştirme, analogdan dijitale geçişi ifade ederken, dijitalleşme süreçlerin dijital teknolojilerle yeniden yapılandırılmasını içermektedir. Eğitimde dijital dönüşüm, kişiselleştirilmiş öğrenme, çevrimiçi ve karma modellerin yaygınlaşması gibi avantajlar sunarken, bu süreçte karşılaşılan erişim eşitsizlikleri, dijital yeterlilik eksiklikleri gibi zorluklar da göz önünde bulundurulmalıdır. Bu çalışma, literatür taraması ve Türkiye'deki dijital dönüşüm süreçlerine dair mevcut verilerin analizine dayanmaktadır. Dijital dönüşümün eğitime olan etkileri, eğitimde kullanılan dijital platformlar ve bu platformların Türkiye'deki uygulama örnekleri üzerinde durulmuştur. Ayrıca, eğitimdeki dijital dönüşüm sürecinin gelişimi, Eğitim 1.0'dan Eğitim 5.0'a kadar evrilen süreçlerle açıklanmıştır. Araştırma bulguları, Türkiye'deki dijital dönüşüm sürecinin 2000'li yıllardan itibaren hız kazandığını ve bu dönüşümün özellikle eğitim alanında derin etkiler yarattığını göstermektedir. Eğitim Bilişim Ağı (EBA) ve Öğretmen Bilişim Ağı (ÖBA) gibi platformlar, uzaktan eğitimin yaygınlaşmasını sağlamıştır. Eğitimde dijital dönüşümün en çok COVID-19 pandemisiyle birlikte hızlandığı ve dijital araçların eğitim süreçlerine entegrasyonunun zorunlu hale geldiği tespit edilmiştir. Eğitimde dijital dönüşüm süreci, Eğitim 1.0'dan Eğitim 5.0'a kadar evrilmiş ve bu evrimde öğrenci katılımının artması, teknoloji entegrasyonu ve akıllı eğitim modelleri gibi yenilikler ön plana çıkmıştır. Dijital dönüşümün eğitimdeki etkileri, sadece teknolojik bir değişim değil, aynı zamanda kültürel ve örgütsel bir dönüşümdür. Eğitimde başarılı bir dijital dönüşüm süreci için dijital becerilerin artırılması, altyapı yatırımlarının yapılması ve uzun vadeli stratejik planların devreye sokulması

gereklidir. Türkiye, dijital dönüşüm sürecinde bazı adımlar atmış olsa da, küresel rekabette ilerlemek için dijital okuryazarlık ve yenilikçi eğitim modellerine odaklanmalıdır. Eğitimde dijitalleşme, daha erişilebilir, kişiselleştirilmiş ve sürdürülebilir bir öğrenme deneyimi sunmayı vaat etmekle birlikte, bu süreçte karşılaşılan zorlukların üstesinden gelinmesi kritik öneme sahiptir. Dijital dönüşüm, eğitimde büyük fırsatlar yaratmakla birlikte, aynı zamanda çeşitli zorlukları da beraberinde getirmektedir. Eğitimde dijital dönüşümün başarılı olabilmesi için öğretmenlerin dijital becerilerinin artırılması, öğrencilere dijital okuryazarlık kazandırılması ve dijital araçların etkin kullanımına yönelik stratejik politikaların geliştirilmesi gerekmektedir. Eğitimdeki dijital dönüşüm süreci, aynı zamanda toplumun dijitalleşmeye uyum sağlama yeteneği ile doğru orantılıdır. Türkiye, bu süreçte dijital becerilerin yaygınlaştırılması ve eğitimde yenilikçi yöntemlerin uygulanması yönünde güçlü adımlar atmalıdır.

EXTENDED ABSTRACT

This study aims to examine the impact of digital transformation on education and how the digitalization process has shaped in Turkey. Digitalization is a broad concept that encompasses not only electronic devices and tools but also the processing, organization, and presentation of data through numerical methods. This study explores how digital transformation has reshaped education, the progression of digitalization in Turkey, and the advantages and challenges it brings to the field of education. Digital transformation is a process that profoundly changes business processes, products, services, and institutional culture through technological innovations. In the literature, digital transformation is examined in two main stages: digitization and digitalization. While digitization refers to the transition from analog to digital, digitalization involves the restructuring of processes with digital technologies. In education, digital transformation offers advantages such as personalized learning and the widespread use of online and hybrid models, but challenges like access inequalities and insufficient digital competencies must also be considered. This study is based on a literature review and an analysis of existing data on digital transformation processes in Turkey. It focuses on the impact of digital transformation on education, the digital platforms used in education, and examples of their application in Turkey. Moreover, the evolution of the digital transformation process in education is explained through the progression from Education 1.0 to Education 5.0. Research findings indicate that the digital transformation process in Turkey gained momentum starting in the 2000s, creating significant impacts, particularly in education. Platforms like the Education Informatics Network (EBA) and the Teacher Informatics Network (ÖBA) have facilitated the widespread adoption of remote education. The digital transformation in education accelerated notably during the COVID-19 pandemic, making the integration of digital tools into educational processes essential. The transformation process in education has evolved from Education 1.0 to Education 5.0, with innovations such as increased student engagement, technology integration, and smart education models becoming prominent. The effects of digital transformation in education extend beyond mere technological change, representing a cultural and organizational shift. A successful digital transformation in education requires enhancing digital skills, investing in infrastructure, and implementing long-term strategic plans. While Turkey has made some strides in its digital transformation journey, focusing on digital literacy and innovative educational models is crucial to advancing in global competition. Digitalization in education promises a more accessible, personalized, and sustainable learning experience, though addressing the challenges encountered in this process is critical. Digital transformation creates substantial opportunities in education but also brings various challenges. For the success of digital

transformation in education, enhancing teachers' digital skills, equipping students with digital literacy, and developing strategic policies for the effective use of digital tools are essential. The process of digital transformation in education is closely linked to society's ability to adapt to digitalization. Turkey must take decisive steps to promote digital skills and implement innovative methods in education during this transformative period.